

Z życia uczelni

*Święto Uniwersytetu Rzeszowskiego
połączone z nadaniem tytułu
doktora honoris causa
Uniwersytetu Rzeszowskiego
prof. Mansurowi Rahnama-Hezavah*

Z życia uczelni

*Promocje doktorskie
i habilitacyjne
w Uniwersytecie Rzeszowskim*

Kultura i sztuka

*Wystawa obrazów
pedagogów
z Zakładu Malarstwa*

Nagrody i osiągnięcia

Złoto dla Resovii Saltans

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISSN 2719-4647

Skład: Wydawnictwo UR

Druk: Drukarnia UR

Adres Redakcji:

al. Rejtana 16c

35-959 Rzeszów

tel.: 17 872 10 26

gazetaur@ur.edu.pl

Redakcja

Maciej Ulita

Wioletta Wrona

Foto okładka

Michał Święcicki

Projekt layoutu

Kamil Skrzypiec

Nakład: 250 szt.

Gazetę Uniwersytecką wydaje

Uniwersytet Rzeszowski za zgodą

Rektora. Autorzy tekstów

i współpracownicy nie otrzymują

honorariów za publikację.

Zastrzegamy sobie prawo skracania,

adiustacji tekstów i zmiany tytułów.

Wstęp

4 Niedaś i Zawszebylinka

Z życia uczelni

5 Z obrad Senatu

6 Święto Uniwersytetu Rzeszowskiego połączone z nadaniem tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu

Rzeszowskiego prof. Mansurowi Rahnama-Hezavah

10 Laudacja wygłoszona przez prof. dr hab. Dorotę Darmochwał-Kolarz

15 Uroczystość promocji doktorskich i habilitacyjnych w Uniwersytecie Rzeszowskim

18 Podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy Muzeum Okręgowym w Rzeszowie a Uniwersytetem Rzeszowskim

Nominacje

19 Profesura w Kolegium Nauk Medycznych – prof. dr hab. Edyta Barnaś

20 Habilitacja w Instytucie Nauk o Polityce

Do poczytania

22 Delfiny z Morza Czarnego mogą wyginać w wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę

25 Wydawnictwo UR poleca

Wywiady

26 Wywiad z prezesem SKN Browarników inż. Łukaszem Niżnikiem

Konferencje i seminaria

28 Rozmowy o polskich dokonaniach modernizacyjnych w oczach zagranicy. Rzeszów–Klimkówka, 13–14 kwietnia 2023 r.

31 Międzynarodowa IX Konferencja Prawa Lotniczego i Kosmicznego oraz Technologii pt. „Konflikt na Ukrainie w świetle międzynarodowego prawa lotniczego i kosmicznego”

33 III Festiwal Języka Niemieckiego już za nami!

35 Figuratywność werbalna i niewerbalna – 3 edycja Anglistycznej Konferencji Językoznawczej CCL3

37 O Syberii w kontekście toczącej się wojny i nie tylko

39 Konferencja Naukowa pt. „Świadcząca rola samorządu”

41 Konferencja pt. „Postępowania awansowe w świetle dotychczasowych doświadczeń.

Praktyka organów I i II Instancji”

43 Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce – skutki i wyzwania społeczno-

-prawne”

46 VII Edycja Ogólnopolskiej Konferencji Młodych Inżynierów oraz Konkurs Młodych Inżynierów

48 Konferencja „Zdrowie i medycyna w obliczu konfliktu zbrojnego”

Nagrody i osiągnięcia

51 Europejski Certyfikat Jakości 2022 dla UR za projekt „Rozwój potencjału badawczego w obszarze nauk rolniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego szansą dla gospodarki żywnościowej”

Kultura i sztuka

52 Złoto dla „Resovii Saltans”!

53 Wystawa obrazów pedagogów z Zakładu Malarstwa

55 „Kantor. Trzeba być...” Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy (2022–2023)

57 Cieszyński finał 5-letniego projektu „Marina Abramović. Wolność absolutna”. Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy (2019-2023)

59 Body Worlds Vital – ciało jako forma inspiracji

64 „Obciążona gałąź, która miała rosnąć prosto”: O tragicznej historii życia i śmierci Doktora Fausta

Wydarzenia

66 „Resovia Saltans” w Amfiteatrze!

67 Uniwersytet Rzeszowski na Pikniku Nauki „Eksploracje”

69 Wernisaż wystawy „Akcje, weksle i inne papiery wartościowe” Muzeum Uniwersytetu Rzeszowskiego

70 Targi książki podbiły serca warszawian

Varia

71 Pracownicy Uniwersyteckiego Centrum Lekkoatletycznego Ośrodka Badań Innowacyjnych w Sporcie oraz

Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej z wizytą na Universidad de Castilla La Mancha w Toledo

72 Badania archeologiczne stanowiska neolitycznego Paradimi

Pro memoria

74 Uniwersytet Rzeszowski uhonorował postać dra hab. Wrzesława Romańczuka, prof. UR, znanego rzeszowskiego lekarza, pediatry i społecznika

78 Uniwersytet Rzeszowski uhonorował postać prof. Lesława Grzegorzycy

83 Susanne Kramer-Drużycka (1968–2023)

Studencki uniwersytet

84 Nagroda dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego kierunku lekarskiego na międzynarodowej konferencji w Rydze

Na sportowo

85 10 medali zawodników KU AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego na AMP w Lekkiej Atletyce w Poznaniu!

86 Studenci UR ze świetnymi wynikami podczas Akademickich Mistrzostw Polski w tójboju siłowym

87 Drużyna UR ostatecznie zajęła trzecie miejsce podczas Akademickich Mistrzostw Polski w szachach

88 Dwa brązowe medale w AMP w brydżu sportowym

89 Piąte miejsce w AMP w piłce ręcznej mężczyzn

90 Awans zawodniczek i zawodników KU AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego do finału Akademickich Mistrzostw Polski w siatkówce plażowej 2023

Niedaś i Zawszebylinka

Maciej Ulita

W bliżej nieokreślonej teraźniejszości, w miejscu bliżej nieokreślonym mieszkało sobie bliżej nieokreślone rodzeństwo – Niedaś i Zawszebylinka. Żyło im się znakomicie – nic nie musieli, nie potrzebowali wiele, choć uważali, że jest zupełnie inaczej, niż jest. Niedaś miał ugruntowane poglądy na świat – niezmienny, nienaruszalny i taki bardziej zastany i niepodatny niż otwarty. Zawszebylinka również nie chciała wiele. Umościła się w pozyskanym fragmencie rzeczywistości i trwała sobie tam spokojnie, odpychając z całą mocą każdy przejaw ponadplanowej aktywności mogącej zaburzyć wątył, acz pożądaną spokój.

Niedaś i Zawszebylinka mieszkali w przytulnym, odziedziczonym domu, o który dbali na tyle, żeby się nie zawalił, w możliwość czego nie wierzyli jakoś nadmiernie, bo przecież powiedziano kiedyś, że domy takie jak ten, stały, stoją i stać będą. Kiedy coś szwankowało, czekali cierpliwie, kontestując naturalny wpływ czasu, postępującą degenerację i ogólne wady świata, który złośliwie i na przekór Niedasiowi i Zawszebylince się zmieniał.

Odpadający tynk, łuszcząca się farba, cieknąca rura i inne tym podobne

niedogodności nie mąciły snu rodzeństwa. Wierzyli głęboko w moc Innego, który w odpowiedniej chwili podeprze się chylące, załata dziurawe i doleje do pustego.

Kiedy ta niemal boska interwencja zaistniała, Niedaś z Zawszebylinką mieli swoje 5 minut – pełni werwy i wsobnego zapału wyrażali uzasadnione niezadowolenie, opowiadali, jak mogłoby być, gdyby to od nich zależało i jak ten Inny nie darzy ich chyba sympatią, bo mógł przecież zrobić lepiej.

Najgorsze w ingerencji Innego było to, że pojawiała się zmiana. Mało rzeczy wywoływało w Niedasiu i Zawszebylince tak dramatyczną reakcję alergiczną jak zmiana. Ratowało ich jedynie to, że wytworzyli niezwykle mechanizm adaptacji pozwalający im dostosować się do zmieniających się warunków, okopując się jednocześnie na bezpiecznej pozycji tradycji i niezmiennych wartości, których – jak doskonale wiedzieli – nikt nie ośmielił się podważyć.

Tym sposobem życie Niedasia i Zawszebylinki biegło sobie spokojnie w oswojonych ramach. Nie kontaktowali się z zewnętrznym światem, robili swoje niezbędne minimum, a cały po-

zostały czas wykorzystywali na obronę status quo.

Świat pełen jest Niedasiów i Zawszebylinek. Niezależnie od ich woli zmienia się i ewoluuje. Rodzeństwo nigdy nie zauważyło, że jedyną stałą jest zmienność i gdyby nie, ona ich domek dawno by się zawalił. Przysypał by ich, a oni nie akceptując tego faktu, nadal krzyczeliby, że dałoby się lepiej, że przecież byli tu tak długo, że bez nich nic by nie działało.

W trudnych czasach nie bądźmy Niedasiami i Zawszebylinkami – świat pójdzie do przodu niezależnie, czy nam się to podoba, czy nie. Jeśli się nie załapiemy – przegramy.

Z obrad Senatu

Justyna Zięba

Posiedzenie Senatu zwołane na **27 kwietnia** br. rozpoczęło się od wręczenia wyróżnionym studentom dyplomów i listów gratulacyjnych. Decyzją Ministra Edukacji i Nauki Przemysła-wa Czarnka 19 studentów Uniwersyte-tu Rzeszowskiego otrzymało stypendia za znaczące osiągnięcia. Stypendia zo-stały przyznane na rok akademicki 2022/2023 i są wypłacane jednorazowo – w wysokości 17 000,00 zł.

W pierwszym punkcie Senat wskazał kandydatów w osobach **prof. dr. hab. Bronisława Włodzimierza Sitka** oraz **prof. dr. hab. Janusza Czebreszuka** na członków Rady Doskonałości Naukowej na kadencję 2024–2027. Drugi punkt porządku obrad dotyczył przyjęcia zmian w *Regulaminie obrad Senatu* wynikających z konieczności dostosowania zapisów w związku z nowo uruchomionym systemem do głosowania. W dwóch kolejnych punktach Senat podjął uchwały w sprawie zmian w *Regulaminie Szkoły Doktorskiej w Uniwersytecie Rzeszowskim* obowiązującym doktorantów, którzy rozpoczęli kształcenie w Szkole Doktorskiej UR w roku akademickim 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, a także od roku akademickiego 2022/2023.

W bloku spraw dydaktycznych przyjęto zmiany w *Regulaminie studiów na Uniwersytecie Rzeszowskim* oraz w Uchwale nr 176/06/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich w roku akademickim 2023/2024.

Podjęte zostały również uchwały w sprawie ustalenia programów studiów na następujących kierunkach:

- 1) *nauczanie języków obcych – język angielski i rosyjski*, jednolite studia magisterskie o profilu praktycznym,
- 2) *malarstwo*, studia jednolite magisterskie o profilu ogólnoakademickim,
- 3) *zarządzanie państwem*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim,
- 4) *nanotechnologia*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim,
- 5) *optometria*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim,
- 6) *bezpieczeństwo i certyfikacja żywności*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim,
- 7) *menedżer rozwoju produktu*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Dwa kolejne punkty dotyczyły ustalenia programu studiów podyplomowych *pedagog specjalny w edukacji włączającej* oraz *psychologia edukacyjna z przygotowaniem pedagogicznym*. Podczas posiedzenia – w ostatnim punkcie – Senat pozytywnie zaopiniował kandydaturę **dr. Macieja Ulity** na funkcję kanclerza Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Na koniec JM Rektor prof. dr hab. Sylwester Czopek poinformował, że decyzją Rady Doskonałości Naukowej Uniwersytetowi Rzeszowskiemu przyznano uprawnienia do nadawania stopnia doktora oraz doktora habilitowanego w dyscyplinie *biotechnologia*.

Posiedzenie Senatu zwołane zostało na **25 maja**.

W pierwszym punkcie Senat zatwierdził roczne sprawozdanie z działalno-

ści Rady Uniwersytetu Rzeszowskiego, które w zastępstwie za przewodniczącego Rady przedstawiła pani prof. dr hab. Jolanta Pasterska.

W drugim punkcie Senat zdecydował o nadaniu tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Rzeszowskiego **prof. dr. hab. n. med. Mansurowi Rahnamie-Hezavahowi**.

Punkt trzeci porządku obrad dotyczył zmiany w składzie osobowym Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów podyktowanej utratą statusu studenta jednego z jej członków.

W bloku spraw dydaktycznych podjęta została uchwała w sprawie ustalenia programu studiów dla kierunku *dietytyka*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim oraz przyjęto zmiany w programie studiów na kierunku *rolnictwo*, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Ponadto podjęta została uchwała w sprawie ustalenia programów studiów w Uniwersytecie Rzeszowskim dla 21 kierunków, jak również przyjęte zostały zmiany w Uchwale nr 176/06/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich w roku akademickim 2023/2024.

W ostatnim punkcie Senat podjął uchwałę w sprawie czasowego zawieszenia obniżek pensum dla nauczycieli akademickich na nadchodzący rok akademicki 2023/2024.

Święto Uniwersytetu Rzeszowskiego połączone z nadaniem tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. Mansurowi Rahnama-Hezavah

6 czerwca 2023 r. Uniwersytet Rzeszowski obchodził swoje święto. To piękny, akademicki obyczaj, podczas którego podsumowujemy przeszłość i myślimy o przyszłości.

W tym dniu szczególnie podkreślamy szacunek i wartość tego, co nazywamy „duchem akademickim”. Uroczystość rozpoczęła się o godz. 11:00 w auli im. św. Jadwigi Królowej. W tym roku Święto Uniwersytetu Rzeszowskiego było połączone z nadaniem godności doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. Mansurowi Rahnama-Hezavah. Uroczyste posiedzenie Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego zainaugurował hymn *Gaude Mater Polonia* w wykonaniu Chóru Akademickiego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Święto Uniwersytetu Rzeszowskiego to również okazja do uhonorowania nauki. Podczas uroczystości zostały wręczone nagrody Rektora UR. Prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych prof. Elżbieta Feret wręczyła nagrody wyróżnionym osobom.

Nagrodę Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego otrzymali:

– **nagrody indywidualne za uzyskanie tytułu profesora:**

prof. dr hab. Maciej Gallas

prof. dr hab. Tomasz Kluz

prof. dr hab. Lucyna Leniowska

prof. dr hab. Małgorzata Dżugan
 prof. dr hab. Jadwiga Stanek-Tarkowska
 – **za uzyskane habilitacje:**
 dr hab. Anna Marek-Kamińska
 dr hab. Sabina Krupa
 dr hab. Tomasz Piechowiak
 – **za doktoraty wyróżnione oraz uzyskane przed 30 rokiem życia:**
 dr Dominik Lasota
 dr Dominika Kwiatkowska
 dr Justyna Brożonowicz
 dr Agnieszka Wróbel-Chmiel
 dr Ondrej Revicky
 dr Julia Martyn

dr Magdalena Rękas.
 Tytułem i statuetką Lider Uniwersytetu Rzeszowskiego za rok 2022 r. zostały nagrodzone następujące osoby:
 – wyróżnienie w obszarze nauk humanistycznych otrzymał prof. dr hab. Marek Olbrycht (KNH)
 – wyróżnienie w obszarze nauk społecznych otrzymała prof. dr hab. Jolanta Szempruch (KNS)
 – wyróżnienie w obszarze nauk ścisłych, przyrodniczych, inżynieryjno-technicznych i rolniczych otrzymał dr hab. Ireneusz Kapusta, prof. UR (KNP)

– wyróżnienie w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu otrzymał dr hab. n. med. David Aebisher, prof. UR (KNM)
 – wyróżnienie w obszarze sztuki otrzymał dr hab. Paweł Bińczycki, prof. UR (KNH).
Medal Uniwersytetu Rzeszowskiego
 Decyzją Kolegium Rektorskiego Medalem Uniwersytetu Rzeszowskiego odznaczony został **prof. dr hab. Marek Koziorowski**.
 Nagroda jest uhonorowaniem 50-lecia pracy naukowej Profesora i nieocenionych zasług na rzecz Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Nadanie godności doktora honoris causa profesorowi Mansurowi Rahmana-Hezavah

Prorektor ds. Kolegium Nauk Medycznych prof. dr hab. n. med. Artur Mazur przedstawił przebieg prac nad przewodem doktorskim i odczytał stosowną uchwałę Senatu stanowiącą zwieńczenie procedury nadania tytułu doktora honoris causa prof. Mansurowi Rahmana-Hezavah.

Mansur Rahnama-Hezavah (ur. 2 czerwca 1960 r. w Teheranie) – profesor nauk medycznych, praktykujący lekarz stomatolog oraz nauczyciel akademicki Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Specjalność naukowa: chirurgia szczękowo-twarzowa.

W latach 1985–1990 studiował na Oddziale Stomatologicznym Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie. Początek aktywności zawodowej to rok 1990, w którym kandydat ukończył studia w Akademii Medycznej w Lublinie, następnie podjął pracę w macierzystej uczelni. Pierwszy stopień specjalizacji z chirurgii stomatologicznej uzyskał w roku 1992, natomiast drugi stopień specjalizacji z chirurgii szczękowej – w roku 1998. Rozwój kariery naukowej wiąże się również z macierzystą uczelnią, gdzie w 1997 roku na podstawie rozprawy pt. *Doświadczalnie wywołane zmiany w kościach szczęki i żuchwy w osteoporozie polekowej* uzyskał na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej im. prof. Feliksa

Skubiszewskiego w Lublinie stopień naukowy doktora nauk medycznych w dyscyplinie stomatologia, specjalność: chirurgia szczękowo-twarzowa.

Kolejne awanse naukowe wiązały się ze zmianą stanowisk służbowych. Po uzyskaniu doktoratu został zatrudniony na stanowisku adiunkta Akademii Medycznej im. prof. Feliksa Skubiszewskiego w Lublinie na I Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologicznym w Katedrze Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej. Dalszy rozwój naukowy zaowocował przyznaniem kandydatowi w 2009 r. stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk medycznych przez macierzystą uczelnię, a następnie profesora nadzwyczajnego w tej uczelni (przemianowanej w międzyczasie na Uniwersytet Medyczny w Lublinie). W roku 2010 objął stanowisko kierownika Katedry i Zakładu Chirurgii Stomatologicznej na tej uczelni. Dzięki wysokiej aktywności naukowej i dydaktycznej wszedł w skład Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej (Zespół Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu oraz Nauk o Kulturze Fizycznej).

W roku 2014 Mansur Rahnama-Hezavah z rąk prezydenta RP odebrał tytuł profesora nauk medycznych. W roku 2019 został członkiem Rady Doskonałości Naukowej I kadencji. Wysoka pozycja zawodowa zaowocowała powołaniem Pana Profesora w 2014 r. na konsultanta krajowego z zakre-

su chirurgii stomatologicznej. W roku 2018 został prezesem Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej. Kandydat zasiada w Radzie Naukowej przy Ministrze Zdrowia. Należy do lubelskiego oddziału Polskiej Akademii Nauk. Prof. Mansur Rahnama-Hezavah uzyskał liczne wyróżnienia i medale, w tym Złoty Krzyż Zasługi (2018), Medal 700-lecia Lublina, Medal Komisji Edukacji Narodowej (2020), Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2021)

Magnificencjo Rektorze, Wysoki Senacie, Wielce Szanowny Panie Profesorze, Dostojni Goście!

Dorota Darmochwał-Kolarz

Ponad pięć wieków temu zainicjowano w Uniwersytecie w Oxfordzie tradycję wyróżniania wybitnych osobistości tytułem honorowym – doktora honoris causa. Jest on uważany za najważniejsze wyróżnienie, jakie może nadać uczelnia – przyznawany stosunkowo rzadko, po dogłębnej analizie osiągnięć i zasług kandydata do tytułu. W procedurze nadania godności doktora honoris causa powołany spośród grona profesorów promotor zobowiązany jest wygłosić laudację, czyli pochwałę kandydata do tej najwyższej godności akademickiej. Szanowni Państwo, z woli Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego mam zaszczyt pełnienia roli promotora w dzisiejszej uroczystości nadania godności doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego wybitnej postaci – prof. Mansurowi Rahnama-Hezavah.

Prof. Mansur Rahnama-Hezavah urodził się 2 czerwca 1960 r. w Teheranie. W latach 1985–1990 studiował na Oddziale Stomatologicznym Wydziału Lekarskiego ówczesnej Akademii Medycznej (dziś Uniwersytetu Medycznego) w Lublinie. Po ukończeniu stażu podyplomowego podjął pracę w Klinice Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej Akademii Medycznej w Lublinie, początkowo na stanowisku asystenta, a od roku 1998 na stanowisku adiunkta. Pierwszy stopień specjalizacji z chirurgii stomatologicznej uzyskał

w 1992 r., a następnie drugi stopień specjalizacji w 1998 r. W listopadzie 1997 r. uzyskał stopień doktora nauk medycznych, a stopień doktora habilitowanego przyznano mu na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej w 2009 r. 19 lutego 2014 r. otrzymał nominację profesorską z rąk prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. Od listopada 2010 r. prof. Mansur Rahnama-Hezavah pełni funkcję kierownika Katedry i Zakładu Chirurgii Stomatologicznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Z dniem 16 marca 2011 r. został wpisany na listę biegłych sądowych w zakresie chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej –

funkcję tę pełni do chwili obecnej. Od 6 czerwca 2014 r. do chwili obecnej piastuje funkcję konsultanta krajowego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, a od 22 stycznia 2018 r. jest prezesem Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej. Był również przedstawicielem Rady Delegatów z ramienia Lubelskiej Izby Lekarskiej oraz członkiem komisji Sądu Lekarskiego.

Ponadto prof. Mansur Rahnama-Hezavah pełnił szereg innych prestiżowych funkcji, m.in. był członkiem Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów, członkiem Polskiej Komisji Akredytacyjnej, przedstawicielem Ministra Zdro-

wia w Radzie Naukowej Instytutu Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie, członkiem Zespołu Doradczego ds. Chorób Cywilizacyjnych i Zdrowia Publicznego Agencji Badań Medycznych oraz członkiem Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia. Z dniem 25 września 2015 r. został powołany na przewodniczącego Zespołu Ekspertów z Chirurgii Szczykowo-Twarzowej, 7 listopada 2016 r. został członkiem Komisji Nauk Medycznych PAN, a od 31 sierpnia 2022 r. jest członkiem Rady ds. Rozwoju Stomatologii przy Ministrze Zdrowia.

Od 2019 r., prof. Mansur Rahnama-Hezavah jest również członkiem Zespołu III Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu Rady Doskonałości Naukowej, od tego roku pełni również funkcję przewodniczącego Rady ds. Stopni Naukowych w dyscyplinie nauki medyczne Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, a w 2022 r. został mianowany na pełnomocnika rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie ds. Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii w Lublinie. W roku 2023 prof. Mansur Rahnama-Hezavah sięgnął po kolejne dwa wyróżnienia. Został powołany na członka Rady Naukowej Państwowego Instytutu Medycznego MSWiA oraz z rąk prezydenta RP otrzymał nominację na członka Izby Nauk Medycznych nowo powołanej Akademii Kopernikańskiej.

Dorobek naukowy prof. Mansura Rahnama-Hezavaha to 284 prac pełnotekstowych (268 artykułów i 16 monografii i rozdziałów w monografiach naukowych) o łącznym współczynniku wpływu 246,061 i łącznej punktacji MEIN 7192 punktów, w tym prace publikowane w takich czasopismach, jak „Cancers” [IF=6,575], „International Journal of Environmental Research and Public Health” [IF=4,614], „International Journal of Molecular Sciences” [IF=6,208], „Journal of Clinical Medicine” [IF=4,964], „Materials” [IF=3,748], „Molecules” [IF=4,927] czy „Nutrients” [IF=6,706]. W latach 2003–2006 kierował projektem badawczym KBN pt. „Analiza porównawcza działania 17-β estradiolu, raloxifenu i fitoestrogenów na gęstość kości narządu żucia oraz wybrane makro-, mikroelementy i cytokiny w warunkach indukowanej i naturalnej hypoestrogemii”.

Prof. Mansur Rahnama-Hezavah spełnia się także jako ceniony dydaktyk. W ciągu 32 lat pracy na etacie dydaktyczno-naukowym prowadził zajęcia ze studentami z zakresu chirurgii stomatologicznej oraz chirurgii szczykowo-twarzowej. Przez wiele lat był opiekunem praktyk wakacyjnych i koordynatorem staży podyplomowych w Klinice Chirurgii Szczykowo-Twarzowej, a obecnie w Katedrze i Zakładzie Chirurgii Stomatologicznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Jako nauczyciel akademicki był członkiem Rady Pedagogicznej V roku studiów na Oddziale Stomatologii Wydziału Lekarskiego. Wielokrotnie był wykładowcą na kursach dla lekarzy specjalizujących się z chirurgii stomatologicznej i szczykowo-twarzowej. Prowadził wykłady na zebrańach naukowo-szkoleniowych Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego i Polskiego Towarzystwa Chirurgii Jamy Ustnej i Chirurgii Szczykowo-Twarzowej. Wielokrotnie pełnił

funkcję kierownika specjalizacji z zakresu chirurgii stomatologicznej. Od wielu lat jest również członkiem Komisji Egzaminacyjnej oraz Kwalifikacyjnej do specjalizacji z zakresu chirurgii stomatologicznej. Jest autorem programu nauczania studentów z zakresu chirurgii szczękowo-twarzowej. Z dniem 17 marca 2017 r. został także powołany w skład Zespołu Ekspertów do opracowania i aktualizacji programu specjalizacji w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, pełniąc funkcję przewodniczącego Zespołu.

Prof. Mansur Rahnama-Hezavah wielokrotnie był organizatorem licznych konferencji naukowych. W roku 2005 był członkiem komitetu organizacyjnego V Kongresu Polskiego Towarzystwa Chirurgii Jamy Ustnej i Chirurgii Szczękowo-Twarzowej w Lublinie. W latach 2019 i 2021 był przewodniczącym Komitetu Naukowego Kongresu Polskiego Towarzystwa Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej, w grudniu 2011 r. był organizatorem i członkiem Rady Naukowej Międzynarodowego Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Deformacje twarzowo-czaszkowe – model postępowania multidyscyplinarnego”. Ponadto w październiku 2012 r. był przewodniczącym Rady Naukowej Międzynarodowego Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Kompleksowe leczenie wad rozszczepowych”, w listopadzie 2013 r. przewodniczącym Rady Naukowej Międzynarodowego Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Asymetria twarzy – etiologia, diagnostyka, leczenie”, w październiku 2014 r. przewodniczącym Rady Naukowej Międzynarodowego Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Problemy chirurgiczne w codziennej praktyce stomatologicznej”, natomiast w październiku 2015 r. był przewodniczącym Rady Naukowej Międzynarodowego Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Lubelskie forum implantologiczne”. Warto podkreślić, że lekarze Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej w Rzeszowie byli zapraszani zarówno do czynne-

go uczestnictwa w tych konferencjach, jak i do przewodniczenia sesjom naukowym. Za swoją aktywność naukowo-dydaktyczną prof. Mansur Rahnama-Hezavah był wielokrotnie nagradzany, m.n. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, Medal 700-lecia Lublina, Medal Komisji Edukacji Narodowej, a w 2021 r. odebrał Złoty Medal za Długoletnią Służbę.

Należy podkreślić, że liczne obowiązki dydaktyczne, organizacyjne oraz działalność naukowa nie była przeszkodą do wspierania innych ośrodków akademickich, w tym Podkarpacia. Współpraca prof. Mansura Rahnama-Hezavaha z rzeszowskim środowiskiem medycznym rozpoczęła się jeszcze, kiedy był adiunktem w Klinice Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Akademii Medycznej w Lublinie kierowanej przez prof. Tomasza Tomaszewskiego. Właśnie wtedy, w pierwszych latach działalności, nowo powstały Oddział Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Szpitala Wojewódzkiego nr 1 im F. Chopina w Rzeszowie nie posiadał jeszcze akredytacji do prowadzenia specjalizacji z zakresu chirurgii szczękowo-twarzowej. Dlatego lekarze zatrudnieni w Oddziale (H. Lech, M. Polaczek, G. Hyla, A. Biskup) odbyli szkolenie specjalizacyjne w Lublinie pod nadzorem prof. Mansura Rahnama-Hezavaha. Już wtedy, jako opiekun praktyk specjalizacyjnych, wykazał cierpliwość i życzliwość, nie szczędząc własnego czasu szkolącym się lekarzom. W następnych latach, gdy został kierownikiem Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej, a następnie krajowym konsultantem w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, kontakty i współpraca z Profesorem stopniowo zacieśniała się. Na tym etapie dotyczyła głównie nadzoru merytorycznego i doskonalenia kształcenia zawodowego lekarzy stomatologów. Prof. Mansur Rahnama-Hezavah wielokrotnie wizytował ośrodek rzeszowski, wspierając działalność oddziału i pionu ambulatoryjnego chirurgii stomatologicz-

nej w naszym województwie. Istotną zasługą dla Podkarpacia było wsparcie poszerzenia bazy miejsc akredytacyjnych z chirurgii stomatologicznej i zwiększenie liczby miejsc rezydentur w ośrodku rzeszowskim z 4 do 13. Jako pełnomocnik ministra zdrowia, prof. Mansur Rahnama-Hezavah optował wspólnie z prof. Mariuszem Szutą za rozwojem Oddziału Chirurgii Szczykowo-Twarzowej w Rzeszowie i poparł wnioski Oddziału o zwiększenie rezydentur z chirurgii szczękowo-twarzowej w naszym województwie z 5 do 8, co miało bardzo istotne znaczenie dla środowiska stomatologicznego i lekarskiego Podkarpacia.

Na zaproszenie Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w latach 2006 i 2013 prof. Mansur Rahnama-Hezavah uczestniczył wspólnie z pracownikami Kliniki Lubelskiej w zebraniach naukowo-szkoleniowych, wygłaszając wykłady dotyczące stanów zapalnych jamy ustnej i materiałów augmentacyjnych stosowanych w chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej. Z kolei na zaproszenie prof. Mansura Rahmana-Hezavaha i Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego dr hab. n. med. Bogumił Lewandowski, prof. UR, wygłosił prelekcje dotyczące zabiegów z zakresu chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej wykonywanych u chorych leczonych przeciwzkrzepowo w oparciu o doświadczenia własne Oddziału Chirurgii Szczykowo-Twarzowej w Rzeszowie.

W roku 2012 dr n. med. Joanna Wojnar pod okiem prof. Mansura Rahmana-Hezavaha odbyła indywidualne szkolenie w Klinice Lubelskiej w ramach przygotowania pracy doktorskiej dotyczącej chorych z wrodzonymi skazami krwotocznymi przygotowywanych do zabiegów chirurgiczno-stomatologicznych. W Katedrze i Zakładzie Chirurgii Stomatologicznej prowadzonej przez prof. Mansura Rahmana-Hezavaha od lat prowadzone są szkolenia, warsztaty praktyczne i kursy zalecane

do specjalizacji z chirurgii szczękowo-twarzowej, w tym kursy „Onkologia jamy ustnej i części twarzowej czaszki”, „Rozpoznawanie i leczenie obrażeń części twarzowej czaszki” oraz „Diagnostyka i leczenie chorób stawów skroniowo-żuchwowych”. Warto podkreślić, że ośrodek lubelski, jako „spadkobierca” spuścizny naukowej prof. dr hab. med. Marii Kleinrok – pionierki badań stawu skroniowo-żuchwowego w Polsce, a nawet na świecie, ma szczególne kompetencje do organizowania szkoleń o tej tematyce. Należy przyznać, że kursy te cieszą się dużą popularnością i z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc są trudno dostępne, jednak dzięki przychylności i uprzejmości oraz za czynnym wstawiennictwem prof. Mansura Rahmana-Hezavaha pracownicy Kliniki Rzeszowskiej mogli odbyć te szkolenia we właściwym czasie.

Niejako nowy rodzaj i zakres współpracy z profesorem Mansurem Rahmana-Hezavahem i rozszerzenie jej na szeroko pojętą współpracę akademicką rozpoczęła się chwilą uzyskania przez Uniwersytet Rzeszowski zgody Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także Państwowej Komisji Akredytacyjnej na kształcenie studentów na kierunku lekarskim. Uzyskanie tych uprawnień przez Uniwersytet Rzeszowski było m.in. możliwe dzięki poparciu ze strony prof. Mansura Rahmana-Hezavaha, który był wówczas członkiem wszystkich tych gremiów. Oddział Chirurgii Szczykowo-Twarzowej w Rzeszowie został włączony w struktury Uniwersytetu, zaś czterech jego pracowników zyskało status pracowników naukowo-badawczych z wszystkimi tego konsekwencjami: nauczaniem studentów i prowadzeniem badań naukowych. Profesor Mansur Rahman-Hezavah konsultował i służył radą dotyczącą zakresu programu i opracowania sylabusów dla przedmiotu „propedeutyka chorób narządu żucia” prowadzonego dla kierunku lekarskiego. Pracownicy korzystali też z konsulta-

cji i sugestii dydaktycznych dla przedmiotów o profilu stomatologicznym: chirurgii szczękowo-twarzowej, propedeutyki chorób jamy ustnej w praktyce położnej, fizjologii narządu żucia, profilaktyce i promocji zdrowia jamy ustnej prowadzonych dla ratowników medycznych, położnych, dietetyków i studentów zdrowia publicznego.

W ramach współpracy naukowej prowadzone są obecnie dwa wspólne tematy badawcze: „Profilaktyka i program wczesnego wykrywania raka jamy ustnej w Rejonie Podkarpacia i Lubelszczyzny” oraz „Postrzeganie chirurgii szczękowo-twarzowej jako specjalności medycznej wśród mieszkańców województwa podkarpackiego i lubelskiego”. Podsumowując, można stwierdzić, że współpraca **prof. Mansura Rahmany-Hezavaha** z Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego trwa od wielu lat i rozwija się na kilku płaszczyznach: naukowo-badawczej, klinicznej oraz organizacyjnej. Wspólne badania naukowe, których owocem są publikacje, obejmują szeroki zakres tematyczny chirurgii stomatologicznej, szczękowo-twarzowej oraz implantologii. Dzięki osobie profesora Mansura Rahmany-Hezavaha współpraca w oparciu o wiodący w kraju i zagranicą ośrodek, jakim jest Katedra i Zakład Chirurgii Stomatologicznej UM w Lublinie, służy zarówno pracownikom Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie, jak i pacjentom tego regionu. Liczne kursy doskonalące prowadzone dla lekarzy Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, konsultacje skomplikowanych przypadków klinicznych to niejedynie aspekty współpracy z prof. Mansurem Rahmaną-Hezavahem. Kiedy Uniwersytet Rzeszowski nie posiadał uprawnień do nadawania stopni naukowych, prof. Mansur Rahnama-Hezavah udzielał wsparcia w postępowaniach awansowych pracowników naukowych Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Nieocenione były także konsultacje

merytoryczne Pana Profesora w ramach przygotowań do wizytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz w ubieganiu się o jak najlepszy wynik parametryzacji uczelni. Dzięki ogromnemu zaangażowaniu prof. Mansura Rahmany-Hezavaha Uniwersytet Rzeszowski uzyskał uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk wychowania fizycznego.

Jestem przekonana, że w tym krótkim wystąpieniu nie udało mi się przekazać wszystkich osiągnięć i zalet Pana Profesora. Osoby o szerokich zainteresowaniach i wielkiej pasji badacza, ogromnej pracowitości i aktywności zawodowej. Człowieka o wielkim umyśle i pięknym sercu otwartym na innych ludzi. Mam jednak głęboką nadzieję, że przekazane informacje przybliżyły Jego osiągnięcia oraz nadzwyczajną rolę, jaką odgrywał i odgrywa w rozwoju i organizacji nauk medycznych w kraju i na świecie. Kończąc laudację, pragnę wyrazić przekonanie, że Uniwersytet Rzeszowski, decydując się na obdarzenie Pana Profesora Mansura Rahnama-Hezavaha godnością i przywilejami doktora honorowego – dokonał znakomitego wyboru. Jest On bowiem nie tylko wielkim Uczonym, ale Człowiekiem o ogromnym osobistym autorytecie i ogromnym dorobku, mającym szczególną pozycję, potwierdzoną licznymi i zaszczytnymi funkcjami, jakie są Jemu powierzane przez instytucje w całym kraju. Dlatego jestem szczególnie szczęśliwa, że Profesor Mansur Rahnama-Hezavah pozostanie na trwałe członkiem naszej społeczności akademickiej. Czuję się zaszczycona i uhonorowana tym, że mogłam przyczynić się do tego wydarzenia jako członek Kolegium Nauk Medycznych, który wnioskował o nadanie tytułu, i że Uniwersytet Rzeszowski dopisze do grona swoich doktorów honorowych jeszcze jedno wielkie nazwisko: Prof. Mansura Rahnama-Hezavaha.

fot. M. Świącicki

Uroczystość promocji doktorskich i habilitacyjnych w Uniwersytecie Rzeszowskim

Joanna Wilk

7 czerwca br. odbyły się uroczyste promocje doktorskie i habilitacyjne w Uniwersytecie Rzeszowskim. Jest to jedno z najistotniejszych wydarzeń w życiu wspólnoty akademickiej.

JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Sylwester Czopek przywitał zgromadzonych gości i zainaugurował wspomniane wydarzenie.

„Uroczystość promocji doktorskiej ma szczególny charakter. Jest ona bowiem końcowym, miłym akcentem wieloletniego trudu doktorów, niewymiernej opieki naukowej promotorów i życzliwej troski wielu ogniw instytucjonalnych naszej Uczelni. Od ostatniej promocji doktorskiej upłynęło pół roku. W tym okresie **18** adeptów nauk humanistycznych, społecznych, biologicznych, rolniczych i nauk o zdrowiu na mocy uchwał odpowiednich rad kolegiów naszego Uniwersytetu, uzyskało stopnie doktora, **1** osoba uzyskało stopień doktora habilitowanego.” – mówił Rektor Uniwersytetu prof. dr hab. Sylwester Czopek.

Habilitacja w Kolegium Nauk Przyrodniczych

Prorektor Idalia Kasprzyk przedstawiła sylwetkę **dr. hab. Tomasza Piechowiaka** reprezentującego Kolegium Nauk Przyrodniczych.

Promocje doktorów

Uroczystości towarzyszyło ślubowanie, podczas którego naukowcy przyrzekli między innymi wspieranie spraw i dążeń naszej Alma Mater, poszanowanie godności, jaką otrzymali wraz

z nadaniem stopnia naukowego, a także pracę nad rozwojem badań na rzecz rozwoju nauki.

„Prześwietni Doktoranci” – zwrócił się do naukowców JM Rektor prof. dr hab. Sylwester Czopek

„Po chlubnym zdaniu egzaminów, które przepisowo zostały ustanowione dla zbadania wiedzy tych, którzy w dziedzinie nauki pragną uzyskać tytuł i godność doktora, zwróciliście się do nas, abyśmy zaszczylili Was tą godnością, do której dążyliście. Lecz najpierw należy złożyć zapewnienie, że zawsze będziecie takimi, jakimi nakazuje Wam być godność, którą otrzymacie. Przysięgnijcie więc: najpierw, że zachowacie na zawsze pełną czci pamięć o tym Uniwersytecie, na którym osiągnęliście wysoki stopień naukowy i że będziecie wspierać jego idee i dążenia naukowe w miarę swych sił. Następnie, że zachowacie w całości i nieskazitelności godność, którą na Was przelewam i nigdy nie splamicie jej złymi obyczajami albo niesławnym życiem. Wreszcie, że nie dla nieczystego zysku, ani dla próżnej chwały będziecie pilnie uprawiali badania naukowe i naprzód posuwali naukę, lecz aby szerzyć prawdę i aby jej światło, niosące dobro ludzkości, tym jaśniej błyszczało.” – zaprosił do ślubowania rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Rada Naukowa Kolegium Nauk Humanistycznych przyznała 5 osobom stopień naukowy doktora, a byli to:

dr Anna Dziura
dr Bożena Karasińska
dr Jacek Błaszczuk
dr Michał Głowacz
dr Ewa Trojanowska.

Rada Naukowa Kolegium Nauk Medycznych przyznała następującym 9 osobom stopień naukowy doktora:

dr Izabella Tomaszewska-Lampart
dr Julia Martyn
dr Magdalena Rękas
dr Mariusz Małecki
dr Grzegorz Sobański
dr Mirosław Probachta
dr Marek Biesiadecki
dr Michał Osuchowski

dr Magdalena Kołodziej.
Rada Naukowa Kolegium Nauk Przyrodniczych przyznała 2 osobom stopień naukowy doktora, a byli to:
dr inż. Agnieszka Marcela
dr Joanna Szmuc.
Rada Naukowa Kolegium Nauk Społecznych przyznała 2 osobom stopień doktora:
dr Iwona Słota
dr Mirosław Czech.
Zgodnie z tradycją akademicką podczas dzisiejszej uroczystości doktoranci przypieczętowali swoją godność uroczystym aktem promocji.

fot. M. Świąćicki

Podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy Muzeum Okręgowym w Rzeszowie a Uniwersytetem Rzeszowskim

18 kwietnia podpisano porozumienie o współpracy pomiędzy Muzeum Okręgowym w Rzeszowie a Uniwersytetem Rzeszowskim.

JM prof. dr hab. Sylwester Czopek, rektor UR oraz dyrektor muzeum pan Bogdan Kaczmar w obecności zgromadzonych gości podpisali umowę nawiązującą współpracę w ramach międzynarodowego, interdyscyplinarnego projektu „Moda i trendy” inicjowanego przez Uniwersytet Rzeszowski. Projekt „Moda i trendy” ma wielowymiarowe założenia – w ramach działań badawczych zespół naukowców z różnych dyscyplin będzie współpracował z przedstawicielami branży mody z Polski i zagranicy, a także z instytucjami kształcącymi w tym zakresie, co umożliwi wymianę doświadczeń oraz tworzenie innowacyjnych projektów.

Interdyscyplinarny charakter projektu pozwala na analizę zjawisk z różnych perspektyw – na przykład od strony językowej, co uświadomił w swym wystąpieniu prof. dr hab. Kazimierz Ożóg, autorytet w dziedzinie językoznawstwa i współautor programu telewizyjnego „Moda na język polski”.

Moda może stanowić ciekawy wątek nauki – o związkach występujących pomiędzy codziennym strojem a rozwojem technologii, architektury czy przemianami społecznymi podczas wydarzenia opowiedziała Beata Kuman, kustosz Muzeum Okręgowego. Międzynarodowym elementem była prezentacja ukraińskiej etnolog Kariny Małys, która przybliżyła istotę ukraińskich wyszywanek, które nie są bynajmniej tylko barwną dekoracją.

Jednym z głównych założeń projektu jest popularyzacja wiedzy o trendach rozwojowych w rozmaitych dyscyplinach. W poprzedniej edycji uczestnicy seminarium mogli dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy nie tylko o historycznych dress codach, tendencjach w rozwoju języka polskiego i ukraińskiego, ale także o nowych trendach w prawie unijnym dotyczącym rozwoju sztucznej inteligencji oraz o zastosowaniu dronów w transporcie. Obydwa zjawiska mają zresztą zastosowanie także w modzie.

fot. M. Świącicki

Profesura w Kolegium Nauk Medycznych – prof. dr hab. Edyta Barnaś

Profesor w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu – tytuł nadany przez prezydenta RP Andrzeja Dudę postanowieniem z dnia 29 maja 2023 r. (BON.61.5.2023).

W zakresie prowadzonej działalności naukowej prof. Edyty Barnaś można wyróżnić dwa nurty:

1. Nurt związany ze zdrowiem kobiet w różnych etapach życia poprzez identyfikację czynników medycznych i biopsychospołecznych uwarunkowań zdrowia.

2. Nurt związany z dydaktyką medyczną. Obydwa te nurty często przeplatają się ze sobą, ponieważ szereg prac zawiera w sobie analizę czynników determinujących zdrowie kobiety oraz elementy działań z zakresu edukacji i profilaktyki schorzeń kobiecych, działań ukierunkowanych na kobietę lub wybrane grupy odbiorców zainteresowanych powyższą tematyką. Są to zagadnienia dotyczące okresu dojrzewania, ciąży, porodu, połogu, okresu około menopauzalnego czy zdrowia ginekologicznego i onkologicznego kobiet.

Obydwa nurty wpisują się także w dynamicznie rozwijający się trend związany z poprawą bezpieczeństwa i jakości opieki zdrowotnej w Polsce. Daleko idące rozwiązania systemowe łączą się z zapewnieniem wykwalifikowanej kadry medycznej posiadającej umiejętności współpracy w zespole w celu świadczenia wysokiej jakości usług zdrowotnych. W ten obszar wpisują się osiągnięcia naukowe prof. Edyty Barnaś, które głównie skupiają się na szacowaniu prawdopodobieństwa

wystąpienia nieprawidłowości w oparciu o identyfikację czynników ryzyka i ustaleniu zasad postępowania i sprawowania opieki nad chorą. Bazując na wiedzy uzyskanej podczas studiów podyplomowych (szczególnie z biologii molekularnej), poprzez wielopłaszczyznową, interdyscyplinarną współpracę naukową, wskazuje Ona na wartość aplikacyjną tych badań. W zdecydowanej większości badania te zostały opublikowane w recenzowanych, w wysoko impaktowanych czasopiśmie, w większości zagranicznych. Dorobek naukowy prof. Edyty Barnaś obejmuje ponad 130 publikacji.

Studia magisterskie (praca magisterska nt. *Częstotliwość występowania zespołu napięcia przedmiesiączkowego u dziewcząt w okresie dojrzewania*, 2001 r.) oraz doktorat z nauk medycznych w zakresie biologii medycznej (praca pt. *Hormonalna terapia zastępcza w subiektywnej ocenie pacjentek*) ukończone na Akademii Medycznej w Lublinie. W 2010 r. studia podyplomowe z biologii molekularnej na Wydziale Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Z kolei w 2012 r. ukończyła I edycję międzynarodowych studiów (polsko-francuskich) z etyki praktyki lekarskiej i opieki medycznej zorganizowanych przy współpracy Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Instytutu Matki i Dziecka i Uniwersytetu Paris-Est-Marne-la-Valée (Francja), broniąc pracę pt. *Zasady etycznej komunikacji w zespole terapeutycznym*. W grudniu 2014 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego w naukach o zdrowiu na

Wydziale Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Temat rozprawy habilitacyjnej *Wpływ edukacji zdrowotnej na przebieg okresu okołoperacyjnego u chorych ze schorzeniami ginekologicznymi poddawanych leczeniu operacyjnemu*.

Od 2006 r. pracownik Uniwersytetu Rzeszowskiego; aktualnie stanowisko dziekana Kolegium Nauk Medycznych, profesor uczelniany w Instytucie Nauk o Zdrowiu, kierownik Zakładu Opieki Położniczo-Ginekologicznej.

Kierownik 7 projektów badawczych; współudział w 3 projektach, w tym 1 badanie międzynarodowe wielośrodkowe. Staże w jednostkach naukowych: ogółem 8, w tym 1 staż szkoleniowy. Promotor 4 prac doktorskich w dyscyplinie nauk o zdrowiu. W tym dwie prace doktorskie pod kierunkiem prof. Edyty Barnaś zostały wyróżnione. Recenzent w 1 postępowaniu habilitacyjnym oraz recenzent 10 prac doktorskich w dyscyplinie nauk o zdrowiu.

W ramach programu Erasmus+ czterokrotnie brała udział w prowadzeniu zajęć dla studentów pielęgniarstwa i położnictwa w uczelniach europejskich, m.in. we Włoszech, Turcji. Członek Rady Naukowej czasopisma „Położna. Nauka i Praktyka”. Recenzent w 36 czasopismach polskich i zagranicznych z zakresu nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

Ponadto opieką promotorską od początku zatrudnienia na uczelni objęła

279 studentów piszących pracę licencjacką oraz 122 studentów piszących pracę magisterską.

Pięciokrotnie była wykładowcą na specjalizacjach dla położnych (specjalizacja ginekologiczno-położnicza, specjalizacja dla położnych rodzinnych, specjalizacja położniczo-ginekologiczna) oraz wykładowcą w ramach szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa psychiatrycznego, rodzinnego, anestezjologicznego i intensywnej terapii przeznaczonego dla pielęgniarzek.

Powołana przez Ministra Zdrowia (Dz.U.poz.2269) na członka zespołu merytorycznego do spraw opracowania zmian w kształceniu podyplomowym pielęgniarzek i położnych, w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-onkologicznego dla położnych.

Wykazuje szeroką działalność edukacyjną w odniesieniu do kobiet ze

zróżnicowanych grup społecznych i zawodowych w ramach promocji i profilaktyki różnych chorób. Jednym z obszarów działalności popularyzujących naukę były szkolenia z profilaktyki raka szyjki macicy i raka piersi dla różnych grup odbiorców (personel medyczny, kobiety w miejscu pracy bądź zamieszkania, osoby ze szczególnymi potrzebami społecznymi, pracodawcy), a także lokalne akcje informacyjne skierowane do kobiet po porodzie, głównie dotyczące karmienia piersią i zasad sprawowania opieki nad noworodkiem.

Pani Profesor została nagrodzona m.in.:

- Nagrodą indywidualną II stopnia Rektora UR za działalność naukową (2015).
- Srebrnym Krzyżem Zasługi (2019) nadanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudę (numer legitymacji 466-2019-15).

Habilitacja w Instytucie Nauk o Polityce

28 marca 2023 r. decyzją Rady Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego **Maciej Milczanowski** z Instytutu Nauk o Polityce otrzymał stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Kilka dni później JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego przyznał dr. hab. Maciejowi Milczanowskiemu tytuł profesora UR. Podstawą było osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. *Sztuka budowania pokoju: przywództwo strategiczne na przykładzie fazy IV operacji Iracka Wolność*. Maciej Milczanowski stopień doktora uzyskał także w Uniwersytecie Jagiellońskim w dziedzinie nauk hu-

manistycznych, dyscyplina historia, zaś stopień magistra w Akademii Obrony Narodowej.

M. Milczanowski zajmuje się szeroko rozumianymi konfliktami, które bada z perspektywy różnych dyscyplin, takich jak przede wszystkim nauki o polityce, nauki o bezpieczeństwie, psychologia społeczna, ale także przywództwo, strategia i teoria chaosu, co sprawia, że badania mają charakter interdyscyplinarny. Taki charakter badań jest zawsze obciążony ryzykiem, ponieważ z jednej strony daje szersze spojrzenie na badany problem, ale z drugiej wymaga uwzględnienia literatury i innych materiałów z bardzo wielu dziedzin i nie zawsze traktowane

jest ze zrozumieniem przez część świata nauki.

W przypadku badań habilitacyjnych M. Milczanowski przyjął za tzw. studium przypadku konflikt, jakie toczyły się w Iraku w trakcie fazy IV operacji stabilizacyjnej Iracka Wolność w latach 2003–2010. Tytuł monografii odnosi się do celu strategicznego tego typu operacji, którym jest stabilizacja i w konsekwencji pokój w danym państwie, co ma inicjować procesy pokojowe w regionie, generując pozytywne implikacje globalnie. Oczywiście tak idealistyczne założenie jest w książce, ale także szeregu artykułów naukowych, wystąpień konferencyjnych, tekstów popularnonaukowych weryfikowanych przez pryzmat różnorodnych realiów deformujących z różnych powodów działania i ich skutki. Autor przedstawiał różne działania poziomu od strategicznego po taktyczny, w których można wskazać czynniki stabilizujące krótkofalowo lub w dłuższej perspektywie, ale też takie, które niweczyły osiągnięte rezultaty, czasem w ciągu dni. Właśnie do takiej analizy sytuacji potrzeba było badań interdyscyplinarnych, autor bowiem jest zdania, że podejście do konfliktu tego typu z perspektywy jednej tylko dziedziny, czy to płaszczyzny kulturowej, politycznej, psychologii społecznej lub związanej z kwestiami *stricte* bezpieczeństwa, nie pozwala na rzetelną analizę zachodzących w trakcie tej operacji procesów.

M. Milczanowski był także uczestnikiem analizowanych wydarzeń w czasie, gdy pełnił służbę w 21 Brygadzie Strzelców Podhalańskich i wraz z brygadą brał udział w operacji irackiej na stanowisku Battle Captain w Tactical Operation Center 1BCT. Udział w tym konflikcie w roli oficera operacyjnego, uczestniczącego w negocjacjach z miejscowymi władzami, mającego okazję do rozmów tak z żołnierzami Sił Koalicji, irackimi tłumaczami, jak i mieszkańcami Iraku, pozwolił autorowi lepiej zrozumieć istotę konfliktu. W ramach swoich badań przeprowa-

dził też szereg rozmów z osobami, od których zależały ważne decyzje dotyczące tej operacji, m.in. z gen. MC Jimem Mattisem, ale też z ówczesnym podsekretarzem stanu przy MON gen. prof. Stanisławem Koziejem czy prof. Philem Zimbardo, psychologiem społecznym, który był obrońcą posiłkowym żołnierzy oskarżanych o nadużycie władzy w Abu Ghraib. Ważnym momentem oraz jednocześnie impulsem w tych badaniach było stypendium w Hoover Institution przy Uniwersytecie Stanforda, gdzie miał okazję do badań w miejscowym archiwum, ale też spotkań z ludźmi, którzy w różnym sposób wpływali bądź nadal wpływają na politykę USA. W swoim dorobku po uzyskaniu stopnia doktora M. Milczanowski miał w sumie cztery książki, w których zajmował się konfliktami. Jedną z nich była próba ujęcia problemów strategii, taktyki i przywództwa na przykładzie podbojów Aleksandra Wielkiego. Pozycja ta wynikała z pragnienia łączenia doświadczeń naukowych historyka z problemami współczesnego świata. Wszak lekcja historii nie powinna stanowić li tylko wykorzystywania wzorców z przeszłości, ale wyciąganie wniosków z dziejów minionych dla budowania lepszej przyszłości.

M. Milczanowski oprócz badań naukowych prowadzi też działalność popularizatorską. W tym celu stworzył własną stronę internetową (StratLeader), na której opublikował już ponad sto tekstów popularnonaukowych opartych na własnych badaniach naukowych. Często też występuje w roli eksperta w mediach – od telewizji poprzez lokalne i ogólnopolskie gazety i czasopisma po radio i portale internetowe. W tych wystąpieniach jednak komentuje tylko te wydarzenia, które dotyczą badanych przez niego problemów, aby wypowiedzi były oparte na wiedzy i doświadczeniu, nie zaś emocjach i domniemaniach. Konflikty, jakie są w obszarze zainteresowania M.

Milczanowskiego, to oprócz Bliskiego Wschodu także północna Afryka i Europa centralna ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy. Kwestii konfliktu w Ukrainie od 2014 r. M. Milczanowski poświęcił szereg swoich tekstów oraz wystąpień medialnych.

Maciej Milczanowski w latach 1992–2009 pełnił służbę wojskową, awansując do stopnia kapitana i uczestnicząc w wielu ćwiczeniach wojskowych zarówno w kraju, jak i za granicą – od Niemiec i północnej Norwegii po Uzbekistan. Brał też udział w dwóch kontyngentach wojskowych – ONZ na Wzgórzach Golan jako dowódca posterunku 60 i jednocześnie dowódca plutonu dowodzenia (przez 13 miesięcy w latach 1997–1998) oraz w Iraku (7 miesięcy w latach 2005–2006). Od 2008 do 2018 r. pracował w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, a od 2018 r. do teraz w Uniwersytecie Rzeszowskim. Obecnie pełni funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Nauk o Polityce. Współpracuje z profesorem Philipem Zimbardo w ramach Projektu Bohaterskiej Wyobraźni, jest ekspertem w Fundacji Pułaskiego. Realizował też wykłady w ramach Erasmus+ w Finlandii, Francji, Turcji oraz realizował szkolenie z zarządzania konfliktem w największych uniwersytetach litewskich w Wilnie, Poniewieżu i Kłajpedzie. Prezentował też wykład na temat Mission Command w Akademii Psychologii Przywództwa Jacka Santorskiego. Prywatnie Maciej Milczanowski jest biegaczem (pokonał trzy razy dystans maratonu i dwa razy UltraMirage – 52 km na pustyni Sahara w Tunezji) oraz astrofotografem – za pomocą teleskopu, aparatu i kamer fotografuje obiekty głębokiego nieba oraz naszego Układu Słonecznego. W czerwcu 2023 r. w podziemiach Rynku Rzeszowskiego odbędzie się pierwsza wystawa astrofotograficzna Macieja Milczanowskiego.

Delfiny z Morza Czarnego mogą wyginąć w wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę

Ewa Węgrzyn, Konrad Leniowski, Natalia Tańska, Iryna Miedwiedieva

Wojna zawsze przynosiła miliony cichych ofiar wśród zwierząt, ale skala tego cierpienia jest często nieznana, zaniebawiana lub trudna do oszacowania. Najnowsze wyniki naszego projektu naukowego dostarczyły dowodów, że rosyjska agresja na Ukrainę, obejmująca działania militarne na Morzu Czarnym, jest przyczyną masowego wymierania delfinów i morświnów. Ostrożne szacunki wynikające z przeprowadzonych badań wskazują, że przez zaledwie trzy miesiące wojny wymarło około 20% czarnomorskiej populacji waleni. W dłuższej perspektywie może to doprowadzić do całkowitego unicestwienia tych wyjątkowych ssaków morskich w Morzu Czarnym. Poniżej przedstawimy zrealizowany przez nas projekt i jego wyniki, natomiast pełna publikacja ukazała się w czasopiśmie „Biology Letters” pod tytułem *The use of social media in assessing the impact of war on cetaceans*. Zespół badawczy to zoolodzy z Uniwersytetu Rzeszowskiego: dr hab. Ewa Węgrzyn, prof. UR, dr hab. Konrad Leniowski, prof. UR i dr Natalia Tańska oraz naukowcy z Ukrainy: dr Ivan Rusev, mgr Iryna Miedwiedieva i dr Aleksander Kagalo.

Co zdecydowało o podjęciu badań o wpływie wojny w Ukrainie na delfiny?

Chcieliśmy nagłośnić fakt, że dzikie zwierzęta, w szczególności delfiny, są również ofiarami wojny. Skala cierpienia zwierząt podczas wojny jest ogromna, ale z kilku powodów informacje te pozostają nieznane. Po pierwsze los innych istot często jest przyćmiony przez tragedię ludzi. Po drugie prowadzenie badań naukowych podczas wojny jest niezwykle trudne. I po trzecie nawet w czasach pokoju monitorowanie śmiertelności niektórych gatunków nie należy do łatwych zadań, tym bardziej nie jest jasne, co się z nimi dzieje podczas wojny. Na przykład śmiertelność waleni wynikająca z działań wojennych nie była nigdy dotąd badana. Jedyne badania dotyczą stosunkowo krótkotrwałych morskich ćwiczeń wojskowych, które okazały się śmiertelnym zagrożeniem dla licznych gatunków

waleni. Zatem można spodziewać się, że długotrwała wojna będzie oddziaływać na te ssaki morskie jeszcze dotkliwiej. Jeden ze współautorów naszego artykułu, Ivan Rusev, mieszka i prowadzi badania na wybrzeżu Morza Czarnego jako pracownik naukowy Parku Narodowego Tuzliwskie Limany. Po wybuchu wojny zauważył wzrost liczby martwych delfinów wyrzuconych na brzeg. Otrzymywał również podobne doniesienia z innych krajów w basenie Morza Czarnego. Te raporty były dla nas niepokojące, ponieważ wszystkie trzy gatunki waleni zamieszkujące Morze Czarne – morświn zwyczajny, delfin butlonosy i delfin zwyczajny – są wymienione na Czerwonej liście IUCN zagrożonych gatunków. Dlatego zdecydowaliśmy się przeprowadzić badania naukowe, aby dowiedzieć się, jak rosyjska agresja na Ukrainę wpływa na walenie żyjące w Morzu Czarnym oraz jaka jest skala zagrożenia.

Na czym polegały badania?

W badaniach wykorzystaliśmy podejście łączące naukę tradycyjną i obywatelską. Obywatelska nauka jest użytecznym narzędziem do zbierania dużej ilości danych na rozległym obszarze badań. Zwykle polega na inicjatywach projektowych, w których świadomie bierze udział grupa wolontariuszy bez wykształcenia naukowego, zbierając i przekazując dane naukowcom, którzy następnie je analizują i interpretują wyniki. Wpadliśmy na pomysł, że nieco inne podejście do nauki obywatelskiej również mogłoby przynieść dobre efekty. Na przykład naukowcy mogą zbierać informacje udostępniane w Internecie przez wiele osób, które nie biorą świadomie udziału w konkretnym projekcie, ale udostępniają informacje publiczne w mediach społecznościowych. Ogromna liczba ludzi korzysta z mediów społecznościowych, dlatego stwierdziliśmy, że mogą one być źródłem informacji, które w inny sposób byłyby bardzo trudne do uzyskania w długim okresie i na dużym obszarze, szczególnie podczas wojny. Przepuszczaliśmy, że spotkanie z wyrzuconym na plażę delfinem

jest dla wielu ludzi głęboko emocjonalnym wydarzeniem, dlatego prawdopodobieństwo, że świadkowie zdarzeń udostępnią informacje i/lub zdjęcia na platformach mediów społecznościowych wydawało się bardzo wysokie. Ponadto posty w mediach społecznościowych często zawierają tagi, co ułatwia wyszukiwanie informacji. To podejście ma przewagę nad dotychczasową koncepcją nauki obywatelskiej, która wymaga szkolenia wolontariuszy lub wprowadzenia skomplikowanego projektu, co może być niemożliwe w czasie wojny. Przez trzy miesiące (V–VII 2022) podczas rosyjskiej inwazji na Ukrainę

przeszukiwaliśmy Internet i zbieraliśmy informacje na temat martwych delfinów i morświnów publikowane w mediach społecznościowych, zarówno na Ukrainie, jak i w innych krajach nad Morzem Czarnym (Bułgaria, Rumunia, Gruzja, Turcja i Rosja).

Wyniki wykorzystujące pomoc nauki obywatelskiej mogą nie być tak dokładne jak te uzyskane za pomocą tradycyjnych metod naukowych, dlatego równocześnie przeprowadziliśmy rzeczywiste badania śmiertelności delfinów na fragmencie wybrzeża Morza Czarnego w Parku Narodowym Tuzliwskich Limanów w Ukrainie. Finalnie

porównaliśmy wyniki uzyskane w badaniu wykorzystującym informacje pochodzące z mediów społecznościowych z wynikami dokładnej analizy śmiertelności delfinów przeprowadzonej przez nasz zespół badawczy na wybrzeżu Tuzliwskich Limanów. Uzyskane przez nas wyniki odnieśliśmy też do danych sprzed wybuchu wojny.

Jakie są najważniejsze wyniki badań?

Obydwa podejścia metodologiczne przyniosły zbieżne wyniki, pokazując znaczny wzrost śmiertelności waleni na skutek działań wojskowych w obszarze Morza Czarnego. Za pomocą mediów społecznościowych zebraliśmy dane dotyczące około 2500 ciał delfinów i morświnów wyrzuconych na wybrzeże Morza Czarnego podczas trzech miesięcy trwania projektu. Ponieważ tylko 6–8% martwych waleni jest wyrzucanych na brzeg (pozostałe opadają na dno), 2500 znalezionych na plażach waleni przekłada się na przybliżoną śmiertelność pomiędzy 37 500 a 48 000 osobników w ciągu zaledwie 3 miesięcy wojny. To jest ogromna liczba, która stanowi jedną szóstą do jednej piątej populacji waleni w Morzu Czarnym liczącej około 253 000 osobników przed wojną. W dłuższej perspektywie trwania działań militarnych na Morzu Czarnym tamtejsze walenie mogą stanąć w obliczu wyginięcia.

Aby porównać wyniki naszych obu podejść metodycznych, tj. informacji zebranych z mediów społecznościowych i informacji dostarczonych z badań terenowych na fragmencie wybrzeża Morza Czarnego w Parku Narodowym Tuzliwskie Limany, obliczyliśmy liczbę martwych waleni na kilometr wybrzeża w obu przypadkach. Wyniosło to odpowiednio 0,5 i 0,7, co wskazuje na zbieżność wyników niezależnie od zastosowanej metodyki badań. Pozwala to wnioskować, że informacje uzyskane z mediów społecznościowych dobrze odzwierciedlały śmiertelność delfinów i morświnów na skutek prowadzonej wojny.

Porównaliśmy także nasze wyniki dotyczące śmiertelności walen w czasie wojny z danymi sprzed wojny. Ujawniło to, że śmiertelność walen podczas działań wojskowych na Morzu Czarnym wzrosła od 8,8 do 14,3 razy w zależności od lokalizacji. Martwe delfiny i morświny, które zostały wyrzucone na brzeg podczas trwania naszego projektu, miały liczne obrażenia odniesione na skutek konfliktu zbrojnego na Morzu Czarnym. Poza obrażeniami ciała wiele osobników było też wychudzonych, co wskazuje na śmierć z powodu głodu i hipotermii. Dzieje się tak na skutek używania przez wojsko sonarów, które uszkadzają część mózgu delfinów niezbędną do nawigacji i polowania (walenie posługują się w tym celu echolokacją). Inne wyrzucone przez morze osobniki miały oznaki choroby dekompresyjnej, prawdopodobnie spowodowanej szybkim wypłynięciem na powierzchnię podczas eksplozji. Niektóre walenie znalezione na plażach były jeszcze żywe, ale tak ciężko ranne, że ich ratunek był niemożliwy. Niezaprzeczalnie walenie należą do wyjątkowo inteligentnych istot zdolnych odczuwać różnorakie emocje w stopniu podobnym do ludzi. Jest zatem oczywiste, że te czujące istoty ogromnie cierpią, zanim umrą z powodu obrażeń odniesionych podczas konfliktu zbrojnego. Nie ma też wątpliwości, że umierają długie godziny w bólu. Delfiny rozwijają samoświadomość wcześniej niż ludzie, a ich inteligencja dorównuje wielkim małpom, co czyni je drugim najmądrzejszym stworzeniem po ludziach. W tej perspektywie okrucieństwo, jakiego doświadczają z powodu działań wojennych na Morzu Czarnym, wydaje się powodować cierpienie bliskie temu, jakie odczuwają ludzkie ofiary wojny.

Jak wojna na Ukrainie przyczyniła się do wzrostu liczby ofiar wśród ssaków morskich? Jak są one zabijane?

Wiele delfinów zginęło w wyniku obrażeń bezpośrednio spowodowanych przez eksplozje. Ciągłe eksplozje w Morzu Czarnym były spowodowane między innymi licznymi minami, bitwą morską o Wyspę Węży oraz rosyjskim ostrzałem portu w Odessie i jej okolicach.

Inne osobniki straciły życie z powodu choroby dekompresyjnej, ponieważ eksplozje mogą powodować gwałtowne wyrzucenie walen na powierzchnię.

Kolejnym dużym problemem są sonary używane przez okręty wojenne, które niszczą część mózgu delfina nazywaną melonem. Odpowiada ona za nawigację i zdolność do polowania. Bez tego delfiny nie mogą przeżyć. Wcześniejsze badania nad wpływem morskich manewrów wojskowych na walenie wykazały, że ekspozycja na sygnały sonaru prowadzi do dużego deficytu energetycznego tych zwierząt. Niestety, utrata energii powyżej 40% stanowi śmiertelne zagrożenie dla delfinów i może być skutkiem zaledwie dziesięciu dni głodówki. Udokumentowano, że sygnały sonaru mogą zakłócać zachowanie walen na odległość do 90 mil morskich, co

sugeruje, że rozległe i duże operacje wojskowe podczas wojny mogą pozostawić niewiele miejsc bez zakłóceń dla delfinów i morświnów żyjących w Morzu Czarnym.

Które gatunki walen zamieszkujących Morze Czarne są najbardziej zagrożone?

Wszystkie trzy gatunki ssaków morskich zamieszkujące Morze Czarne – morświn, delfin butlonosy i delfin zwyczajny – są umieszczone na Czerwonej liście IUCN zagrożonych gatunków. Jeden z trzech podgatunków morświna, czyli morświn czarnomorski, jest ograniczony występowaniem do Morza Marmara i Morza Czarnego. W roku 2019 populacja morświna czarnomorskiego została oszacowana na zaledwie 90 970 osobników. Zatem może ona wkrótce stanąć w obliczu wyginięcia.

Jakie są wnioski wypływające z badań?

Po pierwsze obie nasze metody badawcze dostarczyły podobnych wyników, co świadczy o gwałtownym wzroście śmiertelności walen w Morzu Czarnym podczas rosyjskiej agresji na Ukrainę.

Po drugie zbieżność wyników wskazuje na to, że szacunki oparte na danych uzyskanych z mediów społecznościowych dość dokładnie odzwierciedlają poziom śmiertelności walen wykazany przez nas w tradycyjnym naukowym podejściu. Zatem testowana przez nas metoda z wykorzystaniem mediów społecznościowych wydaje się odpowiednia do badania śmiertelności walen na podstawie wyrzuconych na brzeg ciał.

Po trzecie mimo różnorodnych negatywnych oddziaływań wojny na przyrodę, literatura naukowa zdaje się poświęcać temu zagadnieniu znacznie mniej uwagi niż na przykład negatywnym oddziaływaniom przemysłu czy rolnictwa. Aby zwrócić większą uwagę na los zwierząt dotkniętych konfliktem zbrojnym, konieczne jest nagłośnienie tego problemu. Naszym zdaniem wykorzystanie nauki obywatelskiej może być skutecznym podejściem w celu zwrócenia uwagi na cierpienie zwierząt w czasie wojny.

Jakie są ograniczenia przeprowadzonych badań?

Przeważnie wyniki każdego projektu naukowego stanowią jedynie przybliżenie rzeczywistości i należy mieć na uwadze, że mogą być one obarczone pewnymi błędami. Jednakże nasz projekt wykorzystał dwie zupełnie różne metody, których efektem są zbieżne wyniki. Pozwala to wnioskować, że uzyskane przez nas przybliżenie jest dość dokładne. Badania te obrazują gwałtowne zwiększenie śmiertelności delfinów i morświnów w Morzu Czarnym na skutek rosyjskiej agresji na Ukrainę oraz ogromne cierpienie tych wspaniałych ssaków morskich. Naukowcy zwykle chcą mieć rację, ale tym razem chcielibyśmy się mylić. Dla nas wyniki tego badania są porażające.

Wydawnictwo UR poleca

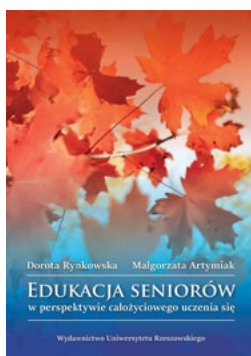
Marek Nalepa, *Kalmana Segala „krajobrazy zaufania”*

ISBN: 978-83-8277-059-9, 2023, 260 ss., format A5, oprawa: broszurowa
Książka Marka Nalepy to pierwsza literaturoznawcza monografia poświęcona twórczości Kalmana Segala. Zawierające błyskotliwe analizy opracowanie dotyczy ważnej dla współczesnych dyskusji tożsamościowych części polsko-żydowskiej kultury dwudziestowiecznej, którą naznaczyły zesłania, komunizm, iluzje utopii, wreszcie wygnanie czy emigracja. Urodzony w Sanoku, a zmarły w Jerozolimie Segal miał odwagę zaprzeczać w swej twórczości – stale i głośno – wielu i polskim, i żydowskim stereotypom, niesprawiedliwym sądom i pochopnym uogólnieniom. Jego doświadczenie egzystencjalne kumulowało się w melancholijnym poczuciu utraty, w ożywianym niezgodą na zapomnienie imaginariu żydowskiego miasteczka. Na przekór raniącym doświadczeniom pisarz konsekwentnie rekonstruował terapeutyczny mit zakątka, w którym przez wieki przeżywali swą codzienność ludzie wielu kultur, zanim ich barwne losy odmieniła na zawsze tragedia wojny i Holocaustu.

Handel ludźmi, red. **Beata Stępień-Załucka, Joanna Uliasz**

ISBN: 978-83-8277-066-7, 2023, 136 ss., format B5, oprawa: broszurowa
Walka z handlem ludźmi stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań XXI wieku. To szeroko występujące zjawisko wymaga kompleksowego podejścia i współpracy pomiędzy różnymi instytucjami: rządowymi, publicznymi, jak i organizacjami społecznymi. Globalizacja problemu handlu ludźmi sprawia, że w większości państw na świecie we regulacjach prawnych podjęto walkę z tym procederem. Monografia przedstawia różne oblicza handlu ludźmi w Polsce i na świecie. Autorki artykułów omawiają kwestie występowania uchodźstwa w związku z konfliktem zbrojnym, migracji zarobkowej, przestrzegania zakazu pracy przymusowej, przeciwdziałania przemocy wobec kobiet, prostytucji i handlu dziećmi. Problemy ujęte w tak szerokiej perspektywie zarówno praktyki, jak i doktryny zachęcają do polemiki i powinny posłużyć do dalszych analiz zjawisk prawnych, a także socjologicznych związanych z problemem handlu ludźmi i zapobieganiem temu zjawisku.

Dorota Rynkowska, Małgorzata Artymiak, *Edukacja seniorów w perspektywie całościowego uczenia się*

ISBN: 978-83-8277-062-9, 2022, 150 ss., format: A5, oprawa: broszurowa
Problem starzenia się społeczeństwa stał się w ostatnim czasie wyzwaniem nie tylko dla Polski, ale również dla całego współczesnego świata. Zaspokajanie potrzeb psychicznych, społecznych czy edukacyjnych seniorów poprzez między innymi aktywność fizyczną, kreatywne sposoby spędzania wolnego czasu, budowanie i pogłębianie relacji międzyludzkich oraz aktywność edukacyjną stało się kluczową kwestią w badaniach mających na celu wzmocnienie działalności pomocowej, zwłaszcza edukacji dla starości. Autorki monografii ukazują problematykę starzenia się społeczeństwa i jego liczne konsekwencje w życiu codziennym (sytuacja zdrowotna i ekonomiczna), jak i społecznym (relacje z otoczeniem, wykluczenia związane z wiekiem). Udowadniają w swojej pracy, że edukacja seniorów jako szczególnej grupy odbiorców wymaga zrozumienia specyfiki funkcjonowania osób starszych oraz znalezienia miejsca potrzeb edukacyjnych w strukturze ich potrzeb. Koncepcja całościowego uczenia się wymusza konieczność dostosowania metod i narzędzi do specyfiki tej grupy odbiorców i jest wciąż otwartym polem do działań i dalszych badań na płaszczyźnie społecznej i gospodarczej.

Wywiad z prezesem SKN Browarników inż. Łukaszem Niżnikiem

Maciej Wnuk

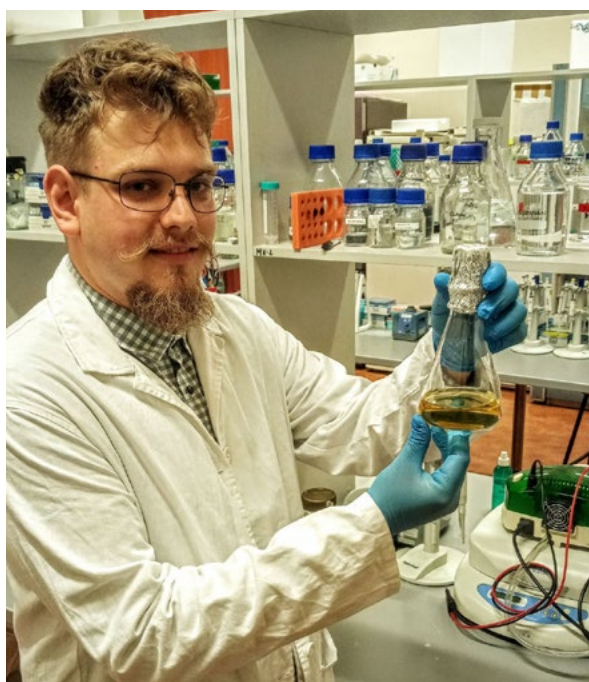

Proszę opowiedzieć, jak zaczęła się Pana przygoda z biotechnologią?

Moja przygoda ze studiowaniem biotechnologii zaczęła się od wykładu z chemii ogólnej i nieorganicznej prowadzonego przez pana dra hab. Roberta Pązika, profesora UR. Pamiętam, że czułem ogromne podekscytowanie, będąc na pierwszym w swoim życiu wykładzie z krwi i kości. Chociaż tutaj muszę nadmienić, że chwilę mi zajęło przestawienie się z uczenia na studiowanie (różnica jest dość znacząca). Wracając jednak do zadanego pytania, to taka faktyczna przygoda z biotechnologią myślę, że rozpoczęła się, kiedy to na innym wykładzie z biologii roślin u dra hab. Łukasza Łuczaja, profesora UR mieliśmy przyjemność gościć pana mgr. Konrada Wysockiego, który przyjechał w ramach wymiany studenckiej Fulbright. Pan Konrad szukał chętnych studentów do pomocy przy prowadzeniu badań na dzikich odmianach polskiego chmielu zwyczajnego. Zgłosiłem się i dzięki temu praktycznie od początku studiów miałem możliwość poznać, jak wyglądają badania naukowe, jak istotne jest dokładne przeczytanie setek publikacji naukowych, żeby zrozumieć dany temat, oraz jaką przyjemność daje poświęcenie swojego czasu i zaangażowania, kiedy ma się możliwość prezentowania wyników przeprowadzonych przez siebie badań na konferencjach naukowych.

Co zdecydowało, że wybrał Pan nasz kierunek i nasz Uniwersytet?

Będąc jeszcze uczniem I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu, miałem tak naprawdę nieskończenie wiele pomysłów na siebie i swoją przyszłość. Począwszy od zostania toksykologiem, weterynarzem czy oceanografem, marząc gdzieś zawsze z tyłu głowy o karierze profesjonalnego koszykarza na parkietach NBA. Będąc bliżej matury, zacząłem rozglądać się za różnymi możliwymi kierunkami studiów i bardzo zaciękała mnie biotechnologia. Spodobało mi się to, jak wiele dziedzin nauki łączy m.in. genetykę, chemię, mikrobiologię, botanikę, medycynę czy nawet weterynarię i nanotechnologię. W tym momencie wiedziałem już, co chcę studiować, natomiast pozostało jeszcze pytanie „gdzie?”. Głównym powo-

dem, który stał za wyborem Uniwersytetu Rzeszowskiego, było to, że bardzo lubię Rzeszów, w którym niezwykle cenię równowagę między dużym a mniejszym miastem. To sprawia, że naprawdę komfortowo się tu czuję. Innym bardzo ważnym kryterium był fakt, że studiując biotechnologię na Uniwersytecie Rzeszowskim, można uzyskać tytuł inżyniera. Pamiętam, że byłem również na targach organizowanych na G2A Arenie, na których rozmawiałem ze studentami z UR. Ta wizyta ugruntowała moją decyzję, więc nie zastanawiałem się długo i złożyłem dokumenty na biotechnologię na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Jakie były początki koła naukowego, któremu Pan przewodzi?

Koło Naukowe Browarników zostało formalnie powołane do życia 24 lutego 2023 r. Samo zainteresowanie warzeniem piwa

na mniejszą skalę wykiełkowało u mnie i u wielu innych studentów, w tym też absolwentów, w ramach działalności w Kole Naukowym „Bio-Tech”, w którym również pełnię funkcję prezesa. To właśnie w „Bio-Techu” pod czujnym okiem naszego opiekuna dra Daniela Brody stawialiśmy pierwsze kroki w piwowarstwie, odkrywając złożoność tego procesu. Często wymagało to od nas dużego nakładu pracy i siedzenia do późnego wieczora, jednak zdecydowanie było warto. Idąc dalej, sam pomysł przerozdzenia tej naszej nauki warzenia w coś większego kiełkowało w wielu głowach już od dłuższego czasu. Końcem listopada ubiegłego roku nawiązaliśmy współpracę ze spółką celową Uniwersytetu Rzeszowskiego INVENTUR sp. z o.o. Wtedy też zaczęliśmy organizować grupę studentów, początkowo głównie z samego „Bio-Techu”, natomiast z biegiem czasu dołączali studenci z kolejnych kierunków, w tym technologii żywności i żywienia człowieka, dziennikarstwa, lekarskiego. Zauważyliśmy potrzebę powołania odrębnego koła naukowego i tak oto powstało Interdyscyplinarne Koło Naukowe Browarników.

Kto może zostać członkiem waszego koła?

W naszym kole stawiamy na maksymalną interdyscyplinarność, z tego względu każda studentka i każdy student Uniwersytetu Rzeszowskiego może zostać członkiem naszego Koła Naukowego Browarników. W tym miejscu warto również wyjaśnić, dlaczego nasze koło nazywa się „Browarników”, a nie „Piwowarów”. Otóż piwowar to osoba, która odpowiada za wszelkie procesy prowadzące do powstania gotowego produktu, jakim jest piwo. Browarnik natomiast jest z definicji szerszym pojęciem, które zawiera w sobie zarówno rzemieślnika-piwowara, jak i przedsiębiorcę, który dba o wszystkie procesy związane z produkcją, marketingiem, sprzedażą i zarządzaniem przedsiębiorstwem. Z tego względu w naszym kole obecni są studenci z wielu kierunków, którzy w ramach działalności nabierają kompetencji w różnych

dziedzinach. Przykładowo w dziale marketingu każdy szkoli się pod kątem zdolności pisania tekstów, jak i tworzenia grafik na nasze social media, co jest w dzisiejszych czasach niesamowicie przydatną umiejętnością. W dziale sprzedaży natomiast rozwiniąć można swoje umiejętności miękkie i nabrać doświadczenia w prowadzeniu aktywności typowo biznesowych, będąc swego rodzaju przedstawicielem handlowym. Mamy również dział warzenia, w którym uczymy się od podstaw sztuki warzenia piwa, eksperymentując przy tym z nowymi recepturami i optymalizując sam proces. Robimy to na mniejszą, 30-litrową skalę. Oczywiście przynależność do konkretnego działu nie wyklucza działania w innym, wręcz zachęcamy do uczestnictwa w możliwie największej ilości aktywności, których naprawdę nie brakuje.

Na chwilę obecną (26.05.2023) Koło Naukowe Browarników liczy sobie 45 studentów. Chętnych wciąż przybywa, z czego jestem niezmiernie zadowolony i zachęcam do wstąpienia w nasze szeregi.

Jakie macie plany związane z rozwojem działalności Koła Naukowego Browarników?

Rozwój naszej działalności na pewno chcielibyśmy oprzeć na niedawno powstałej sekcji B+R (badania i rozwój), która funkcjonuje w ramach działu warzenia. Sekcja ta stanowi naukowy filar naszego koła naukowego. W planach mamy prowadzenie badań naukowych poruszających zarówno kwestie związane z surowcami piwnymi (woda, słody, chmiele i drożdże), właściwościami gotowego piwa, takimi jak osmotyczność, jak i z samym procesem, np. optymalizacją procesu powstawania piwa niskiego/ bezalkoholowego. Jest to o tyle istotne, że w ramach tej sekcji możemy w przyszłości pójść o krok dalej, przykładowo uzyskując własną odmianę chmielu, która zostanie doceniona na całym piwowarskim świecie ze względu na profil aromatyczny, jaki wniesie do gotowego piwa. W tym miejscu chciałbym zaznaczyć, że mamy naprawdę bardzo

dobrą infrastrukturę badawczą oraz doświadczoną, skorą do wspierania nas kadre nauczycieli akademickich, a co za tym idzie – możliwości do prowadzenia interesujących projektów naukowych w tym zakresie.

Jakie według Pana są aktualne wyzwania związane z rozwojem browarnictwa w Polsce i na świecie?

Samo piwo jest produktem o tak długiej historii i tradycji, że na przestrzeni lat rozwinęło się znacząco. Słynna piwna rewolucja wniosła do piwa świeżość i nowość, pokazując, że chmiele mogą służyć nie tylko jako źródło goryczy, ale także wnosić do piwa dodatkowe aromaty. Innym ważnym wydarzeniem było wprowadzenie do przemysłu piwnego drożdży lagerowych (dolnej fermentacji), które zrewolucjonizowały rynek piwny. Wspominam o tym, nawiązując do istoty poszukiwania coraz to nowszych i ciekawszych rozwiązań, które mogą okazać się innowacyjne w tym i tak wysycionym po brzegi przemyśle piwowarskim. Pomimo tego, że mamy do czynienia obecnie ze spadającym zainteresowaniem piwem, to jesteśmy również świadkami zwiększonej świadomości konsumentów. Coraz to większą popularnością cieszą się piwa bezalkoholowe, które nie dość, że są mniej kaloryczne, to dodatkowo mogą odpowiednio nawadniać czy też wykazywać działanie antyoksydacyjne. Dlatego moim zdaniem bardzo istotne jest ukazywanie piwa nie jako najtańszego sposobu na wprowadzenie alkoholu do głowy, tylko jako napoju o niesamowicie interesującej historii, różnorodności (istnieje około 140 stylów piwnych), a także skupienie się na bezalkoholowych wersjach piwa i ich potencjalnych właściwościach. Pokonywanie wspomnianych barier i poszukiwanie nowych rozwiązań, zarówno technologicznych, jak i naukowych, stanowi według mnie największe wyzwanie dla rozwoju browarnictwa.

Rozmowy o polskich dokonaniach modernizacyjnych w oczach zagranicy. Rzeszów–Klimkówka, 13–14 kwietnia 2023 r.

Bartosz Pasterski

Projekt naukowy „W drodze ku modernizacji. Niepodległa Polska i wolni Polacy w XIX–XXI wieku” osiągnął już ostatni z zaplanowanych efektów w zakresie organizacji sesji naukowych. Stała się nim VII Konferencja Naukowa zatytułowana „Polskie dokonania modernizacyjne w oczach zagranicy”. Obyła się w dniach 13–14 kwietnia 2023 r. w Klimkówce koło Iwonicza-Zdroju. Udział w niej wzięli przedstawiciele różnych dyscyplin naukowych w większości reprezentujący wiodące ośrodki akademickie w Polsce. Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał prorektor ds. Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, kierownik Zakładu Historii Gospodarczej

i Społecznej Instytutu Historii i równocześnie kierownik projektu prof. dr hab. Paweł Grata, który powitał zgromadzonych uczestników i wyraził radość ze zorganizowania konferencji. Przedstawił też główne założenia i cele projektu, zaprezentował stronę internetową oraz omówił dotychczasowe efekty jego realizacji.

Po wystąpieniu prof. dra hab. Pawła Graty rozpoczęły się obrady plenarne. W pierwszej sesji zatytułowanej „Polska transformacja gospodarcza i społeczna po 1989 roku, cz. I” wystąpienia inauguruował dr hab. Rafał Matera, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki), który przedstawił zagadnienie pt. *Stany Zjednoczone wobec fundamentalnych wyzwania*

modernizacyjnych Polski: transformacji ustrojowej i akcesji do Unii Europejskiej. Zarys problematyki. Badacz omówił stosunek USA do transformacji naszego kraju w latach 1989–2004, podkreślając ważną rolę tego państwa we wspieraniu polskich dążeń do członkostwa w NATO i Unii Europejskiej.

Dr Jarosław Kinal z Uniwersytetu Rzeszowskiego zaprezentował kwestię pt. *Transformacja gospodarcza w Polsce oczami amerykańskich i brytyjskich tygodników opinii.* Przedstawił sposób opisu wyborów 4 czerwca 1989 r. i ich oczekiwanych skutków w relacjach amerykańskich czasopism: „Time”, „The Wall Street Journal” oraz „Newsweek”, zaznaczając, iż zarówno media amerykańskie

kańskie, jak i brytyjskie przywiązywały większą wagę do zmian politycznych niż gospodarczych.

Z kolei *Przystąpienie Polski do NATO w optyce tygodników „Time” i „Newsweek”* zostało przedstawione przez dra Kamila Kowalskiego z Uniwersytetu Łódzkiego. Prelegent wyjaśnił i scharakteryzował obawy związane z wejściem Polski do NATO, omówił również zestawienie artykułów poświęconych rozszerzeniu sojuszu na łamach „Newsweeka” i „Time”, podkreślając, że preferencje partyjne nie miały w tym przypadku istotnego znaczenia.

Ostatnim mówcą w tej części był dr hab. Sławomir Kamosiński, prof. UKW z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, który wygłosił referat pt. *Przedsiębiorcy w Polsce w pierwszych latach transformacji jako liderzy przemian modernizacyjnych w opinii prasy amerykańskiej*. Badacz wskazał m.in. rolę, jaką w kreowaniu informacji pełnili amerykańscy dziennikarze przebywający wówczas w Polsce i opisujący np. proces gromadzenia polskiego kapitału początkowego.

Sesja druga zatytułowana „Polska transformacja gospodarcza i społeczna po 1989 roku, cz. II” była moderowana przez dra hab. Rafała Materę, prof. UŁ. Wystąpienia naukowców rozpoczął prof. dr hab. Wojciech Morawski ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, który wygłosił referat pt. „*Oczy zagranicy*” jako instrument wewnętrznej walki o kształt modernizacji. Autor przybliżył koncepcje rozwoju krajów zapóźnionych, zdefiniował pojęcie wzrostu gospodarczego, scharakteryzował makroekonomiczny model wzrostu Roberta Solowa, a także przedstawił teorię wzrostu gospodarczego Paula Romera i jego poglądy na temat wpływu innowacji i zmian technologicznych. W zasadniczej części swego wystąpienia prof. Wojciech Morawski przeanalizował rolę zagranicznej myśli ekonomicznej w procesie modernizacji gospodarki.

Dr hab. Lucyna Błażejczyk-Majka, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickie-

wicza w Poznaniu) i dr Sabine Menu z EM Strasbourg Business School (Francja) przedstawiły zagadnienie pt. *Modernizacja rolnictwa polskiego w okresie przedakcesyjnym i po 2004 r. w oczach zagranicy*. Referentki omówiły w nim funkcjonowanie rolnictwa unijnego na przełomie wieku XX i XXI i miejsce w nim polskiego sektora rolnego. Ostatnią referentką w tej części była dr Joanna Jaroszyk z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, która zaprezentowała referat pt. *Prawa reprodukcyjne kobiet w Polsce w hiszpańskich mediach*. Autorka wskazała, że w ocenie prasy hiszpańskiej („El Mundo”, „El Pais”, „ABC”, „La Vanguarda”, „La Razon”) nastąpił regres praw reprodukcyjnych kobiet w Polsce, a wprowadzane ograniczenia zostały ocenione negatywnie. Trzecia sesja zatytułowana „Modernizacja ziem polskich pod zaborami” była moderowana przez dra hab. Andrzeja Pieczewskiego, prof. UŁ z Uniwersytetu Łódzkiego. Prezentacje referatów rozpoczęła prof. dr hab. Iryna Shandra z Państwowej Akademii Kultury w Charkowie, która przedstawiła wystąpienie pt. *Przemysł Królestwa Polskiego końca XIX i początku XX wieku: pogląd urzędników i przemysłowców Cesarstwa Rosyjskiego*. Poruszono w nim kwestię konkurencyjności przedsiębiorstw w Królestwie Polskim. Prof. Iryna Shandra przedstawiła głów-

ne przyczyny wzrostu gospodarczego, wśród których wyliczyła m.in. działalność Banku Polskiego, budowę kolei czy jakość siły roboczej.

Dokonania Polaków w Rosji na początku XX wieku w rosyjskiej i radzieckiej opinii publicznej i naukowej zostały zaprezentowane przez dra hab. Sergiusza Leończyka z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Prelegent przedstawił realia carskiego zesłania na przełomie XIX i XX w., a także ogólne położenie Polaków w carskiej Rosji i w czasach ZSRR. W podsumowaniu przedstawił okoliczności założenia czasopisma „Rodacy – pisma kongresu Polaków w Rosji”. Przedostatnim prelegentem w tej części był dr Roman Masyk z Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki (Ukraina), który wygłosił referat pt. *Polityka naftowa rządów Austro-Węgrów i II RP w recepcji ukraińskich środowisk gospodarczych i politycznych*. Zaznaczając, iż w ukraińskich środowiskach gospodarczych brakowało specjalistów w dziedzinie technologii wydobywania i przetwórstwa ropy naftowej, dr Roman Masyk podkreślił, że zaangażowanie bardziej doświadczonych Polaków powodowało z kolei spięcia w społeczności ukraińskiej.

Ostatnią badaczką występującą w pierwszym dniu obrad była prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas z Uniwersy-

tetu Jagiellońskiego w Krakowie, która przedstawiła referat pt. *Bronisław Malinowski – twórca teorii funkcjonalnej w światowej socjologii*. Badaczka przypomniała biografię i zasługi uczonego, który żył w latach 1884–1942 i był twórcą szkoły funkcjonalnej na gruncie socjologii. Po zakończeniu wystąpienia prof. dr hab. Teresy Sasińskiej-Klas odbyła się dyskusja poświęcona zaprezentowanym wystąpieniom.

Obrady w drugim dniu konferencji (14 kwietnia 2023 r.) otworzył prof. dr hab. Paweł Grata. Moderatorem czwartej części sympozjum zatytułowanej „Od drugiej do Trzeciej Rzeczypospolitej” był dr hab. Sławomir Kamosiński, prof. UKW. Panel rozpoczął się wystąpieniem dra hab. Andrzeja Pieczewskiego, prof. UŁ, który wygłosił referat pt. *Polacy dla pokoju. Recepcja myśli Jana Blocha i Józefa Retingera w Europie*. Badacz przedstawił życiorys i osiągnięcia Jana Blocha, nazywanego ojcem nowoczesnego pacyfizmu, a także Józefa Retingera, zwanego z kolei ojcem założycielem Unii Europejskiej.

Kolejnym badaczem był prof. dr hab. Maciej Franz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, który zaprezentował referat pt. *Polski sprzęt wojskowy jako przebój eksportowy II Rzeczypospolitej (Ocena zewnętrzna)*. Scharakteryzował m.in. produkcję kolejnych generacji samolotów myśliwskich na eksport. Przedstawił zestawienie kontraktów zawartych na samoloty z Polski w sierpniu 1939 r., a także omówił eksport wojenny do Rumunii, która przejęła polskie Łosie i dokonała ich konfiguracji na własny użytek.

Referat pt. *Tradycje i dziedzictwo naukowe Lwowskiej Szkoły Matematycznej we Lwowie po II wojnie światowej* został opracowany i przedstawiony przez zespół badaczy w składzie: dr hab. Stanisław Domoradzki, prof. UR z Uniwersytetu Rzeszowskiego, Olena Hryniv z Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki (Ukraina) i Michael Zarichnyi z Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki (Ukraina)

i University of Florida (USA). Jak przypomnieli badacze, dokonania lwowskiej szkoły matematycznej są znane w świecie, chociaż dość późno poznano je w samym Lwowie. Od lat 90. XX w. rozpoczęła się intensywna współpraca między polskimi i lwowskimi uczelniami w zakresie badania dokumentów archiwalnych i dorobku szkoły lwowskiej. Prof. dr hab. Robert Ciborowski i dr Marian Zalesko z Uniwersytetu w Białymstoku zaprezentowali wystąpienie pt. *Gospodarka centralnie planowana i jej krytyka w Austriackiej Szkole Ekonomii. Wybrane elementy sporu*. Przedstawili historię sporu międzywojennego o „racjonalność gospodarki socjalistycznej”, zapoczątkowanego przez włoskiego przedstawiciela lozańskiej szkoły ekonomicznej Enrico Barone. Spór ten skończył się dopiero wraz z publikacją w 1965 r. artykułu Oskara Langego pt. *Maszyna licząca i rynek*. Po ostatnim referacie rozpoczęła się dyskusja, która dotyczyła m.in. kwestii matematyków lwowskich, poglądów Oskara Langego i modeli szkół ekonomicznych, a także przyczyn ograniczonej wiedzy na temat dokonań Józefa Retingera, znanego na ogół wyłącznie badaczom naukowym, a nie szerszemu gronu odbiorców. Sesja piąta zatytułowana „Polacy na emigracji” była moderowana przez prof. dra hab. Macieja Franza. Wystąpienia naukowców rozpoczął dr hab. Jerzy Kuzicki, prof. UR z Uniwersytetu Rzeszowskiego z referatem pt. *Polacy we francuskim Korpusie Dróg i Mostów w opiniach przełożonych. Wybrane przypadki*. Badacz przedstawił genezę oraz rozwój funkcjonowania Korpusu Dróg i Mostów, który zyskał na znaczeniu w wyniku rewolucji transportowej. Referent przedstawił również sylwetki Polaków pracujących w Korpusie Dróg i Mostów (np. Michała Horaina i Teofila Przybylskiego).

Wystąpienie pt. *Odbiór społeczny osiągnięć Jana Szychowskiego w Ameryce Południowej* zostało zaprezentowane przez dr Joannę Trzaskę-Wieczorek z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jak

wskazała prelegentka, Jan Szychowski (1890–1960) to postać dzisiaj zapomniana, dlatego przedstawiła jego życiorys i główne osiągnięcia. W podsumowaniu badaczka zaznaczyła, że o znaczeniu osiągnięć Jana Szychowskiego świadczy utworzenie w 1997 r. muzeum jego imienia na terenie posiadłości La Cachuera.

Ostatnią prelegentką występującą w drugim dniu obrad była dr Justyna Stecko z Politechniki Rzeszowskiej, która zaprezentowała referat pt. *Sekularyzacja i desakralizacja świata w filozofii Leszka Kołakowskiego. Spojrzenie wielkiego wizjonera żyjącego na emigracji*. Badaczka przedstawiła życiorys Leszka Kołakowskiego, przypomniała jego najważniejsze dzieła, emigrację z Polski w 1968 r., pracę *Główne nurty marksizmu. Powstanie, rozwój, rozkład*. Wyjaśniła jego rozumienie pojęć sacrum i profanum, a także znaczenie procesów desakralizacji i sekularyzacji współczesnego świata.

Po wystąpieniu dr Justyny Stecko rozpoczęła się dyskusja, która dotyczyła przede wszystkim osiągnięć Jana Szychowskiego, nieobecności Zygmunta Baumana przy rozważaniu poglądów Leszka Kołakowskiego oraz roli Polaków w procesach modernizacyjnych we Francji. Po wieloaspektowej dyskusji poświęconej różnym aspektom badawczym w procesach społecznych i historycznych prof. dr hab. Paweł Grata dokonał merytorycznego podsumowania konferencji. Na zakończenie podziękował uczestnikom za udział w sympozjum (prowadzonym częściowo również w formie zdalnej) oraz udział w dyskusjach i polemikach. Przekazał też informacje dotyczące przyszłej publikacji pokonferencyjnej. W związku z tym, że konferencja „Polskie dokonania modernizacyjne w oczach zagranicy” zwieńczyła już cykl sesji pod hasłem „Oblicza polskiej modernizacji” prof. Paweł Grata podziękował wszystkim za podjęte badania i udział we wszystkich związanych z realizacją projektu spotkaniach.

Międzynarodowa IX Konferencja Prawa Lotniczego i Kosmicznego oraz Technologii pt. „Konflikt na Ukrainie w świetle międzynarodowego prawa lotniczego i kosmicznego”

Sabina Kubas

Funkcjonowanie przemysłu lotniczego i kosmicznego w obliczu konfliktu zbrojnego na Ukrainie stanowi nieodzowny element polityki zagranicznej państw. Jest to dziedzina, której znaczenie stale wzrasta. Unormowania prawne dotyczące przestrzeni powietrznej, a także kosmicznej niejednokrotnie stanowią podstawę skutecznie podejmowanych działań przez państwa na arenie międzynarodowej. Istotnym aspektem tej problematyki pozostaje również odpowiednia praktyka wykorzystania powstałych w tej dziedzinie regulacji prawnych, dzięki czemu użytkowanie przestrzeni powietrznej i kosmicznej staje się jeszcze bardziej efektywne. Suwerenność przestrzeni powietrznej, organizacja cywilnego ruchu lotniczego w czasie konfliktu militarnego, sankcje lotnicze wobec Rosji, wykorzystywanie satelitów szpiegowskich czy teledetekcja to tylko niektóre z wyzwań, jakie stoją przed przedstawicielami środowisk naukowych i praktykami zajmującymi się problematyką związaną z lotnictwem i kosmonautyką. Istotna w tym obszarze jest więc ożywiona dyskusja umożliwiająca wymianę poglądów na temat zgodności, ale także rozbieżności, ja-

kie pojawiają się wśród praktyków oraz teoretyków zajmujących tego typu zagadnieniami.

Tegoroczna konferencja odbyła się 20–21 kwietnia, a jej organizatorzy: Zakład Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego i Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa

(ELSA) oraz Katedra Awioniki i Sterowania Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej na temat debaty wybrali: „Konflikt na Ukrainie w świetle międzynarodowego prawa lotniczego i kosmicznego”. Uroczyste otwarcie konferencji dokonał rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Sylwester Czopek, natomiast za-

proszonych gości i prelegentów powitała prof. dr hab. Elżbieta Dynia. W swoim przemówieniu poruszyła kwestie aktualnej sytuacji międzynarodowej związanej z atakiem zbrojnym na Ukrainę, wskazując na potrzebę podjęcia skutecznych działań prawnych, celem zapobiegnięcia tego typu sytuacjom w przyszłości. Na wstępie głos zabrał również przewodniczący Grupy Roboczej ds. Zasobów Kosmicznych Andrzej Misztal. Medialnie pozdrowienia dla uczestników konferencji przekazała także poseł Parlamentu Europejskiego Elżbieta Łukacijewska. Wyświetlony został również film promujący województwo podkarpackie oraz miasto Rzeszów. Podobnie jak poprzednie, Konferencja została objęta patronatem wszystkich władz województwa podkarpackiego, jak również Polskiej Agencji Kosmicznej i Urzędu Lotnictwa Cywilnego, natomiast partnerem głównym Konferencji był Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego.

Jak co roku Konferencja zgromadziła nie tylko przedstawicieli nauki, ale również i praktyki specjalizujących się w prawie lotniczym i kosmicznym, zarówno z kraju, jak i zagranicą. Wśród prelegentów byli przedstawiciele takich ośrodków naukowych i jednostek, jak: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,

Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Politechnika Rzeszowska, Politechnika Śląska, Akademia Sztuki Wojennej, Lotnicza Akademia Wojskowa w Dęblinie, Akademia Leona Koźmińskiego, Uczelnia Łazarskiego, Akademia Wyższej Szkoły Biznesu, University of West London, University of Aberdeen, National Academy of Sciences of Ukraine, Leicester University, British Academy Fellowship, Podkarpackie Centrum Innowacji oraz OSP Niegoszowice.

Agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę niewątpliwie skutkuje konsekwencjami w decyzjach i regulacjach dotyczących wykorzystywania przestrzeni powietrznej, a także kosmicznej. Ma również przełożenie na techniczne aspekty tego konfliktu zbrojnego, który toczy się z wykorzystywaniem nie tylko statków powietrznych i obiektów kosmicznych, ale również bezzałogowych statków powietrznych, których możliwości operacyjne widać wyraźnie w konflikcie na Ukrainie. Stąd program Konferencji obejmował trzy bloki tematyczne:

Suwerenność państwa w przestrzeni powietrznej w sytuacji konfliktu zbrojnego.

Przestrzeń kosmiczna w aspekcie cywilnym i militarnym.

Wykorzystywanie systemów bezzałogowych dla potrzeb cywilnych i militarnych.

Trwająca dwa dni konferencja została podzielona tematycznie na cztery sesje. Pierwszy dzień poświęcony został problematyce funkcjonowania przestrzeni powietrznej i kosmicznej w obliczu konfliktu zbrojnego na Ukrainie. W drugim dniu dominowała problematyka wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych jako współczesnego systemu zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego. W referatach poruszono zagadnienia związane z suwerennością państwa w przestrzeni powietrznej w sytuacji konfliktu zbrojnego, sankcjami zastosowanymi wobec Federacji Rosyjskiej przez Unię Europejską oraz odpowiedzialnością za agresję i naruszanie prawa międzynarodowego, organizacją cywilnego ruchu lotniczego w czasie konfliktu zbrojnego, wykorzystaniem bezzałogowych statków powietrznych w celach cywilnych i wojskowych, bezpieczeństwem przestrzeni kosmicznej, teledetekcją, pozycją satelitów szpiegowskich, funkcjonowaniem EASA oraz NATO w trakcie trwania konfliktu zbrojnego na Ukrainie.

W podsumowaniu Konferencji pani prof. dr hab. Elżbieta Dynia podziękowała wszystkim gościom i prelegentom za interesujące wystąpienia oraz ożywioną dyskusję. Podkreśliła istotny walor naukowy Konferencji, a także znaczenie sukcesywnie zacieśnianej współpracy zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Pani profesor podziękowała również władzom UR i Politechniki Rzeszowskiej oraz wszystkim władzom województwa podkarpackiego za udzielane w różnej formie wsparcie, a także wszystkim sponsorom, szczególnie firmie „Marma – Polskie Folie”, firmie ubezpieczeniowej „Compensa S.A.” oraz firmie „Małek Media”, których życzliwość co roku mobilizuje do organizowania kolejnych edycji konferencji i podnoszenia ich rangi.

III Festiwal Języka Niemieckiego już za nami!

Gabriela Nitka

Gala Finałowa III Festiwalu Języka Niemieckiego na Uniwersytecie Rzeszowskim była jednym z najbardziej wyczekiwanych wydarzeń wśród miłośników języka i kultury niemieckiej. Festiwal, który odbył się w dniach 27 marca – 13 kwietnia, miał bowiem swój finał w miniony czwartek, 25 maja, przyciągając liczne grono uczestników z różnych szkół ponadpodstawowych oraz osób zainteresowanych niemiecką kulturą i językiem.

Celem festiwalu było propagowanie języka niemieckiego jako języka obcego oraz integracja środowiska akademickiego i szkolnego.

Organizatorzy przy udziale studentów germanistyki przygotowali bogaty program wydarzenia obejmujący m.in. prezentacje firm i pracodawców poszukujących kandydatów ze znajomością języka niemieckiego.

Patronat nad festiwalem sprawowali JM Rektor UR, prof. dr hab. Sylwester Czopek oraz Konsul Honorowa Republiki Federalnej Niemiec w Rzeszowie dr Agnieszka Buk. Zarówno Pan Rektor, jak i Pani Konsul skierowali do uczestników słowa w formie video oraz pisemnej, za co serdecznie dziękujemy! Ważnym elementem festiwalu były konkursy, które jak co roku przyciągnęły rzeszę młodzieży i nauczycieli z terenu województw podkarpackiego i małopolskiego. Podczas tegorocznej edycji odbyły się trzy konkursy: recytatorski, artystyczny i na najlepszą prezentację.

Poniżej prezentujemy wyniki:

Konkurs recytatorski – interpretacja wiersza *Erkönig* (autor: Johann Wolfgang von Goethe)

I miejsce: Anna Guzior – Liceum Ogólnokształcące im. Piotra Skargi w Sędziszowie Małopolskim.

II miejsce: Jowita Wasyliszyn – I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu.

III miejsce: Diana Suszczak – I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu.

Wyróżnienia:

1. Jakub Wilk – Zespół Szkół nr 2 im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Nowej Dębie.

2. Jan Para – IV Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Tarnowie.

3. Joanna Gilarska – I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu.

4. Franciszek Gadzalski – Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Nisku.

5. Ismena Leśko – I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu.

6. Joanna Zeliaś – Samorządowe Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Stalowej Woli.

7. Christian Cioch – Zespół Szkół nr 2 im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Nowej Dębie.

Konkurs artystyczny – plakat lub kolaż „Erfinder und Erfindungen in den DACH-Ländern”

I miejsce: Dawid Szot – Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Nisku.

II miejsce: Julian Łocha – Zespół Szkół Elektronicznych i Ogólnokształcących im. prof. J. Groszkowskiego w Przemyślu.

III miejsce: Jan Para – Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Tarnowie.

Wyróżnienia:

1. Nadia Bogdan – Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Konarskiego w Mielcu.
2. Julia Boroń – Zespół Szkół nr 1 im. gen. Władysława Sikorskiego w Stalowej Woli.
3. Amelia Skrzypek – I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu.

Konkurs na najlepszą prezentację – „Deutsch – deine Chance für eine bessere Karriere“

I miejsce: Anna Chrobak – I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu.

II miejsce: Oliwia Dwulit – Zespół Szkół Licealnych im. Józefa Piłsudskiego w Ustrzykach Dolnych.

III miejsce: Paulina Magiera – Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie.

Wyróżnienia:

1. Aleksandra Rodzinka – Publiczne Akademickie Liceum Ogólnokształcące z oddziałami dwujęzycznymi w Rzeszowie.
2. Gabriela Brózda – Publiczne Akademickie Liceum Ogólnokształcące z od-

działami dwujęzycznymi w Rzeszowie.

3. Kacper Tuszyński – Zespół Szkół nr 2 im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Dębicy.

4. Marta Kucmierz – Zespół Szkół nr 2 im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Dębicy.

5. Mykhailo Petrushevych – Zespół Szkół Elektronicznych w Rzeszowie.

6. Patryk Błoński – Zespół Szkół Elektronicznych w Rzeszowie.

7. Mateusz Rysz – Publiczne Akademickie Liceum Ogólnokształcące z oddziałami dwujęzycznymi w Rzeszowie.

Zwycięzcy otrzymali atrakcyjne nagrody, które motywowały do jeszcze większego zaangażowania w naukę języka. W tym miejscu należy wspomnieć o sponsorach, bez których nie możliwe byłoby rozdanie tak wielu cennych nagród, a są to:

- Centrum Języków Obcych „Germanitas” w Rzeszowie
 - Wydawnictwo Pons/Klett
 - Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej DAAD
 - Dział Promocji Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Nie zabrakło również prelekcji lektora DAAD (Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej) mgr. Daniela Gratkowi-

skiego, który zaprezentował możliwość udziału w programach wymian i stypendiów zagranicznych w Niemczech. Spotkanie było tłumaczone konsekwentnie przez studentów filologii germańskiej.

Galę finałową zwieńczył występ pary turniejowej z Zespołu Pieśni i Tańca Uniwersytetu Rzeszowskiego „Resovia Saltans” pod kierownictwem dr JadwigiBär. Była to doskonała okazja do podziwiania talentów naszych studentów oraz integracji uczestników festiwalu. III Festiwal Języka Niemieckiego na Uniwersytecie Rzeszowskim stanowił doskonałą okazję do poznania niemieckiej kultury i tradycji. Wydarzenie to przyczyniło się do budowania silnych więzi między uczniami, nauczycielami i pasjonatami języka niemieckiego, a także rozwijania zainteresowań i motywacji do nauki tego języka. Festiwal okazał się ogromnym sukcesem i niezwykłą okazją do przeżycia fascynującego świata języka niemieckiego na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Festiwal oraz Galę Finałową przygotowali: dr Gabriela Nitka i dr Bartosz Buć z Katedry Germanistyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

fot. M. Świącicki

Figuratywność werbalna i niewerbalna – 3 edycja Anglistycznej Konferencji Językoznawczej CCL3

Ewa Konieczna

W dniach 27–28 kwietnia br. Katedra Filologii Angielskiej zorganizowała trzecią już edycję konferencji językoznawczej zatytułowanej **Culture and Cognition in Language**, której celem było stworzenie forum do dyskusji na temat występowania figuratywności w komunikacji językowej oraz pozajęzykowej. Gośćmi specjalnymi konferencji byli światowej sławy językoznawcy: prof. **Charles Forceville** z University of Amsterdam, prof. **Elżbieta Górka** z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. **Zoltán Kövecses** z Uniwersytetu Eötvös Loránd (Budapeszt) oraz prof. **Jordan Zlatev** z Lund University (Lund, Szwecja), których wykłady cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników.

Profesor Charles Forceville poświęcił swoje wystąpienie zjawisku multimodalności, tj. używaniu również innego niż język systemu znaków, takich jak np. obraz (statyczny lub ruchomy) czy muzyka. W swoim wykładzie profesor Forceville odniósł się do tematu przewodniego konferencji, postulując konieczność włączenia w główny nurt badań nad figuratywnością metonimii, ironii, antytezy i hiperboli. Profesor Elżbieta Górka na rzeszowską konferencję przygotowała wykład dotyczący zastosowania schematu wyobraźniowego blisko-daleko jako narzędzia w badaniach prowadzonych w paradygmacie

fot. M. Świącicki

językoznawstwa kognitywnego, takich jak analiza gestów czy aforyzmy multimodalne. Szczególnie interesującą częścią wykładu było ukazanie, w jaki sposób ww. schemat można odnieść do zjawiska dystansu społecznego, którego niedawno doświadczyliśmy podczas pandemii Covid-19. Głównym tematem

wykładu profesora Zoltana Kövecsesa była rozszerzona wersja teorii metafory konceptualnej, której główne założenia uczoney przedstawił już wcześniej w prestiżowej publikacji pt. *Extended Conceptual Metaphor Theory* wydanej przez Cambridge University Press w 2020 r. Profesor Jordan Zlatev również przed-

fot. M. Świąćicki

stawił model teoretyczny swojego autorstwa, tj. *Motivation and Sedimentation Model* (model motywacji i sedymentacji), pokazując jego zastosowanie w analizie reklam i politycznych rysunków satyrycznych.

Niewątpliwie to między innymi obecność tak znakomitych gości zachęciła do udziału w konferencji sporą liczbę badaczy z zagranicznych ośrodków uniwersyteckich, takich jak, m.in. Canterbury Christ Church University (Wielka Brytania), Radboud University (Holandia), Pavol Jozef Šafárik University (Słowacja), Akaki Tsereteli

State University (Gruzja), J. Strossmayer University of Osijek (Chorwacja), University of Lisbon (Portugalia) czy University of Reunion (Francja). Polskie ośrodki akademickie były reprezentowane m.in. przez uczestników z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i Uniwersytetu Humanistyczno-

-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie.

Obrady odbywały się w kilku równoległych sesjach i dotyczyły takich obszarów badawczych, jak: metafora i metonimia w języku, literaturze, pop kulturze i mass mediach, polisemiotyczność w komunikacji, kulturze i heraldyce, kognitywne mechanizmy manipulacji w fake newsach i narracji podróźniczej oraz figuratywność w memach.

Konferencja stworzyła okazję nie tylko do wymiany myśli i nawiązania współpracy akademickiej, ale również do zapoznania się z kulturą i historią Rzeszowa i okolic dzięki kilku oferowanym wycieczkom, które odbyły się po zakończeniu obrad. Część uczestników wzięła udział w zwiedzaniu Rzeszowa oraz Rzeszowskich Piwnic z przewodnikiem oraz w wyjeździe do Muzeum-Zamku w Łańcucie.

Wymiernym rezultatem naukowym konferencji będzie publikacja artykułów – powstałych na podstawie wygłoszonych referatów – w czasopiśmie „Studies in Logic Grammar and Rhetoric” (100 pkt MNiSW).

Dziękujemy wszystkim prelegentom za przedstawione prezentacje oraz podzielenie się wynikami swoich badań i już teraz serdecznie zapraszamy na kolejną edycję konferencji CCL4 w 2025 r.

O Syberii w kontekście toczącej się wojny i nie tylko

Jolanta Kur-Kononowicz

28 kwietnia 2023 r. w Instytucie Neofilologii odbyła się III Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. „Syberia – tradycje i obyczaje ludności”. Organizatorem wydarzenia było Sławistyczne Koło Naukowe działające w Katedrze Rusycystyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Spotkania mają charakter cykliczny.

Konferencję otworzyli: dr hab. Dorota Chudyk, prof. UR, kierownik Katedry Rusycystyki UR, dr hab. Mariusz Chrostek, prof. UR z Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa UR oraz dr Jolanta Kur-Kononowicz, opiekun naukowy Sławistycznego Koła Naukowego. W wydarzeniu uczestniczyli prelegenci z polskich ośrodków akademickich w Warszawie, Szczecinie, Łodzi, Katowicach, Wrocławiu, Siedlcach, Rzeszowie. W tym roku zagranicznymi gośćmi byli przede wszystkim naukowcy z Ukrainy – z Odessy, Dniepra, Izmaïła. W obradach wzięli udział również badacze z Kazachstanu i Indii. Wśród uczestników konferencji należy wymienić także pracowników naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego, doktorantów, studentów oraz młodzież ze szkół średnich w Rzeszowie wraz z nauczycielami (IV i V Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Mechanicznych).

Podczas obrad plenarnych wysłuchaliśmy referatów: *Gruzini i Ormianie we wspomnieniach Polaków zesłanych na Kaukaz w pierwszej połowie XIX wieku* (dr hab. Mariusz Chrostek, prof.

UR), „*Są pieśni tak cudne, że naruszają porządek świata*”. Muzyka Jakutów we wspomnieniach Wacława Sieroszewskiego (dr Karolina Kondracka, Instytut Sztuki PAN w Warszawie), *Казахские термины родства в русскоязычных СМИ Казахстана* (dr Ivan Smirnov, Uniwersytet Łódzki), *Syberyjski naród Dołganie i jego zwyczaje* (dr Renata Chrzan, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi).

Dużym zainteresowaniem cieszyła się relacja z podróży mgra Wojciecha Kubali zatytułowana *Azja Środkowa w podróżniczym obiektywie*. Z recitałem solowym *Światłość w ciemności – impresje muzyczne* wystąpiła mgr Bożena Kopoczyńska z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, która zaśpiewała, między innymi, piosenkę o tajdze i Syberii.

Językiem roboczym konferencji był polski, rosyjski, ukraiński. Obrady konferencyjne przebiegały w czterech sekcjach. Tematyka obrad koncentrowała się wokół następujących kręgów tematycznych: historia, geografia, język, kultura. W referatach Syberia była interpretowana, między innymi, w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej, a więc jako miejsce współczesnych zsyłek, którym są poddawani Ukraińcy z terytoriów okupowanych przez Federację Rosyjską. W tym roku tematyka spotkania poszerzona została o Kaukaz i Kazachstan, po-

nieważ te regiony – jako przymusowe miejsca deportacji – również określane są mianem Syberii. Referaty dotyczyły tradycji i obyczajów bardzo zróżnicowanej etnicznie w tych regionach ludności (rdzennej i napływowej). W wystąpieniach mówiono, między innymi, o Jakutach, Dołganach, Ormianach, Gruzinach, Kazachach.

Podsumowaniem prowadzonych podczas konferencji rozważań i dyskusji stanie się kolejna monografia tematyczna,

która obejmie szerokie spektrum zagadnień począwszy od problematyki historycznej poprzez kwestie społeczne i kulturowe po szczegółowe rozważania literackie czy językoznawcze. Konferencja po raz kolejny przekonała, że syberyjski świat wciąż pozostaje nie do końca odkryty. Każda edycja tego spotkania naukowego przyczynia się do poszerzenia wiedzy i wielokierunkowego spojrzenia na Syberię.

fot. M. Świąćicki

Konferencja naukowa pt. „Świadcząca rola samorządu”

W dniach 7–9 maja 2023 r. odbyła się w Komborni k. Krosna konferencja naukowa pt. „Świadcząca rola samorządu”. Organizatorem konferencji był Zakład Prawa i Postępowania Administracyjnego oraz Zakład Prawa Finansowego Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Konferencja objęta została patronatem JM Rektora prof. dr. hab. Sylwestra Czopka.

Konsekwencję organizatorów przejawiającą się w cykliczności organizacji tego typu spotkań naukowych, a także ich znaczenie dla środowiska administratywistów i finansistów doskonale wyeksponował i podkreślił w trakcie powitalnego przemówienia JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. Sylwester Czopek.

Kolejno prof. dr. hab. Elżbieta Ura, kierownik Zakładu Prawa i Postępowania Administracyjnego i dr. hab. Elżbieta Feret, prof. UR, prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych UR podkreśliły w swoich przemówieniach m.in., że konferencje naukowe, w szczególności te organizowane przez ośrodek rzeszowski, są forum żywych dyskusji naukowych i miejscem kształtowania się idei i myśli, których efektem jest późniejsza współpraca różnych środowisk akademickich.

W trakcie konferencji wygłoszono blisko 30 referatów, z których 5 pierwszych miało charakter referatów wprowadzających. Ich autorami byli w kolejności profesorowie: Bronisław Sitek, Iwona Niznik-Dobosz i Piotr Dobosz, Jerzy Korczak, Dorota Dąbek i Piotr Lisowski. Wszystkie referaty były niezwykle interesujące oraz zakreśliły perspektywę historyczną i teoretyczną dla pozostałych wystąpień.

Po części wprowadzającej odbyła się sesja pierwsza, podczas której swoje wystąpienia przedstawili: dr hab. Leszek Bielecki, prof. UJK, dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR, assoc. prof. JUD-r. Radomír Jakab, PhD, Lukáš Jančát, PhD, dr hab. Magdalena Sitek, prof. WSGE, dr hab. Sebastian Gajewski, prof. EWSPA, dr hab. Małgorzata Such-Pyrgiel, prof. WSGE, dr hab. Mariola Lemonnier, prof. UŁ oraz dr hab. Magdalena Małecka-Łyszczek, prof. UEK.

Kolejnego dnia odbyła się sesja druga, w której głos zabrali: dr hab. Joanna Smarż, prof. UTH, dr hab. Małgorzata Czuryk, prof. UWM, dr hab. Michał Mariański, prof. UWM, dr Paweł Śwital, dr hab. Katarzyna Małyś-Sulińska, prof. UJ oraz mgr Anna Kawecka, dr Karolina Rokicka-Murszewska, ks. dr hab. Sławomir Fundowicz, prof. KUL, dr Iwona Florek, dr hab. Agata Barczewska-Dziobek, prof. UR, dr hab. Mirosław Karpiuk, prof. UWM, dr Adam Pietrzek, dr hab. Robert Suwaj, prof. PW oraz dr Marcin Mamiński.

Zwieńczeniem drugiego dnia obrad konferencyjnych była dyskusja stanowiąca doskonały obszar wymiany poglądów, spostrzeżeń oraz doświadczeń związanych z zaproponowanym przez organizatorów tematem konferencji związanej z ustaleniem rzeczywistego znaczenia świadczącej roli samorządu tak istotnego szczególnie obecnie wobec wyzwań otaczającej nas rzeczywistości.

Konferencja pt. „Postępowania awansowe w świetle dotychczasowych doświadczeń. Praktyka organów I i II instancji”

9 maja 2023 r. w murach Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyła się konferencja „Postępowania awansowe w świetle dotychczasowych doświadczeń. Praktyka organów I i II instancji”.

Wydarzenie zostało zorganizowane przez Radę Doskonałości Naukowej oraz Uniwersytet Rzeszowski i dotyczyło w głównej mierze tematyki postępowań w zakresie awansu naukowego. Warto zaznaczyć, że ww. konferencja odbyła się z inicjatywy prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. Elżbiety Feret, prof. UR i doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dra hab. Bronisława Włodzimierza Sitka pełniącego jednocześnie funkcję sekretarza Rady Doskonałości Naukowej. Przybyłych uczestników konferencji przywitał JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, prof. dr hab. Sylwester Czopek, prof. dr hab. Grzegorz Węgrzyn, pełniący funkcję przewodniczącego Rady Doskonałości Naukowej oraz dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR, prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych.

Przewodniczący RDN wygłosił wykład na temat dobrych praktyk w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora, doktora habilitowanego oraz tytułu profesora. Pan profesor Grzegorz Węgrzyn kompaktowo omówił główne kryteria, jak i procedury we wspomnianych postępowaniach. W dalszej części zostały poruszone tak-

że zagadnienia etyczne oraz dyscyplinarne przy nadawaniu stopni i tytułów naukowych.

Wystąpienie sekretarza RDN prof. dr hab. Bronisława Sitka dotyczyło tematu najczęstszych przyczyn odwołań w postępowaniach awansowych oraz podstaw do uchylecia decyzji organów nadających stopnie naukowe. Pan profesor w swojej prezentacji poruszył kwestię zarówno charakteru prawnego, jak i przedmiotu odwołania, odniósł się do tematu podmiotów uprawnionych do wniesienia odwołania, rozstrzygnięć organu odwoławczego na gruncie przepisów kodeksu

postępowania administracyjnego oraz Rady Doskonałości Naukowej jako organu odwoławczego. W dalszej części wykładu został poruszony wątek trybu odwoławczego na gruncie przepisów Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Pan Profesor zaprezentował zgromadzonym dane statystyczne dotyczące rozstrzygnięć RDN jako organu odwoławczego, wymieniając jednocześnie najczęstsze przyczyny odwołań w postępowaniach o awans naukowy, jak i najczęstsze podstawy uchylania decyzji podmiotów doktrydujących oraz habilitujących.

Ostatnim prelegentem był Artur Woźniak, kierownik Działu Rozwoju Kadr Naukowych Biura Rady Doskonałości Naukowej, który przedstawił swoje spostrzeżenia i wnioski na temat poszukiwania właściwego modelu postępowań o awans naukowy, od pełnej autonomii do szczególnego rodzaju jurysdykcji administracyjnej. Pan kierownik zaprezentował ewolucję postępowań w sprawach nadawania stopni naukowych, poruszył także problematykę odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. w tym zakresie. Następnie szczegółowo odniósł się do deregulacji przepisów procesowych oraz do najważniejszych zmian ustawowych w sprawach nadawania stopni naukowych.

Po wystąpieniu wszystkich prelegentów nastąpiła dyskusja z udziałem uczestników konferencji, wśród których byli przedstawiciele podkarpackich uczelni zajmujący się m.in. przeprowadzaniem postępowań awansowych. Konferencja stanowiła ciekawą formę spotkania, którą było połączenie wykładów z częścią praktyczną. Wydarzenie było zatem doskonałą okazją do wymiany poglądów, merytorycznych dyskusji, zadawania pytań i wskazywania dobrych praktyk w zakresie związanym z procedurą postępowań awansowych.

fot. M. Świącicki

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce – skutki i wyzwania społeczno-prawne”

29 maja br. w Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce – skutki i wyzwania społeczno-prawne”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego we współpracy z Podkarpackim Urzędem Wojewódzkim w Rzeszowie oraz Urzędem Statystycznym w Rzeszowie.

Konferencję otworzyli prof. dr hab. Sylwester Czopek, rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR, prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych. Gości przywitani również współorganizatorzy wydarzenia: dr Ewa Leniart, wojewoda podkarpacki oraz dr hab. Marek Cierpiął-Wolan, prof. UR, dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie. W konferencji wzięła udział Agnieszka Ścigaj, minister-członek Rady Ministrów. Wśród zaproszonych gości znaleźli się również przedstawiciele służb mundurowych, służb administracji rządowej oraz wykładowcy, doktoranci i studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Warto podkreślić, że konferencja była drugim wydarzeniem zainicjowanym w marcu br. w ramach cyklu konferencji poświęconych uchodźcom wojennym z Ukrainy przybywającym do Polski, w szczególności na Podkarpa-

cie. Podczas pierwszej zorganizowanej przez panią wojewodę we współpracy z Uniwersytetem Rzeszowskim oraz Urzędem Statystycznym w Rzeszowie 3 marca 2023 r. zostały poruszone kwestie dotyczące m.in. geopolityki, dezinformacji i szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Kolejną konferencję poświęcono sytuacji uchodźców z Ukrainy w aspekcie skutków i wyzwań społeczno-prawnych, tych związanych z opieką i pomocą medyczną, wskazaniu formalno-prawnych skutków masowego napływu uchodźców oraz doświadczeń służb mundurowych związanych z napływem uchodźców na Podkarpacie. Konferencję rozpoczęło wystąpienie pana Maksyma Kozickiego, przewodniczącego Lwowskiej Administracji Obwodowej (*on-line*), dr Ewy Leniart, wojewody podkarpackiego, dr hab. Elżbiety Feret, prof. UR, prorektor Kolegium ds. Nauk Społecznych reprezentującej Centrum Badań Regionalnych i Transgranicznych Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz dr. hab. Macieja Milczanowskiego, prof. UR reprezentującego Zakład Bezpieczeństwa Narodowego i Wewnętrzny Instytut Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Konferencja składała się z trzech paneli dyskusyjnych, w tym jednego anglojęzycznego. Pierwszy z nich: *Health of refugees from Ukraine in Poland 2022. Micro-level, meso-level, macro-level challenges* moderowała dr Paloma Cuchi, dyrektor Biura Światowej Organizacji Zdrowia (WHO w Polsce), która wraz z dr. hab. Markiem Cierpiał-Wolanem, prof. UR wygłosiła również wykład wprowadzający pt. *Towards coherent research system refugees from Ukraine*. Udział w dyskusji wzięli: prof. dr hab. n. med. Adam Reich, kierownik Zakładu Dermatologii w Instytucie Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, Ane Just Ohrt reprezentująca Emergency Response Coordination Centre (*on-line*); Adam Szyszka, koordynator MEDEVAC HUB w Jasionce, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, Igor Pańkowski, kierownik Szpitalnego Oddziału Ratunkowego z Zespołami Wyjazdowymi, Państwowy Instytut Medyczny MSWiA w Warszawie, Stanisław Mazur, prezes Centrum Medycznego MEDYK oraz Joanna Głazewska, zastępca dyrektora Departamentu Zdrowia Publicznego w Ministerstwie Zdrowia.

Panel drugi pn. *Formalno-prawne skutki masowego napływu uchodź-*

ców z Ukrainy poprowadziła dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR, a dr hab. Beata Stępień-Załucka, prof. UR rozpoczęła go wykładem wprowadzającym pt. *Uchodźcy ukraińscy w Polsce. Doświadczenia i wyzwania z perspektywy ponad roku trwania konfliktu zbrojnego w Ukrainie*. W dyskusji głos zabrali: dr hab. Krzysztof Żarna, prof. UR, dyrektor Instytutu Nauk o Polityce Uni-

wersytetu Rzeszowskiego, dr hab. Aneta Kowalczyk, prof. UR, zastępca dyrektora Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego, dr Joanna Uliasz, adiunkt w Zakładzie Prawa Konstytucyjnego i Praw Człowieka Instytutu Nauk Prawnych UR, dr Dorota Semków, adiunkt w Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych UR, mgr Gabriela

Garcia Vera, doktorantka Szkoły Doktorskiej UR oraz Agnieszka Kubiak reprezentująca UNHCR Child Protection Associate.

Ostatni panel pn. *Podkarpackie doświadczenia dużego napływu uchodźców z Ukrainy* był moderowany przez dr. hab. Grzegorza Ślusarza, prof. UR. *Głos w dyskusji zabrali*: mjr SG Marcin Ryzner, naczelnik Wydziału ds. Cudzoziemców Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu, st. bryg. Daniel Dryniak, zastępca podkarpackiego komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, Rafał Kijanka, dyrektor Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Przemyślu, Jerzy Brodowski, komendant Regionalnej Straży Ochrony Kolei w Przemyślu, Aneta Lechowicz, naczelnik Podkarpackiego Urzędu Celno-Skarbowego w Przemyślu oraz Jakub Dzik, dyrektor Wydziału Ratownictwa Medycznego i Powiadomienia Ratunkowego, Podkarpacki Urząd Wojewódzki.

VII Edycja Ogólnopolskiej Konferencji Młodych Inżynierów oraz Konkurs Młodych Inżynierów

Piotr Prach

1 czerwca 2023 r. o godz. 9:00 w Hotelu Prezydenckim odbyła się VII Ogólnopolska Konferencja i Konkurs Młodych Inżynierów. Na otwarciu pojawiło się wielu znaczących gości, takich jak Ewa Leniart, wojewoda podkarpacki, prezes główny Polskiego Towarzystwa Informatycznego Wiesław Paluszyński oraz prezes Stowarzyszenia Elektryków Polskich, Oddział Rzeszowski Zbigniew Styczeń. W późniejszej części konferencji dołączyli również Stanisław Kruczek, członek Zarządu Samorządu Województwa Podkarpackiego.

Do Konkursu Młodych Inżynierów zgłoszono 20 projektów, spośród których wybrano 8 finalistów. Konferencja była skierowana do studentów i doktorantów z całej Polski, a jej celem było przedstawienie oraz zapoznanie się z pracami i osiągnięciami badawczymi młodych naukowców z różnych dziedzin nauki w kraju.

Z uwagi na wysoki poziom prac konkursowych przyznano dwa pierwsze miejsca. Pierwsze miejsce zostało przyznane przez prezesa głównego Stowarzyszenia Elektryków Polskich Sławomira Cieślaka Karolowi Kowalowi za projekt pod tytułem „Rękawica kontroler do wirtualnej rzeczywistości”. Nagrodę wręczyli w imieniu prezesa głównego SEP

wiceprezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Elektryków Polskich Bolesław Pałac oraz prezes Oddziału Rzeszowskiego Zbigniew Styczeń. Dodatkowo firma BorgWarner przyznała nagrodę w postaci trzymiesięcznego płatnego stażu. Pierwsze miejsce przyznane przez prezesa głównego Polskiego Towarzystwa Informatycznego Wiesława Paluszyńskiego zajął Hubert Ząbik i Franciszek Hadław, którzy przedstawili projekt pod tytułem „Wykorzystanie niewiedzy i zaufania osób starszych używając

metodę phishingu – praktyczne przeprowadzenie ataku”. Nagrodę wręczyli prezes Główny Polskiego Towarzystwa Informatycznego Wiesław Paluszyński oraz prezes Oddziału Podkarpackiego Andrzej Paszkiewicz. Drugie miejsce w konkursie zajął Hubert Hara, prezentując projekt „Realizacja modelu taśmowego sortownika”. Również firma BorgWarner przyznała nagrodę w postaci sześciomiesięcznego płatnego stażu. Trzecie miejsce w konkursie zdobyli Mateusz Partyka, Gabriela Nowak, Pa-

weł Sołtys i Maciej Wojturski, prezentując projekt „Aplikacja Better Word”. Dodatkowo wyróżnienie otrzymała Faustyna Misiura za pracę „Pojazdy autonomicznie sterowane”.

W związku z tym, że tegoroczna Konferencja miała hasło przewodnie „Inżynieria w sporcie i e-sporcie” organizatorzy zdecydowali się zorganizować turniej e-sportowy w dwóch popularnych grach: Counter Strike: Global Offensive oraz League of Legends.

Finał turnieju e-sportowego w grę Counter Strike: Global Offensive odbył się 31 maja 2023 r. godz. 10:00 w budynku Esport Arena. W międzyczasie trwały również minikonkursy oraz inne atrakcje dla studentów i uczniów, którzy przybyli na wydarzenie.

Finał gry League of Legends odbył się 1 czerwca o godz. 14:00 w Galerii Rzeszów.

Organizatorami całego wydarzenia były Koło Naukowe Mechatron, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Polskie Towarzystwo Informatyczne, a także współorganizatorzy: Esport Arena Rzeszów i TEB Edukacja Oddział w Rzeszowie.

fol. E. Pociask

Konferencja „Zdrowie i medycyna w obliczu konfliktu zbrojnego”

12–13 czerwca 2023 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się dwudniowa konferencja pn. „Zdrowie i medycyna w obliczu konfliktu zbrojnego”. Wydarzenie zainaugurowało ogłoszenie przez Agencję Badań Medycznych konkursu poświęconego projektom

związanym z medycyną pola walki. Jak podkreślał minister zdrowia – „Wojna w Ukrainie każe nam być przygotowanymi do sytuacji kryzysowych, dlatego musimy inwestować w segment wojskowej ochrony zdrowia. W związku z tym Agencja Badań

Medycznych ogłasza konkurs w zakresie rozwiązań w medycynie pola walki i sytuacji kryzysowych”.

„Kierujemy dziś 200 mln zł do polskich przedsiębiorców, którzy wspólnie z zespołami badawczymi stworzą rozwiązania, które będą mogły posłużyć bezpośrednio na polu walki, a w przyszłości pacjentom cywilnym chociażby w rehabilitacji” – dodał prezes ABM dr hab. Radosław Sierpiński. – „Mam nadzieję, że w ciągu najbliższych kilku miesięcy wybierzemy rozwiązania wykorzystywane w przypadku konfliktów zbrojnych, katastrof czy wydarzeń masowych”.

Głównym celem konkursu ogłoszonego przez ABM jest zwiększenie szans przeżycia ofiar wypadków, zdarzeń masowych i katastrof oraz personelu wojskowego i ludności cywilnej odnoszących urazy w warunkach konfliktu zbrojnego oraz poprawa skuteczności leczenia i rehabilitacji obrażeń odniesionych w tych zdarzeniach. 200 mln zł alokowane w konkursie przeznaczone jest m.in. na wdrożenie rozwiązań diagnostycznych opracowanych na

potrzeby medycyny ratunkowej ratujących życie, pozwalających na przedłużoną opiekę nad poszkodowanym, który nie może być ewakuowany np. bezpośrednio z zaplecza pola walki czy miejsca katastrofy lub zmniejszających następstwa urazów, umożliwiając szybszy powrót do normalnego życia i aktywności zawodowej.

Podczas konferencji „Zdrowie i medycyna w obliczu konfliktu zbrojnego” odbyła się także debata na temat nowych wyzwań w systemie ochrony zdrowia w kontekście medycyny pola walki i medycyny ratunkowej. Jak podkreślił minister zdrowia podczas otwarcia spotkania – „Inwestujemy środki publiczne, żebyśmy byli w coraz lepszy, w coraz doskonalszy sposób przygotowani do ryzyka konfliktu. Pod kątem organizacyjnym, ale też różnego rodzaju nowoczesnych rozwiązań i wyrobów medycznych, które są z tym związane”. Jak dodał prezes ABM – „Wyroby medyczne mogą okazać się naszą narodową specjalnością. Pandemia pokazała jak ważna jest samowystarczalność państwa i jak ważne posiadanie w pewnych zakresach niezależności. Staramy się restaurować polski sektor biotechnologiczny. Należy podkreślić, że Agencja Badań Medycznych zainwestowała jak dotąd ponad 2 mld zł w rozwój tego sektora, a w ciągu najbliższej dekady ta kwota będzie trzykrotnie wyższa.

Konkurs ABM to realna inwestycja i impuls do tworzenia nowych, innowacyjnych rozwiązań dla wojskowej służby zdrowia. Ostatnie trzy lata z punktu widzenia struktury państwa i systemu opieki zdrowotnej to czas intensywnych doświadczeń i odpowiedzi na wyzwania, z jakimi wcześniej nie mieliśmy do czynienia. Okres ten to czas wykształcenia się pewnych nowych procedur kryzysowych, w które wojskowa służba zdrowia musiała intensywnie się włączyć. Mówimy tu o wielu działach, w ramach obszarów cywilnych, w których mocno zaznaczona była obecność wojskowego systemu

Human performance in Cold weather operations

- Ongoing research and development
- Nutrition
- Cold injuries
- Hypothermia prevention
- Cold weather /arctic TCCC
 - Instructor courses
 - Comparative studies
 - Methods development

opieki zdrowotnej. Przetestowaliśmy szereg opracowanych wcześniej rozwiązań kryzysowych. Te procedury się sprawdziły i nauczyły nas wielu nowych kompetencji. Dodatkowo wyposażenie naszych szpitali w ostatnich latach weszło na poziom dotychczas niespotykany” – podsumowywał minister Niedzielski podczas debaty. Ponadto eksperci podczas debaty skupili się głównie na dyskusji wokół kwestii umożliwienia udzielania skutecznej pomocy podczas konfliktu zbrojnego. Mając na uwadze postępujący w ostatnim dziesięcioleciu wzrost zagrożeń militarnych w regionie Europy Wschodniej i Środkowo-Wschodniej, poruszono też kwestie odpowiedniego wykorzystania zasobów i kompetencji służb i organów odpowiedzialnych za

bezpieczeństwo państwa. Podczas debaty odczytany został także specjalny list od ministra zdrowia Ukrainy ze szczególnymi podziękowaniami za wsparcie Ukrainy podczas trwającej na jej obszarze wojny.

Dzień 13 czerwca 2023 r. to drugi dzień konferencji. Była to prezentacja doświadczenia linii frontu, systemu opieki zdrowotnej działającego w warunkach wojny ze strony ukraińskiej z polskimi i zagranicznymi ekspertami sfery cywilnej i wojskowej w sposób pozwalający na zebranie najgorętszych „lessons learned” i przełożenie ich na język przyszłych projektów zwiększających

potencjał obronny i bezpieczeństwo zdrowotne obywateli we wszelkich możliwych sytuacjach kryzysu.

Wykład inauguracyjny to wystąpienie pana gen. dyw. prof. dra hab. n. med. Grzegorza Gieleraka, generała broni Wojska Polskiego, dyrektora Wojskowego Instytutu Medycznego – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie, na temat: „Sieci medycznej bezpieczeństwa państwa”.

Wśród zaproszonych gości byli przedstawiciele Uniwersyteckiego Szpitala w Oslo – pan dr Ronald Rolfsen oraz przedstawiciel Norweskich Sił Zbrojnych kapitan Pål Bergan-Skar. Uczestni-

cy konferencji mogli połączyć się on-line z panią mjr Olgą Levchuk z Ukraińskich Sił Zbrojnych, która swoje wystąpienie miała na temat „Działania medycznych na linii frontu”.

Ponadto odbyła się debata małych i średnich przedsiębiorstw z branży medycznej z Polski, w szczególności podkarpaccich, m.in. Agregaty Pex-Pool Plus Janusz Kania, AIIA Sp. z o.o., AKCES-MED Sp. z o.o., Biovelt, KINESIS Andrzej Boruta, Boost Sp. z o.o., Centrum Systemów Biomedycznych, CMS POLSKA Sp. z o.o., Innergo, Motio Sp. z o.o., ORTO-RES Sp. z o.o., Podkarpacka Akademia Przedsiębiorczości, Prosta Edukacja, REH4MAT, Ultramed Grzegorz Menet, Uzdrawisko Rymanów S.A.

Głos zabrał też sponsor wydarzenia PZU Zdrowie, gdzie zebrani goście mogli wysłuchać wykładu on-line na temat „Nowe wyzwania w obszarze szczepień dzieci i dorosłych w obliczu działań wojennych” lek. Magdaleny Gudzińskiej-Adamczyk, dyrektora ds. działań i standardów przeciwpandemicznych PZU Zdrowie.

Drugi dzień konferencji odbywał się pod patronatem honorowym Ministra Zdrowia i patronatem instytucjonalnym Województwa Podkarpackiego.

fot. M. Świąćicki

Europejski Certyfikat Jakości 2022 dla UR za projekt „Rozwój potencjału badawczego w obszarze nauk rolniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego szansą dla gospodarki żywnościowej”

Jest nam niezmiernie miło przekazać informację o przyznaniu Uniwersytetowi Rzeszowskiemu certyfikatu European Quality Certificate® 2022 – srebrne wyróżnienie w kategorii „nauka” za projekt „Rozwój potencjału badawcze-

go w obszarze nauk rolniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego szansą dla gospodarki żywnościowej” w ramach konkursu Regionalna Inicjatywa Doskonałości.

Posiadanie certyfikatu European Quality Certificate® podkreśla prestiż Uczelni oraz wysoką jakość realizowanych projektów naukowych.

Złoto dla „Resovii Saltans”!

Jadwiga Bär

W ubiegłą sobotę para turniejowa ZPiT UR „Resovia Saltans” Katarzyna Momola i Jakub Kogut zdobyła złoty medal w Ogólnopolskim Turnieju Tańców Polskich „O Dobczycką kozę”! Para reprezentująca Uniwersytet Rzeszowski rywalizowała na parkiecie w czterech polskich tańcach narodowych: krakowiaku, oberku, kujawiaku i mazurze, pokonując tancerzy z innych akademickich i nieakademickich ośrodków tanecznych w Polsce.

Ogólnopolskie turnieje tańców polskich cieszą się dużą popularnością przede wszystkim wśród tancerzy z renomowanych środowisk uniwersyteckich (m.in. Warszawy, Krakowa, Gdańska i Poznania) oraz z zespołów tańca ludowego środkowej i północnej Polski. W zawodach uczestniczą pary o wysokiej technice tanecznej, które oceniane są przez licencjonowanych sędziów tańców polskich w formie towarzyskiej wg systemu skating. Naszych tancerzy oceniają: sędzia ekspert Mariusz Krupiński (ZPiT „Warmia”, Olsztyn), sędziowie konsultanci Katarzyna Bilka (ZPiT „Młody Toruń”,

Toruń) i Romuald Kalinowski (ZPiT „Resovia Saltans”, Uniwersytet Rzeszowski) oraz sędziowie Jacek Wójcik (ZPiT „Kurpie”, Ostrołęka) oraz Piotr Skawski (ZPiT „Warszawianka”, Uniwersytet Warszawski).

Dla Katarzyny Momoli i Jakuba Koguta zdobycie pierwszego miejsca jest bardzo ważnym osiągnięciem, zwłaszcza że w tego typu zawodach wzięli udział dopiero po raz trzeci. Mamy nadzieję, że dzięki ich sukcesom uda się nam ponownie rozpowszechnić ten rodzaj tańca w naszej Alma Mater, a także w regionie południowo-wschodniej Polski. Trenerem pary jest dr Jadwiga Bär, dwukrotna mistrzyni Polski w tańcach polskich w formie towarzyskiej, choreograf w ZPiT „Resovia Saltans”.

Gratulujemy i życzymy kolejnych sukcesów w uprawianiu tej formy tańca w jakże piękny sposób propagującej polskie dziedzictwo kulturowe!

fot. Archiwum ZPiT „Resovia Saltans”

Wystawa obrazów pedagogów z Zakładu Malarstwa

Jarosław Sankowski

23 maja w Galerii im. prof. Włodzimierza Kotkowskiego miało miejsce otwarcie wystawy obrazów pracowników Zakładu Malarstwa, Instytutu Sztuk Pięknych, Kolegium Nauk Humanistycznych, Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Jest to kolejne spotkanie malarzy kolegów z Zakładu po ekspozycjach w Galerii BWA w Przemyślu, Galerii Krypta u Pijarów w Krakowie i Galerii Logos w Łodzi.

11 uczestników pokazu to:

dr hab. Jacek Balicki, prof. UR
 prof. zw. dr hab. Tadeusz Boruta
 dr hab. Małgorzata Drozd-Witek, prof. UR
 dr hab. Antoni Nikiel, prof. UR
 dr hab. Marek Olszyński, prof. UR
 dr hab. Marek Pokrywka, prof. UR
 dr hab. Jarosław Sankowski, prof. UR
 dr Katarzyna Cwynar
 dr Magdalena Cywicka
 dr Łukasz Gil
 dr Piotr Woroniec.

Podstawowym językiem wypowiedzi autorów jest malarstwo w różnych jego odmianach, reagujące na bodźce współczesnego otoczenia, wraz z jego zmiennością, nawiązujące kontakt z innymi dziedzinami sztuki i nauki, będące odbiciem tendencji myśli humanistycznej. Jakkolwiek malarstwo uświęcone przez tradycję istnieje mocno w pejzażu artystycznych poczynań współczesności, to jednak staje się alternatywną formą komunikacji uszlachetnioną przez warsztat malarski. Obraz umiejętności oka i ręki albo zdolności umy-

słu i serca, szlachetność i niezależność to cechy artysty, który daje wyraz prawdzie o swoim widzeniu rzeczywistości. Mając porównanie do poprzednich pokazów grupy, daje się zaobserwować ewolucję formy, ewolucję myślenia malarskiego, które wzbogacając lub redukując detale, dąży do najlepszego rozwiązania ideowego i warsztatowego. Niezwykła zdolność malarstwa do asymilowania bodźców zewnętrznych powoduje, że ślady rzeczywistości organizujące przestrzeń obrazu asymilując się z farbą, dają nową jakość ideową i obiekt w formie obrazu. Najczęściej eksplorowanym środowiskiem inspiracji jest na tej wystawie pejzaż z jego cechami strukturalnymi, jego potencjałem symbolicznym, cechami klimatu, nastroju. Także jako teren umiejscowienia wspomnień lub onirycznych odniesień. Pojawia się też figura ludzka oraz konkretny przedmiot wraz z jego konotacją znaczeniową, kierujący odbiór w stronę kultury lub polityki, a także przedmiot, obiekt jako prowokacja lub wizualna zabawa nawiązująca dialog z nieformalnymi zjawiskami w kulturze. Pojawia się również architektura jako teren eksploracji przestrzeni otwartej i zamkniętej wraz z jej cechami emocjonalnymi lub klimatem iluzorycznej przestrzeni lub też taka, która łączy pejzaż z figurą, odwołując się do podstawowych zależności w otaczającej naturze. Wystawa obrazuje obszar i poziom poszukiwań artystycznych w medium malarskim oraz potencjał i jakość działań w tej dziedzinie. Różnorodność formalna i znaczeniowa wynikająca z odmienności postaw twórczych oraz kontaktów ze studentami w obszarze dydaktyki stanowi dużą wartość w kontekście powstającego malarstwa – nowego kierunku kształcenia w Instytucie. Tradycyjne medium wypowiedzi staje się łącznikiem między przeszłością teraźniejszością oraz przyszłością, określając swoje miejsce wśród wizualnego wielogłosu współczesności.

fot. Ł. Kuśnierz, M. Haba

„Kantor. Trzeba być...” Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy (2022–2023)

Anna Steliga

*Nie można być ciągle na fali – trzeba być falą;
nie należy się przejmować, że „odpływa”
– fale wracają.*

Tadeusz Kantor, *Z notatnika*, 1956¹

8 grudnia 1990 r. w trakcie pracy nad spektaklem *Dziś są moje urodziny* zmarł scenograf i reżyser, założyciel i kierownik Teatru Cricot 2 Tadeusz Kantor – tak 32 lata temu donosiła prasa. Spektakl *Dziś są moje urodziny*, dokończony przez Zofię Więclawównę, miał premierę 10 stycznia 1991 r. w Théâtre Garonne w Tuluzie.

Anna Steliga i Iwona Bugajska-Bigos – inicjatorki Międzynarodowego Projektu Artystyczno-Naukowego. „Kantor. Trzeba być...” rozpisano na przełom lat 2022–2023 powracają do tego „najbardziej światowego z polskich artystów i najbardziej polskiego z artystów światowych”. Bo jeśli nawet 32 lata temu prasa dość lakonicznie zebrała Kantora, to dziś nikt już nie powinien mieć wątpliwości, że w 1990 r. odszedł od nas jeden z najwybitniejszych twórców sztuki XX w.

Niezaprzeczalnie Kantor był artystą wszechstronnym. Zwykł mawiać o sobie, że „totalnym”. To wyjaśniałoby fakt, że rozdzielanie jego dzieła życia na poszczególne „dyscypliny” jest ryzykowne i niepotrzebne. Dla wielu zosta-

nie już na zawsze człowiekiem teatru, a inni „wydzielają” go jako malarza, scenografa, poetę, aktora czy happenera. Wszyscy jednak będą zgodni co do jednego – w każdej z tych „dyscyplin” myślał obrazami, tylko częściej zamiast farb używał aktorów i rekwizytów.

Artystyczna biografia Tadeusza Kantora to skondensowana historii sztuki współczesnej. Jego twórczość to lekcja prawdziwej awangardy: wierność bezustannej kreacji, ciągły niepokój ryzyka, przekraczanie siebie. Wybór jednej sprawdzonej konwencji to groźba skostnienia, artystyczny oportunizm. Kantor przez cały czas dążył w sztuce do Wielkiej Syntezy. I do dialogu z tak otwartą postawą artystyczną zaprosiliśmy uczestników projektu, który z powodu pandemii koronawirusa nie odbył się w okrągłą 30. rocznicę śmierci Artysty.

Organizatorami projektu są dwa ośrodki akademickie z Polski, tj. Akademia Nauk Stosowanych (dawniej Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) z Nowego Sącza, Wydział Nauk Społecznych i Sztuki, Koło Artystyczno-Naukowe „Piekarńia” oraz Instytut Sztuk Pięknych z Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie. Partnerami projektu są: Kantorówka – Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu – Muzeum Tadeusza Kantora (Wielopole Skrzyńskie, Polska), Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tade-

Kantor, kukielka z filmu animowanego SIENNA,
fot. A. Steliga

usza Kantora Cricoteka (Kraków, Polska), a także Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach, Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu (Polska), goście z Uniwersytetu Śląskiego (Katowice, Polska), Państwowej Akademii Nauk Stosowanych (Przemyśl, Polska),

Akademii im. Jana Matejki (Kraków, Polska), znaczące zagraniczne ośrodki akademickie i instytucje m.in. ze Słowacji, Ukrainy, Hiszpanii, a także artyści np. ze Stanów Zjednoczonych, Austrii, Włosech, Francji czy Łotwy. Na zaproszenie do projektu odpowiedziały także ośrodki z twórcami z niepełnosprawnościami: Warsztat Terapii Zajęciowej MADA z Nowego Sącza, Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych z Rzeszowa i debiutujący w tego typu projektach Środowiskowy Dom Samopomocy z Sokołowa Małopolskiego.

Cykl wystaw realizowanych w ramach projektu rozpoczęła wystawa 119 prac uczestników projektu w Kasztelu w Szymbarku, który jest instytucją Muzeum – Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach. Zadanie zatknięcia się ze sztuką Kantora otrzymali m.in. studenci I roku studiów licencjackich. Wszyscy uczestnicy projektu sięgnęli po cały wachlarz działań Mistrza i podjęli się dialogu z jego twórczością. I choć rekwizyt, jakim jest parasol, kuśił pierwszy ze wszystkich (i skusił niektórych), to jednak podjęto dyskurs m.in. z projektami architektury niemożliwej, z kolażem, ambalażem, informe-

lem czy wybranymi elementami teatru, tworząc makiety, rekwizyty i ożywiając lalki w animacjach poklatkowych.

Cennymi w projekcie są także wypowiedzi teoretyczne. Autorzy sięgają do analiz i badań nad twórczością Kantora, a ich teksty zawiera recenzowana naukowa monografia towarzysząca projektowi. I tak np. naukowczyni z Ukrainy – kraju napadniętego w lutym 2022 r. przez Rosję – Rusłana Sheretiuk zauważa, że temat wojny był jednym z kluczowych Kantorowskich tematów i siłą rzeczy odnosi go do sytuacji swojej Ojczyzny. Z kolei Bartosz Nalepa zaprasza nas do swojego intymnego świata, odsłaniając kulisy swojej wieloletniej artystycznej drogi, która go w tym samym czasie zetknęła z Kantorem dwukrotnie: w naszym projekcie i zaproszeniu do Ośrodka Dokumentacji Sztuki Kantora Cricoteka w Krakowie w listopadzie 2022 r., gdzie wykorzystał klisze fotograficzne przygotowane do wywoływania luksografii jako partytury graficzne podczas performace Polifonie z Krakow Improvisers Orchestra.

Dla polskiej (ale jak pokazuje projekt – nie tylko) sztuki Tadeusz Kantor to ważny twórca – symbol XX wieku. Serdecznie Państwa zapraszamy do dia-

Autorki projektu podczas wernisazu wraz z dyrektorką Kasztelu oraz pracownicami Kantorówki, fot. I. Vasiur

Fragment ekspozycji, fot. A. Steliga

logu z Mistrzem i do świata artystów, którzy reinterpretują Kantora po swojemu, zgodnie z zasadą Mistrza, że sztuka to bicie się o wolność, jeśli walki o wolność nie ma, to nie ma sztuki! W projekcie jest przewidziany cykl wystaw, m.in. w Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu, Kantorówce w Wielopolu Skrzyńskim czy Cricotece w Krakowie, a także premiera monografii naukowej.

Wystawa prac uczestników Międzynarodowego Projektu Artystyczno-Naukowego „Kantor. Trzeba być...” Wystawa czynna: 27 kwietnia–23 maja 2023. Kasztel w Szymbarku, Muzeum – Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach

¹ Kantor T., *Z notatnika*, 1956, za: <https://culture.pl/pl/artykul/swiat-wedlug-kantora> (dostęp: 3.12.2022).

Cieszyński finał 5-letniego projektu „Marina Abramović. Wolność absolutna” Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy (2019–2023)

Anna Steliga

Od 18 maja do 11 czerwca 2023 r. w przestrzeni obok auli na Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji na Uniwersytecie Śląskim w Cieszynie odbyła się wystawa zatytułowana „Marina Abramović. Wolność absolutna”. Otwarcia dokonały: dr hab. Magdalena Szyndler, prof. UŚ, oraz dr Anna Steliga z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Kuratorkami wystawy są: Iwona Bugajska-Bigos i Anna Steliga.

Wystawa jest ostatnią z cyklu wystaw będących elementem składowym rozpisanego na lata Międzynarodowego Projektu Artystyczno-Naukowego o tym samym tytule i nie odbyłaby się, gdyby nie zaangażowanie mgr Ewy Cudzych i Jej studentek i studentów.

Instytut Sztuk Pięknych (dawniej Wydział Sztuki) na Uniwersytecie Rzeszowskim (w jego imieniu dr hab. Jadwiga Sawicka, prof. UR, i dr Anna Steliga) oraz Akademia Nauk Stosowanych (dawniej Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) w Nowym Sączu (którą reprezentuje dr hab. Iwona Bugajska-Bigos, prof. ANS) to ośrodki realizujące wystawę „Marina Abramović. Wolność absolutna”. Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy (2019–2023). Projekt jest tworzony w ramach badań artystyczno-naukowych i zgodnie z tematami

Kuratorskie oprowadzanie A. Steligi

badawczymi obejmującymi intertekstualność w sztukach wizualnych, badanie relacji pomiędzy tekstami kultury w realizacjach multimedialnych, instalacjach tekstowych i działalności malarskiej oraz badania z zakresu psychopedagogiki twórczości.

Organizatorami projektu są: Instytut Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego, Akademia Nauk Sto-

sowanych w Nowym Sączu – edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych, Koło Artystyczno-Naukowe „Piekarnia” oraz partnerzy z Polski: Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (Toruń), Uniwersytet Śląski (Katowice/Cieszyn), Uniwersytet Mikołaja Kopernika (Toruń), Akademia Sztuk Pięknych (Kraków), Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska

(Przemyśl) i spoza Polski: Państwowy Uniwersytet Humanistyczny (Równe, Ukraina), University of Girona (Girona, Hiszpania), Uniwersytet Komeńskiego (Bratysława, Słowacja), ESE – Escola Superior de Educação do Politécnico do Porto (Porto, Portugalia), Kean University (New Jersey, USA), Terra Therapeutica Institute (Bratysława, Słowacja), Institut for Kunstterapi (Dania), EFAT – European Federation of Art Therapy (Belgia). Do czynnego udziału w projekcie zostali zaproszeni także uczestnicy warsztatów i pracowni plastycznych – osoby z niepełnosprawnościami i ich instruktorzy z dwóch polskich placówek: Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Fundacji Pomocy Osobom z Autyzmem „Mada” (Nowy Sącz) i Domu Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych (Rzeszów).

W roku 2019 nastąpiła realizacja pierwszej części projektu, tj. wyjazd do Torunia i zwiedzenie w CSW „Znaki Czasu” wystawy „Do czysta” Mariny Abramović oraz warsztaty artystyczno-naukowe. Projekt obejmuje cykl wystaw oraz główny rezultat wydarzenia, jakim jest recenzowana monografia naukowa wydana w Wydawnictwie UR. W publikacji znajdują się prace artystyczne

Projekcja prac multimedialnych

Fragment ekspozycji

stworzone przez autorki projektu, teksty naukowe, a także dzieła i teksty innych artystów i naukowców. Publikacja obejmuje również prace studentów, które są integralną częścią badań naukowych i wypowiedzi artystyczne osób z niepełnosprawnościami.

Założenia projektu inspirowane wystawą „Do czysta” zorganizowaną w CSW „Znaki Czasu” w Toruniu odnoszą się do uniwersalnych wartości sztuki niekonwencjonalnej artystki, jaką jest Marina Abramović. Analizując jej bogatą twórczość, trudno nie odnieść się do jej wychowania w komunistycznym kraju, jakim była powojenna Jugosławia, do trudnych relacji i skomplikowanych uczuć pomiędzy nią a matką, matką a ojcem czy ojcem a Mariną. Wyznacznikiem działań artystycznych Abramović jest również gama intensywnych uczuć pomiędzy nią a partnerem Ulayem, zmieniających swe oblicze wraz z ewaluacją ich związku. Miłość, jej brak, jej złożoność mają znaczące odniesienia w sztuce artystki. Marina to także skandalistka, bru-

talnie przełamująca własne słabości i badająca wpływ swej sztuki na odbiorców. Swoimi pracami niejako zmienia wymiar sztuki, odrzuca obrazy tradycyjny na rzecz działań performatywnych, w których widz staje się aktywnym uczestnikiem wydarzeń. Marina to w końcu ogromna komercyjna firma, gdzie nazwisko artystki staje się wyznacznikiem marki. Marina to wolność, zażarta walka o swe idee i wolność przekazu, rozliczenie z przeszłością, ale też pewnego rodzaju konformizm. Abramović nie pozwala widzowi popaść w percepcyjny letarg – zaskakuje, oburza, pobudza, wzrusza, dotyka tematów tabu, irytuje, ale też wprawia w zadumę. Jej sztuka ukazuje różnorodne oblicza, tak jak różnorodna i zmienna jest ona sama.

„Marina Abramović. Wolność absolutna”. Międzynarodowy Projekt Artystyczno-Naukowy. Wystawa czynna: 18 maja–11 czerwca 2023. Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji, Uniwersytet Śląski, Cieszyn

fot. archiwum UŚ

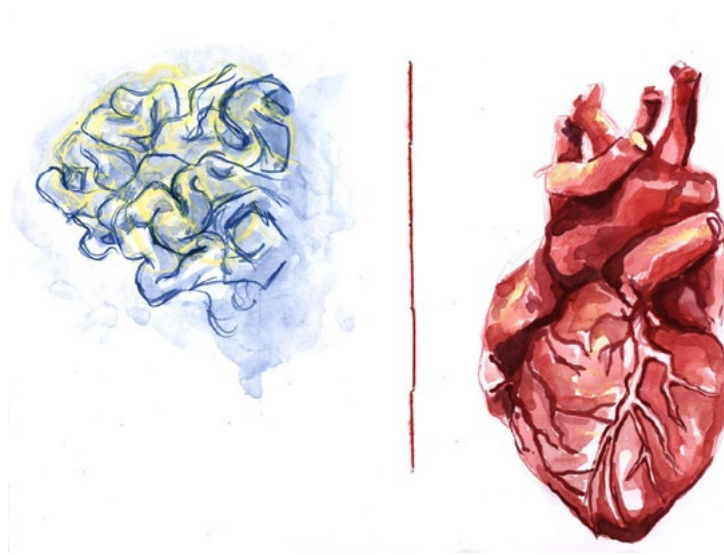
Body Worlds Vital – ciało jako forma inspiracji

Katarzyna Woźniak, Julia Gerus, Julia Lis, Martyna Rogoz, Wiktoria Thuczek, Natalia Szłęk

Studenckie Koło Naukowo-Artystyczne ZAPAA! działające na Uniwersytecie Rzeszowskim 20 kwietnia 2023 r. miało szansę odwiedzić wystawę z serii Body Worlds & The Circle of Life autorstwa dr. Gunthera von Hagensa. Jest ona wyjątkowym wydarzeniem, podczas którego eksponowane są prawdziwe ciała ludzkie oraz poszczególne detale anatomiczne poddane procesowi plastynacji. Dzięki temu widzowie mogą oglądać idealnie zakonserwowane tkanki w rzeczywistych rozmiarach, co jest niezwykłym atutem dla studentów kierunku artystycznego. Dotychczas studiowaliśmy formy anatomiczne jedynie z podręczników, co nie dawało możliwości eksperymentowania z perspektywą oraz różnymi kątami widzenia. Dla artysty bardzo ważne jest dokładne poznanie budowy i proporcji tkanek ludzkich, gdyż proces twórczy wymaga biegłości w oddaniu formy ludzkiego ciała, ale także późniejszego interpretowania jej oraz swobodnego posługiwania się nią. Jeśli pragniemy nauczyć się szkicowania anatomii, powinniśmy zacząć od dokładnej analizy układu kości w ciele ludzkim, a następnie przejść do nakładania na nie mięśni. Podczas zwiedzania szkicowaliśmy elementy anatomii krok po kroku – od układu kości aż po układ mięśni i osadzenie ich na sylwetce ludzkiej, czego efekty zostały załączone do tej pracy. Nasze szkice są interpretacją oraz dokładnym przedstawieniem danych tkanek.

Wyjazd stał się katalizatorem poszukiwań, nie tylko wizualnego pojmo-

Julia Gerus – szkice przedstawiające detale anatomiczne mózgu oraz serca eksponowane na wystawie Body Worlds Vital, dra Hunthera Von Hagensa, kredki, akwarela, format A5

wania ciała, ale pozwolił zagłębić się w aspekt historyczny, filozoficzny oraz technologiczny. Zmotywował nas do poszukiwania inspiracji oraz większej liczby artystów, którzy również w swoich dziełach inspirowali się danym tematem, czego efektami chcielibyśmy się podzielić w tym artykule. Rozważaliśmy, skąd wzięło się zainteresowanie ciałem, jak powstawały plastynaty oraz w jaki sposób artyści widzą ciało i co ono dla nich oznacza.

I. Nauka anatomii z perspektywy historii

W działaniach twórczych niezwykle istotne są umiejętności techniczne, któ-

re artyści ćwiczą przez całą swoją drogę artystyczną. Jednym z najbardziej popularnych zadań ćwiczebnych jest odwzorowanie rzeczywistości. Polega ono na obserwacji i jak najwierniejszym przeniesieniu widzianego obrazu na podłoże rysunkowe, malarskie bądź materiał rzeźbiarski. Tematem, z którym każdy twórca winien się zmierzyć, jest studium postaci. Jednocześnie, jak twierdzi wielu, jest to temat najbardziej wymagający. Wynika to z faktu, że poza biegłością w danej technice i umiejętnością operowania narzędziem należy wykazać się wiedzą na temat budowy człowieka, jego organów i mechanizmów. Zatem od artysty wymaga się

także znajomości dziedziny naukowej, jaką jest anatomia.

Szczególne zainteresowanie ludzkim ciałem i jego proporcjami widać w dziełach dawnych renesansowych mistrzów. Estetykę, która opanowała te czasy, można nazwać antropocentryczną. Głównymi kategoriami, którymi się posługiwała, była zgodność z rzeczywistością, odzwierciedlenie fizjonomii i ruchu. Artyści, bazując na obserwacji, rysowali przedmioty z natury, czyli rośliny, zwierzęta, ale także ludzi. Niektórzy z nich, aby zgłębić wiedzę na temat budowy ciała, studiowali takie elementy, jak czaszka czy kości. Leonardo da Vinci oraz Michał Anioł są przykładem twórców, którzy wykorzystywali, jak na dzisiejsze czasy, niecodzienne metody nauki anatomii. Mianowicie przeprowadzali sekcje zwłok, na podstawie których odtwarzali detale ludzkiego organizmu. W ten sposób powstało wiele ilustracji przedstawiających układ kostny, liczne organy czy też układ krwionośny. Ilustracje były także uzupełnione o obszernie notatki.

Julia Lis – szkic przedstawiający fragment jelita eksponowanego na wystawie Body Worlds Vital, dr Hunther'a Von Hagens'a, cienkopis, format A4

Leonardo da Vinci, postępując wbrew prawu, współpracował z profesorem anatomii, i to dzięki niemu miał dostęp do ciał. Taka praca wiązała się z wyzwaniem się przez artystę osobistych barier na rzecz rozwoju. Z czasem zainteresowanie Leonarda ciałem człowieka poszerzyło się o moment powstania życia.

Wobec tego badał proces ciąży, czego konsekwencją był pierwszy dokładny rysunek przedstawiający embrión w łonie matki. Do tego posłużyła mu obserwacja cielnej krwi, której wyniki przeniósł na człowieka. Również na wystawie oglądający mogli podzielić doświadczenie mistrza dzięki ekspozycji ukazującej poszczególne etapy rozwoju płodu.

Michał Anioł już jako młodzieniec miał dostęp do ludzkich zwłok. Nie jest znana dokładna liczba sekcji, którą przeprowadził, ale śmiało można powiedzieć, że były to dziesiątki. I mimo że po pewnym czasie Michał Anioł opanował niemal do perfekcji znajomość anatomii, co przeniósł się na jego kunszt, nie porzucił obcowania z martwymi ciałami. Taka forma studiowania anatomii była jego pasją, której był wierny.

Tak dokładne opanowanie wiedzy na temat budowy ludzkiego ciała budzi podziw nie tylko wśród artystów, ale także osób zajmujących się szeroko rozumianą biologią. Jest to całkowicie uzasadnione, gdyż wyżej wymienieni artyści zdecydowanie wyprzedzili swoje czasy i wiedzę na temat anatomii, jaka wtedy była dostępną.

II. Technologia wobec ciała i sztuki

Współczesna technologia daje wiele możliwości badania ludzkiego organizmu pod kątem zarówno medycznym, jak i antropologicznym. Będąc na wystawie Body Worlds Vital, nie można przejść obojętnie wobec faktu, w jaki sposób zakonserwowane zostały ciała, które tworzą ekspozycje wystawy. Odpowiada za to nowoczesna technika, która coraz częściej wykorzystywana jest w sztuce. Dr Gunther von Hagens opracował oraz opatentował proces plastynacji, który wykorzystuje w swoich pracach. Jest to technika, której celem jest zatrzymanie procesów rozkładu ciała z jednoczesnym zachowaniem struktury tkanek w warunkach laboratoryjnych. Pierwszym etapem tego procesu jest wprowadzenie do ciała formaliny poprzez tętnice, która chemicznie zapobiega rozkładowi

wi tkanek oraz zabija bakterie. Następnie za pomocą odpowiednich narzędzi oddziela się skórę, tkanki tłuszczowe oraz łączne, aby odsłonić głębiej położone elementy anatomiczne. Kolejnym etapem jest usunięcie wody i tłuszczu z organizmu poprzez umieszczenie ciała w rozpuszczalniku, np. w acetonie. Po odpowiednim czasie preparat jest wprowadzany do komory próżniowej wraz z tworzywem sztucznym. Większość polimerów używanych przez dr. Hagensa ma zastrzeżone składy. W tych warunkach aceton zostaje wyssany z preparatu oraz wymieniony na odpowiedni polimer. Dzięki tym procesom tworzywo sztuczne dociera do każdej komórki w ciele. Po impregnacji w próżni ciało nadaje się odpowiedni kształt przy użyciu specjalistycznych narzędzi, takich jak igły, zaciski, łączenia. Gdy ciało lub struktura ma odpowiednią formę, utwardza się ją za pomocą gazu, światła UV lub wysokiej temperatury. Plastynacja jednego organizmu ludzkiego trwa około roku. Z kolei plastynacja przekrojowa jest jej innym rodzajem, który również można obserwować na wystawie. W tym przypadku ciało jest zamrożone oraz pocięte na paski 2–8 mm, następnie impregnowane za pomocą żywicy poliestrowej lub epoksydowej. Ta innowacyjna metoda konserwowania tkanek jest wynikiem wielu lat pracy związanej z nauką oraz medycyną. Technologia nie jest jednak obca również sztuce, która coraz częściej pojawia się jako nowe medium. Należy tu wspomnieć o takich kierunkach jak bio-art, sztuka genetyczna czy transgeniczna, które często wzbudzają, podobnie jak wystawa Body Worlds Vital, wiele kontrowersji. Marc Quinn w pracy *Genomowy portret sir Johna Sulstona* pobrał materiał genetyczny od naukowca (noblisty w zakresie biologii i medycyny), a następnie w warunkach laboratoryjnych sklonował je za pomocą bakterii replikujących fragmenty DNA. Kolonie uzyskanych bakterii umieszczono następnie w gablocie, uzyskując

nietypowy portret, który nie przedstawiał wizerunku, ale jednocześnie najbliższej przedstawiał osobę portretowaną. Technologia może być używana w różny sposób, operując bezpośrednio na tkankach, ingerując w nie (Eduardo Kac – GFB Bunny), zmieniając ich właściwości lub jedynie inspirując się nimi (Tamara Kostiankovsky). Jednak jej wykorzystanie odnosi się nie tylko do działań na żywym lub martwym organizmie, jest ona obecna w sztuce w każdej jej dziedzinie, pod różną postacią, np. przyrządów czy chemii używanych w grafice warsztatowej, aż po komputery w grafice cyfrowej. W kontekście bio-artu takie działania wciąż jednak pozostawiają głośne echo wśród odbiorców, mimo że można ich doświadczać w działaniach artystycznych od ponad 20 lat. Wspomniane przykłady są dowodem na to, że biotechnologia oraz inspiracja tkankami są niezwykle popularne w sztuce XXI w. oraz na to, że edukacja w tym zakresie jest szczególnie istotna, czego dostarcza wspomniana wystawa, która poza estetycznym doświadczeniem przekazuje wiedzę na temat ludzkiego organizmu.

III. Tkanka a sztuka współczesna

Sztuka, zwłaszcza współczesna, znajduje wiele odniesień do tkanek różnych organizmów. W swoich twórczych działaniach artyści często zastanawiają się nad naturą człowieka i innych form żyjących nieraz w kontraście do postępu technologicznego. Stosunkowo niedawno, bo pod koniec XX w., ukształtowało się pojęcie bio-artu. Jest on określany jako pomost pomiędzy sztuką i nauką. Nurt ten obejmuje bardzo szeroki zakres działań artystycznych, na co składa się między innymi wykorzystywanie roślin, ciał zwierząt czy ludzi, jak również eksperymenty z nowymi technologiami używanymi tradycyjnie przez naukowców. Współcześnie przy kreowaniu swoich dzieł artyści używają wielu różnych materiałów i metod, jakie umożliwia między innymi rozwój biotechnologii, co prowadzi do

wielu wyzwań podczas procesu twórczego, ale pozwala też osiągnąć nietuzinkowe efekty zarówno w samym dziele, jak i w reakcjach odbiorców.

Natalia Szlęk – szkic przedstawiający układ pokarmowy eksponowany na wystawie Body Worlds Vital, dr Hunther'a Von Hagens'a, ołówek, cienkopisy, format A5

Jednym z polskich przedstawicieli tego nurtu jest Grzegorz Klaman. Jego prace przygotowane do wielu wystaw, takich jak „Emblematy” (1933 r., pokazana później w Brukseli wewnątrz czynnego kościoła) czy „Anatomia polityczna ciała” (1995 r.) zostały stworzone przy użyciu ludzkich narządów i tkanek. W przypadku pierwszej z nich spreparowane różne organy zostały umieszczone w geometrycznych obiektach, np. mózg w pojemniku w kształcie krzyża, wątroba w szklanej formie nawiązującej kształtem do swastyki. Na drugą składały się preparaty z jelit formowanych w różne symbole, jak krzyż, spirale i sinusoidy. Połączenia części ciała zwłaszcza ze znakiem krzyża i wprowadzanie ich do wnętrza kościoła sugerują konotacje religijne, zestawiają Ciało Chrystusa, obecne za sprawą wiary, ale fizycznie

niezauważalne, z ciałem zwykłej osoby, które kontrastuje z nim swoją bliską fizycznością. Ludzkie ciało często jest przedmiotem kontrowersji, zwłaszcza religijnych, a tu dochodzi do spotkania i porównania naturalnej formy człowieka ze sferą sacrum. W 1993 r. w ramach wystawy „Katabasis” Klaman zaprezentował również inne ludzkie organy – ucho, oko i język, również w pojemnikach. Wybór akurat tych części ciała stwarza pole do rozmyślań nad ludzkimi zmysłami, zwłaszcza że preparatom towarzyszyły dźwięki przypominające lekcje mowy. Pokazuje to, jak często bio-art porusza się w sferach dotykających filozofii i refleksji nad ludzkim ciałem.

Tkankami organizmów posługuje się również brytyjski artysta Damien Hirst. Zyskał on rozpoznawalność przede wszystkim dzięki takim pracom, jak „Fizyczna niemożliwość śmierci w umyśle kogoś żyjącego” (1991 r.). Jest to dzieło przestrzenne, w formie ciała rekina zanurzonego w formalinie, w akwarium. Instalacja zapoczątkowała cykl prac artysty pt. „Natural History”. Porusza ona aspekty śmierci i życia na wielu płaszczyznach, stawia pytanie: jak ktoś żyjący może się pogodzić ze śmiertelnością, zrozumieć ją? Tytuł mówi, że nie potrafimy zrozumieć śmierci, jednak instalacja stawia nas z nią twarzą w twarz – rekin jest martwy, a wygląda jakby pływał, gdyby żył, z łatwością mógłby nas zabić. Wszelkie aspekty śmiertelności to temat poruszany w sztuce od wieków, prawdopodobnie dlatego, że człowiek dopóki nie spotka się ze śmiercią, nie ma o niej pełnego pojęcia, a jest ona nieuchronna. Podobne odczucia i przemyślenia można mieć doświadczając ekspozycji plastynatów na wystawie Body Worlds. Ukazane są ludzkie ciała, a nie zwierzęce, którym zadedykowana została inna wystawa dr. Gunthera von Hagens'a, co może uświadomić, jak tak naprawdę niewiele różni nas od innych żywych stworzeń na fundamentalnym poziomie. Nawet człowiek szukający w niej formy rozrywki prawdopodobnie zatrzyma

Wiktoria Tłuczek – szkic przedstawiający układy mięśniowe eksponowane na wystawie Body Worlds Vital, dr Hunter'a Von Hagens'a, kredki, akwarela, format 21 x 21 cm

się na chwilę i zacznie kontemplować, jak niesamowite są struktury, które budują nas samych – zarazem złożone, jak i często bardzo proste w swej naturze. Wszystkie jednak działające wspólnie, żeby tworzyć żywy organizm, umożliwić nam funkcjonowanie i umiejętność samego zastanawiania się nad częściami, które się na nas składają. Jeśli nawet nie był to pierwotny zamysł wystawy (choć jej autor, opisując ją, często skłaniał się ku filozoficznym przemyśleniom i podkreślał konieczność szerzenia wiedzy anatomicznej poza medyczne kręgi), potrafi ona skłonić do refleksji nad kruchością i niesamowitością życia. Obserwator może z bliska przyjrzeć się nerwom, naczyniom krwionośnym, całym narządom, czego na co dzień nie sposób doświadczyć. Przedstawione ciała są już martwe, jednak wiele z nich odsłania kurtyne procesów życiowych zachodzących w każdym z nas.

IV. Ciało a choroba

Rozważając tematykę związaną z życiem i śmiercią w kontekście ciała, trzeba wspomnieć, że na wystawie ukazane jest nie tylko ciało zdrowe, lecz również chore, zniekształcone lub takie, które przechodziło proces leczenia. Są to chociażby płuca zanieczyszczone przez lata palenia, przerośnięty mięsień sercowy czy ludzki mózg po wylewie. Naszym oczom prezentują się również złamane i zrośnięte kości, ludzki szkielec ze sztucznym stawem biodrowym, a także takie narządy, w których rozwinął się nowotwór. W sztuce współczesnej nie brakuje działań poruszających temat choroby. Jest to często nieodłączny element ludzkiego istnienia posiadający moc inspiracji, po którą artysta chętnie sięga.

Za przykład mogą posłużyć prace Aliny Szapocznikow, polskiej rzeźbiarki, zafascynowanej ludzkim ciałem i jego

stopniową dezintegracją następującą wskutek choroby. Artystka cierpiała z powodu raka piersi. Stał się on również przyczyną jej śmierci. Prace Aliny Szapocznikow zamykające się w tematyce nowotworowej silnie uderzają swoją formą – są to obłe, wybrzuszone kształty, formy o zniekształconej strukturze przywodzące na myśl narośle. Szczególnie zauważalne jest to w pracy „Nowotwory uosobione” z 1971 r. składającej się z kilkunastu odlewów głów o zróżnicowanych proporcjach i budowie, których zdeformowana konstrukcja przywodzi na myśl guzy.

Temat chorób ciała nie jest obcy także kenijskiej artystce, Wangechi Mutu, sięgającej po technikę kolażu. Za pomocą wycinków z różnorodnych gazet dekonstruuje i konstruuje na nowo oblicze ludzkie, wkomponowując w nie ilustracje pochodzące z XIX-wiecznych podręczników medycznych. W obrębie zdefragmentowanych twarzy pojawia się guz – nowotwór macicy. Mutu jako córka pielęgniarki spędziła w młodości wiele godzin pochylając się nad medycznymi ilustracjami, zafascynowana i jednocześnie przerażona przedstawieniami chorób. „Histology of the Different Classes of Uterine Tumors” to cykl dwunastu kolaży, w których te uczucia znajdują swoje odbicie. Artystka porusza w nich także kwestie roli kobiety w społeczeństwie, szczególnie w kontekście rasowym oraz zachęca odbiorcę do kontemplacji nad doświadczeniem ludzkim i wszystkim, co może się z nim wiązać, w tym nad chorobą.

Ciało starcze, zniekształcone i zniedołężniałe możemy oglądać w „Obrzędach intymnych” Zbigniewa Libery z 1984 r. W nagraniu młody wówczas artysta udokumentował opiekę, jaką pełnił nad swoją babcią. Libera przez ponad dwa lata zajmował się nią, karmił, przewijał i kąpał, gdy ciało staruszki odmawiało posłuszeństwa. Odbiorcy prezentuje się obraz zmagania z nieustannymi obowiązkami, jakie pełni ciało młode, zdrowe i silniejsze względem starego, schorowanego, słabszego. „Obrzędy intymne”

Martyna Rogoz – szkic przedstawiający układy mięśniowe eksponowane na wystawie Body Worlds Vital, dr Hunther'a Von Hagens'a, ołówek, format A4

przypominają o naturalnym procesie starzenia się, zatracania siebie w wyniku walki z demencją i w końcu śmierci. Praca poruszając pewien temat tabu, spotkała się z falą krytyki, jednak nie można jej odmówić szczerości w swojej formie. Obcując ze sztuką, ciągle przekonujemy się, że nie tylko to co piękne jest wartościowe. Brzydota i cierpienie, choroby ciała i umysłu – wszystko to, gdy znajduje swoje miejsce w sztuce, potrafi do głębi poruszyć, zachwiać coś w nas i wypuścić ze swoich objęć całkowicie odmienionymi.

Zakończenie

Wystawa rozwinęła naszą wrażliwość artystyczną, co pozwoliło nam na otwarcie się na nowe formy oraz kierunki w sztuce. Dla członków koła ZAPĄŁ, którzy mieli przyjemność zobaczyć na własne oczy eksponaty, było to bardzo wartościowe wydarzenie, gdyż w swoich działaniach przestrzennych, pracując z ceramiką, mogą inspirować się tematem anatomii człowieka, strukturami tkanek oraz bazować na idealnych proporcjach ciała ludzkiego. Jednocześnie praca nad tym artykułem pozwoliła na poszerzenie naszej wiedzy odnośnie ludzkiego

organizmu oraz świata sztuki, który niejednoznacznie interpretuje jego formy. Ekspozycja oprócz stanowienia atrakcji turystycznej i bycia skarbnicą wiedzy dla studentów medycyny i wszystkich pragnących pogłębiania edukacji w tym temacie umożliwia przyglądnięcie się strukturom, które normalnie nie są widoczne. Może przyczynić się do rozmyślań i zadumy nad wizualną stroną i zaintrygować pięknem, które można odnaleźć w tkankach ludzkich organizmów.

Bibliografia

- <http://interartywnie.pl/bioart/>
<https://www.artdex.com/what-is-bio-art/>
<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1527543,1,bioart-czyli-nauka-i-sztuka-w-jednym.read>
<https://culture.pl/pl/tworca/grzegorz-klaman>
<https://www.youtube.com/watch?v=uDuzy-t7GDA>
<https://artincontext.org/the-physical-imp-possibility-of-death-in-the-mind-of-some-one-living/> <https://www.theguardian.com/education/2002/mar/19/arts.highereducation>
<https://hekint.org/2018/04/11/anatomy-michelangelo-1475-1564/>
<https://goldenmark.com/pl/mysaver/leonardo-da-vinci/>
<https://culture.pl/pl/artykul/jak-sztuka-oswaja-starosc>
rastergallery.com/prace/obrzedy-intymne-dokumentacja/
<https://artmuseum.pl/pl/archiwum/archiwum=-zbgniwa-libery1954/116673/?ag18e=true>
<https://artmuseum.pl/pl/kolekcja/artysci/alina-szapocznikow> <https://artmuseum.pl/pl/archiwum/archiwum-aliny-szapocznikow/784> <https://www.laminerva.pl/2019/03/sztuka-kobiet-alina-szapocznikow-i-jej-nowotwory-uosobione.html>
<https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/features/wangechi-mutu-histology-different-classes-uterine-tumors>
<https://szczecin.bodyworlds.pl/technika-plastynacji/>
 K. Kusy, *Cybermonstrum w art-edenie*, „Filo-Sofija” 2017, 17(39/2), s. 398.

Autorzy ilustracji:

J. Gerus, J. Lis, M. Rogoz, W. Tłuczek, N. Szlęk

„Obcięta gałąź, która miała rosnać prosto”. O tragicznej historii życia i śmierci Doktora Fausta

Patrycja Austin

Rówieśnik Williama Szekspira Christopher Marlowe był jednym z największych buntowników literatury angielskiej. Jego przedwczesna śmierć podczas awantury w karczmie była niejako naturalną konsekwencją nieustawicznego wykraczania poza bezpieczne ramy i strefę komfortu. Zapamiętany nie tylko jako poeta i dramaturg, który wywarł niebotyczny wpływ na rozwój teatru elżbietańskiego, ale też jako ateista w czasie, kiedy niosło to ze sobą poważne konsekwencje, homoseksualista, w czasie kiedy związki nieheteromormatywne podlegały karze więzienia, czy jako domniemany szpieg dla królowej, Marlowe podążał własnymi ścieżkami. Tym bardziej zastanawia wymowa sztuki napisanej przez niego w wieku dwudziestu czterech lat, cztery lata przed śmiercią, ostrzegająca przed konsekwencjami sięgania po zakazany owoc, nawet w imię wiedzy, nauki i rozwoju. Utrzymana w formie moralitetu *Tragiczna historia doktora Fausta* opowiada o losach człowieka renesansu – pragnącego wiedzy, piękna, ale i możliwości przywrócenia życia tym, których pokonały kolejne wybuchy plagi. W swoich mrzonkach daje się ponieść wizji nieograniczonej władzy, równej bogom i nic nie jest go w stanie zatrzymać. Zawiera alians z diabłem i zyskuje 24 lata usług Mefi-

stofelesa na ziemi w zamian za wieczne potępienie.

Nietrudno dostrzec tutaj podobieństwo do mitologicznego Icara, który uciekając z labiryntu, zachłysnął się losem i zatracił rozumny ogląd sytuacji. Pod postacią diabła można podstawić różne obiekty i pokusy. Gdy zapytałam CHAT GPT o aktualność tej sztuki dzisiaj, odpowiedział, iż tkwi ona m.in. w roli technologii i postępu w naszym społeczeństwie: „Faustus, szukając wie-

dzy i potęgi, poszukuje tajemnej wiedzy, która umożliwi mu opanowanie natury i zdobycie nieograniczonej mocy. To dążenie do technologicznego postępu, często kosztem moralności i etyki, jest obecne również w dzisiejszym świecie” (CHAT GTP). Dla każdego z nas, na różnych etapach naszego życia, ta aktualność może się wyrażać na inny sposób.

W historii ludzkości zawsze jednak znaleźli się buntownicy, którzy nie

zważając na konsekwencje czy niebezpieczeństwa, podejmowali się najbardziej niebezpiecznych gambitów. Podobnie było w przypadku grupy studentów anglistyki, którzy przez ostatni rok spotykali się regularnie, żeby po raz pierwszy w historii Katedry wystawić sztukę na deskach uniwersytetu. Iskierką do tego przedsięwzięcia były zajęcia z „doktora Fausta” w maju 2022 r., na których jeden ze studentów, Krzysztof Serafin, powiedział, że sztuka żyje dopiero, gdy jest wystawiona.

Już miesiąc później grupka kilkunastu osób spotkała się, żeby omówić plan działania. Role zostały rozdane, kości zostały rzucone, pakt podpisany. Był to rok intensywnej pracy, nauki, pokonywania barier i przeszkód, ale poza tekstem i technicznymi wyzwaniem uczyliśmy się również, jak się nawzajem wspierać i sobie pomagać. Wsparcie otrzymaliśmy również z zewnątrz, na próbach odwiedzali nas m.in. Cecilia Woloch, poetka i aktorka z Los Angeles oraz Michał Chołka, aktor Teatru

im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie. W ramach projektu „Angielski techniką dramy” nawiązaliśmy natomiast współpracę z I LO i IV LO w Rzeszowie. Będąc już po premierze sztuki, mogę powiedzieć, że nie wszystkie pakt kończą się wiecznym potępieniem. Jeśli towarzyszy im przyjaźń, bezinteresowne zaangażowanie, pasja twórcza, wspólne dążenie do celu, gałąź ta może wydawać najśodsze owoce.

fot. M. Świąćicki

„Resovia Saltans” w Amfiteatrze!

Jadwiga Bär

3 maja br. ZPiT „Resovia Saltans” uświetnił niemal dwugodzinnym spektaklem oficjalne otwarcie Amfiteatru w Parku Jordanowskim w Brzozowie. Publiczność miała przyjemność podziwiać piękno polskiego folkloru muzycznego, tanecznego i wokalnego w opracowaniach artystycznych. Na scenie wystąpiło kilkudziesięciu tancerzy, wokalistów i muzyków. Grupy baletowe zaprezentowały tańce narodowe – krakowiaka i kujawiaka z oberkiem, tańce wybranych regionów Polski – rzeszowskie tańce staromiejskie, tańce podlaskie i lubelskie, a także suitę tańców pogranicza kultu-

rowego południowo-wschodniej Polski – *Fantazję karpacką*. Grupa wokalna zaśpiewała nastrojowe pieśni ludowe. Do tańca i śpiewu akompaniowała orkiestra kameralna „Resovii Saltans”. Pomimo nienajlepszej aury, licznie przybyła widownia na czele z miejscowymi władzami bardzo ciepło przyjęła artystów, nagradzając występy gromkimi brawami, tworząc przy tym niezwykle sympatyczną atmosferę. Scenariusz i reżyseria spektaklu: mgr Romuald Kalinowski
Kierownictwo muzyczne: prof. dr hab. Paweł Paluch
Przygotowanie wokalne: mgr Sławomir Gołąb
Przygotowanie taneczne: dr Jadwiga Bär

Uniwersytet Rzeszowski na Pikniku Nauki „Eksploracje”

Natalia Tańska

Piknik Nauki „Eksploracje” to coroczne wydarzenie, którego celem jest popularyzacja nauki. W tym roku składał się z czterech części odbywających się przez kilka dni w różnych częściach miasta.

Główna część wydarzenia, czyli piknik rodzinny miał miejsce 20 maja przy Fontannie Multimedialnej oraz Zamku Lubomirskich, podczas którego odbyły się intrygujące warsztaty, atrakcyjne pokazy naukowe i prezentacje. W organizację zaangażowani byli studenci oraz pracownicy Uniwersytetu Rzeszowskiego. W miasteczku swoje stanowiska mieli: Instytut Nauk Rolniczych, Ochrony i Kształtowania Środowiska, Instytut Technologii Żywności i Żywnienia, Instytut Inżynierii Materiałowej, Koło Naukowe BioTech, Koło Naukowe Przyrodników, Koło Naukowe Fizyków, Koło Naukowe Matematyków, Koło Naukowe Krajobrazy, Koło Naukowe Zrównoważonego Rozwoju, Koło Naukowe „Nanotechnik”, English Division Science Club, Koło Naukowe Animatorów Kultury Literackiej Dzieci, Koło Naukowe Biochemików URCell, Koło Naukowe Dietetyków, Koło Naukowe Fascynacje Postawą Ciała HABITUS, Koło Naukowe Fizjolak, Koło Naukowe Fizjologii NEURON, Koło Naukowe Fizjoterapia w Geriatrii i Profilaktyce Zdrowia, Koło Naukowe Fizyków, Koło Naukowe Innowacyjnych Badań Naukowych w Ratownictwie Medycznym, Koło Naukowe Ratownictwa Medycznego, Koło Naukowe Innowacyjnych Technik Reha-

bilitacyjnych „Reh-Tech”, Koło Naukowe Lingwistów „Poliglodzi”, Koło Naukowe Liderzy Biznesu, Koło Naukowe „Młoda Elektroradiologia”, Koło Naukowe Młodych Toksykologów „Paracelsus”, Koło Naukowe Położnych, Koło Naukowe Profilaktyki Chorób Cywilizacyjnych, Koło Naukowe Profilaktyki Zdrowia Kobiet, Koło Naukowe Studentów Archeologii, Koło Naukowe Zdrowia Publicznego oraz Koło Naukowe Medycyny w Stanach Nagłych.

Na stoiskach zobaczyć można było m.in. pokazy mikroskopii optycznej, kuchni molekularnej, preparaty mikrobiologiczne, hodowle mikroalg, różnokolorowe glony i inne mikroorganizmy, zielniki przyrodnicze, ele-

menty modelowe podstawowych zjawisk fizycznych, mikro- i nano-pokazy mikroskopii, minibadania wykopaliskowe, animacje i zabawy językowe dla najmłodszych, pokazy chemiczne, analizy wad postawy, poznać profilaktykę raka szyjki macicy i raka piersi.

21 maja nad rzeszowskim Zalewem w okolicach rezerwatu Lisia Góra odbyła się Przyrodnicza Niedziela organizowana przez Instytut Biologii. W wydarzeniu udział brali pracownicy Instytutu: dr hab. Konrad Leniowski, prof. UR, dr hab. Ewa Węgrzyn, prof. UR, dr hab. Iwona Kania-Kłósek, prof. UR, dr hab. Bartosz Piechowicz, prof. UR, dr inż. Joanna Kisała, dr Mateusz Wolanin, dr Natalia Tańska, mgr Aleksandra Kuta,

mgr Martyna Materowska, mgr Iryna Miedviedieva, mgr Michał Tuchowski oraz studentki Aleksandra Wąsowicz (studentka biologii) i Iryna Vasiur (studentka Instytutu Sztuk Pięknych). Zwiedzający mieli możliwość obejrzeć ul pokazowy, który dzięki przezroczystym ścianom służy do demonstracji pracy pszczołej rodziny, porozmawiać na temat pszczół oraz pszczelarstwa z prof. Piechowiczem, dowiedzieć się, jak widzą świat pszczoły, od dr. inż. Kisały, poznać podstawowe metody połowu owadów z wykorzystaniem siatek i czepaków entomologicznych, obejrzeć okazy pod mikroskopem oraz gabloty ze zbiorami owadów pod okiem mgr Materowskiej. Ponadto uczestnicy oglądali liście różnych roślin pod binokulem, obserwowali i opisywali różnice w wyglądzie struktur występujących na liściach różnych gatunków, mogli również własnoręcznie przygotować preparaty mikroskopowe z liści roślin występujących nad Wisłokiem pod czujnym okiem mgr Kuty. Dzięki prof. Kani-Kłosok i mgr. Tuchowskiemu nie zabrakło również świata zwierząt i roślin sprzed milionów lat zatrzymanego w bezruchu. Inkluzje

owadów zatopionych w bursztynie bałtyckim i kopalni kolumbijskim pozwoliły na poznanie dokładnej, trójwymiarowej budowy tych organizmów. Oprócz inkluzji na stanowisku znalazły się również różne typy skamieniałości. Uczestnicy mogli obejrzeć budowę i strukturę muszli amonitów, wymarłych głowonogów sprzed 150 mln lat, z czasów, gdy po Ziemi stąpały dinozaury. Jednymi z najcenniejszych okazów były liczące aż 500 mln lat skamieniałości trylobitów. Nie zabrakło też odcisków szkieletów różnych gatunków ryb sprzed 25 mln lat, których okazy pozyskano na stanowiskach w okolicach Rzeszowa. Wśród skamieniałości roślinnych znalazły się skamieniałe fragmenty pni drzew, a także charakterystyczne odciski kory należące do widłaków różnazarodnikowych lepidodendronu liczącego około 235 mln lat. Zainteresowani mogli również wziąć udział w naukowych wyprawach „O czym śpiewają ptaki” prowadzonych przez prof. Węgrzyn i prof. Leniowskiego oraz „Wycieczce botanicznej po okolicach rezerwatu przyrody Lisia Góra” prowadzonej przez dr. Wolanina.

Wernisaż wystawy „Akcje, weksle i inne papiery wartościowe” Muzeum Uniwersytetu Rzeszowskiego

25 maja br. przed posiedzeniem Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego odbył się wernisaż wystawy „Akcje, weksle i inne papiery wartościowe”.

Wystawa prezentuje dokumenty pochodzące z kolekcji prof. dra hab. Jana Olszewskiego (Instytut Nauk Prawnych UR).

Wśród nich podziwiać możemy między innymi zobowiązania finansowe pochodzące z Tybetu (zapisane w sanskrycie), dokumenty z czasów panowania króla Jerzego III, dokumenty z Wielkiego Księstwa Krakowskiego czy też akcje przedwojennych firm funkcjonujących na terenie całej Europy. Wystawa prezentowana jest w przestrzeni muzealnej przy Rektoracie i Sali Senatu.

fot. M. Świąćicki

Targi książki podbiły serca warszawian

Ewa Kuc

W dniach 25–28 maja 2023 r. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego uczestniczyło w Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie oraz towarzyszących im Targach Książki Akademickiej i Naukowej ACADEMIA, promując publikacje wydane przez pracowników naukowych UR.

Stoisko oraz przedstawiciele Wydawnictwa UR, Ewa Kuc i Robert Szary, na Międzynarodowych Targach Książki 2023

Nasza oferta wydawnicza prezentowała się niezwykle atrakcyjnie i cieszyła się dużą popularnością wśród licznych zwiedzających. Przez cztery targowe dni sprzedaliśmy wiele książek, zarówno nowości wydawniczych, jak i starszych publikacji z kategorii taniej książki. Informowaliśmy również o zapowiedziach wydawniczych, przyjmowaliśmy zamówienia od bibliotek i spotkaliśmy

się z księgarzami, którzy chętnie korzystają z możliwości osobistego kontaktu z reprezentantem działu kolportażu. Coroczne uczestnictwo Wydawnictwa UR w tej imprezie sprawiło, że udało nam się wypracować własną rozpoznawalną markę. Grono naszych stałych sympatyków śledzi rzeszowskie oferty wydawnicze i z niecierpliwością czeka na kolejne publikacje środowiska naukowego UR.

Popularności wydarzeniu przydaje jego półplenerowy charakter – stoiska rozlokowane są w Pałacu Kultury i Nauki oraz w licznych namiotach przed PKiN

W ramach programu towarzyszącego targom przedstawiciele Wydawnictwa UR wzięli udział w spotkaniu „Jak otwierać humanistykę w Polsce? Kooperacyjne modele wydawnicze dla książek naukowych o otwartym dostępie” prowadzonym przez pracowników Centrum Humanistyki Cyfrowej

przy Instytucie Badań Literackich PAN. Warto wspomnieć, że gościem honorowym tegorocznych targów była Ukraina, promowana hasłem „Miliony mostów”. Była to okazja do spotkań z autorami i wydawcami z Ukrainy, którzy zaprezentowali pełną gamę współczesnej literatury tego kraju, co z pewnością przyczyniło się do lepszego poznania i pogłębienia więzi między sąsiadującymi narodami.

W targach wzięło udział blisko 500 twórców i wystawców z Polski i 14 krajów świata, około 1000 autorów, tłumaczy, ilustratorów i innych osób związanych z branżą wydawniczą i światem kultury, w tym ponad 20 autorek i autorów z Ukrainy. Zgodnie z szacunkami organizatora Międzynarodowe Targi Książki w Warszawie odwiedziło ponad 100 tys. osób

Pracownicy Uniwersyteckiego Centrum Lekkoatletycznego Ośrodka Badań Innowacyjnych w Sporcie oraz Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej z wizytą na Universidad de Castilla La Mancha w Toledo

Maciej Śliż, Bartosz Dziadek, Wojciech Paśko

W dniach 24–28 kwietnia 2023 r. pracownicy badawczo-dydaktyczni Uniwersytetu Rzeszowskiego Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej oraz Uniwersyteckiego Centrum Lekkoatletycznego Ośrodka Badań Innowacyjnych w Sporcie uczestniczyli w ramach programu Erasmus+ w tygodniowym stażu dydaktycznym na Universidad de Castilla La Mancha w Toledo (Hiszpania). Uczestnikami stażu dydaktycznego byli: dr Bartosz Dziadek, dr Maciej Śliż oraz mgr Wojciech Paśko. W ramach programu Erasmus+ nasi pracownicy przeprowadzili 8 godzin zajęć dydaktycznych ze studentami hiszpańskimi Universidad de Castilla La Mancha, Facultad de Ciencias del Deporte. Dr Bartosz Dziadek przeprowadził wykłady na zaję-

ciach INSTALACIONES DEPORTIVAS Y SU EQUIPAMIENTO dotyczące „Infrastruktury sportowej, dydaktycznej oraz badawczej Uniwersyteckiego Centrum Lekkoatletycznego Ośrodka Badań Innowacyjnych w Sporcie”, mgr Wojciech Paśko jako trener UEFA B przeprowadził zajęcia praktyczne z FUNDAMENTOS DE LOS DEPORTES COLECTIVOS na temat „Gra 1 x 1 z prowadzeniem piłki” oraz „Gry i zabawy doskonalące pojedynki 1 x 1 i technikę uderzenia *piłki* na bramkę”, natomiast dr Maciej Śliż jako trener 3 EHF RINCK Convention – licencja A z piłki ręcznej przeprowadził zajęcia praktyczne na RENDIMIENTO EN BALONMANO, a tematem zajęć było „Doskonalenie podań i chwytów piłki z uwzględnieniem zmiany kierun-

ku i tempa poruszania się zawodników z piłką i bez piłki”.

W ramach wizyty nasi pracownicy wzięli udział w zajęciach dydaktycznych, odbyli wiele spotkań, w których brali udział m.in. dziekan Wydziału Nauk o Sporcie dr Enrique Hernando Barrio, prodziekan ds. studentów oraz promocji dr Sara Vila Maldonado, Francisco Sanchez (były trener reprezentacji Włoch w piłce ręcznej kobiet) oraz prodziekan ds. dydaktycznych dr María Virginia García Coll. Podczas wizyty pracownicy UR odwiedzili również laboratoria UCLM: Laboratorium Analizy Ruchu, Laboratorium Treningu Sportowego oraz Laboratorium Zarządzania Organizacjami i Obiektami Sportowymi.

Badania archeologiczne stanowiska neolitycznego Paradimi

Maciej Dębiec

Grecja – kolebka kultury europejskiej jest jednym z najważniejszych miejsc na archeologicznej mapie świata. Wykopaliska tam są spełnieniem marzeń każdego archeologa. W tym roku taką możliwość otrzymała czwórka studentów z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego (Aleksandra Niemiec, Krystian Orczyk, Karolina Szczeciak oraz Małgorzata Szpond). Wyjazd ten był możliwy dzięki programowi Erasmus+ (w tym miejscu należą się serdeczne podziękowania paniom z Sekcji Wymiany Akademickiej i Studentów Zagranicznych za okazaną pomoc). Oprócz studentów w wyjeździe uczestniczył również dr Maciej Dębiec z Instytutu Archeologii. Cała grupa wzięła udział w badaniach archeologicznych stanowiska neolitycznego Paradimi. Jest to tell (grec. *Toumba*), czyli rodzaj stanowiska utworzonego poprzez długotrwałe użytkowanie przez pradziejowe społeczności tego samego miejsca. Odkładające się przez tysiące lat resztki aktywności ludzkiej tworzą wyniesienia (w przypadku Paradimi ich wysokość to ponad 4 metry). Samo stanowisko zlokalizowane jest w północnej Grecji, w tzw. Tracji egejskiej, w pobliżu miejscowości Komotini. Wyjazd studentów był możliwy dzięki rozpoczęciu w ostatnich latach przez prof. Andrzeja Pelisiaka i dr Macieja Dębca współpracy z Uniwersytetem w Komotini. Ze strony greckiej badaniami kierowała pani prof. Dushka Urem-Kotsou (Uniwersytet w Komotini), dr Marina Tasakla-

Stanowisko Paradimi w trakcie badań

ki (Ephorate of Antiquities of Rhodope) oraz doktorant Periklis Chrysafakoglou (Uniwersytet w Komotini). Wykopali-ska te są kontynuacją rozpoczętych w 1997 r. badań i mają na celu określenie chronologii całego założenia oraz odkrycie znajdujących się w niższych partiach nawarstwień wczesnoneolitycznych (datowanych na ponad 6000 BC). Studenci brali udział w eksploracji, odwiertach geologicznych oraz wstępnej konserwacji zabytków. Oprócz prac na samym stanowisku, zwiedzi-li również szereg muzeów, stanowisk archeologicznych oraz historycznych miast północnej Grecji (Saloniki, Kawala, Ksanti, Aleksandropolis). Wyjazd ten można uznać za kwintesencję realizacji założeń programu Erasmus+. Studenci uzyskali praktyczną wiedzę o prowadzeniu badań archeologicznych i nowoczesnych metod dokumentacji, poznali życie greckiej uczelni, w pełni zintegrowali się ze studentami greckimi, poznali lokalną kulturę i historię oraz zdobyli doświadczenie w pracy w międzynarodowym zespole naukowym. Mamy nadzieję, że badania będą kontynuowane w następnych latach!

Wyspa Thasos

Jaskinia Cyklopa

fot. M. Dębiec

Studenci z Rzeszowa przed Muzeum Archeologicznym w Aleksandropolis

Uniwersytet Rzeszowski uhonorował postać dra hab. Wrzesława Romańczuka, prof. UR, znanego rzeszowskiego lekarza, pediatry i społecznika

Artur Mazur

Uniwersytet Rzeszowski uhonorował postać znanego rzeszowskiego lekarza, pediatry i społecznika. 24 kwietnia br. imieniem dra hab. n. med. Wrzesława Romańczuka została nazwana aula w budynku Kolegium Nauk Medycznych UR przy ul. Leszka Czarnego.

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej dr. hab. n. med. Wrzesławowi Romańczukowi, prof. UR jest uhonorowaniem wieloletniej pracy lekarskiej i zasług na rzecz Uniwersytetu Rzeszowskiego.

W uroczystości udział wzięli: rektor UR prof. dr hab. Sylwester Czopek, prorektor ds. Kolegium Nauk Medycznych prof. dr hab. n. med. Artur Mazur, prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR, dr hab. n. med. Helena Romańczuk, żona lekarza oraz przedstawiciele środowiska medycznego, a także liczne grono przyjaciół znanego lekarza, inicjatora powstania kierunków pielęgniarstwo oraz położnictwo w Uniwersytecie Rzeszowskim.

Podczas uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej postać prof. dra hab. Wrzesława Romańczuka i nazwania auli jego imieniem prorektor ds. Kolegium Nauk Medycznych prof. dr hab. Artur Mazur

wygłosił wykład, w którym przybliżył sylwetkę znanego pediatry i społecznika.

Profesor Wrzesław Romańczuk urodził się 12 czerwca 1957 r. Był synem wieloletniego ordynatora Oddziału Dziecięcego Szpitala w Mielcu Juliana Romańczuka i nauczycielki, dyrektorki Szkoły Podstawowej nr 3 w Mielcu, Zofii Romańczuk.

Ojciec Juliana Romańczuka, a dziadek Wrzesława, wywodził się z kre-

sowego miasteczka na pograniczu polsko-białoruskim (Wołkowyska). Jego żona z Lubelszczyzny. Za chlebem wyemigrowali do Francji, gdzie urodził się Julian Romańczuk. W 1939 r. rodzina przyjechała do Polski, a dokładnie do Urzędowa, w rodzinne strony matki Juliana, gdzie Romańczukowie nabyli kawałek ziemi. Po powrocie do Polski 11-letni Julian zapadł na dyfteryt. Z opresji wyprowadził go bezinteresow-

nie lekarz, do którego trafili. Uradowana matka powiedziała, że jeśli syn kiedyś będzie lekarzem, musi leczyć dzieci, aby spłacić dług wdzięczności wobec lekarza, którego nazwiska nawet nie zapamiętali. Romańczukowie byli w Mielcu osobami znanymi, lubianymi i szanowanymi (oprócz Wrzesława wychowywali również jego młodszą siostrę, Urszulę). Do miasta znanego w świecie z lotniczej produkcji trafili w 1955 r. Tak jak to było w tamtych czasach, z nakazu pracy. Atmosfera domu rodzinnego, umiłowanie do zdobywania wiedzy, szacunek dla drugiego człowieka i chęć niesienia mu pomocy zdecydowały, że Wrzesław po ukończeniu Szkoły Podstawowej nr 3 trafił do II Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Mielcu.

W rodzinnym domu w Mielcu Wrzesław zaraził się potrzebą ciągłego uzupełniania wiedzy, czytania książek i... piłką nożną. Jak wspomina dr Józef Rusin, który uczył się w tym samym mieleckim liceum co młody Romańczuk, jego sportowe zacięcie było tak wielkie, że gdyby nie kariera lekarska, z pewnością zostałby piłkarzem. **Był w piłkarskiej kadrze województwa juniorów. Iskra talentu piłkarskiego pozostała mu we krwi i nogach na całe życie – mówi dr Rusin.**

Studia rozpoczął w 1976 r. na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Krakowie.

Studenci krakowskiej Akademii Medycznej przybywali do Rzeszowa w ramach bardzo udanego pomysłu ówczesnych władz wojewódzkich, czyli Instytutu Medycyny Klinicznej krakowskiej Akademii Medycznej. Ostatnie lata studiów (na IV, V i VI roku) przyszli medycy, wywodzący się głównie z Polski południowo-wschodniej, zaliczali w stolicy województwa rzeszowskiego. Dostawali też stypendia, co miało być magnesem przyciągającym do pracy w regionie. Mieszkali w jedenastopiętrowcach Wyższej Szkoły Pedagogicznej przy ul. Cichej, później w akademiku przy ul. Siemieńskiego. Siedziba Instytutu mieściła się w budynkach III LO przy ul. Chopina

przemianowanych na Collegium Medicum.

Studia ukończył w 1982 r. Dyplom lekarski obronił z wyróżnieniem. W tym czasie był już mężem Heleny, także absolwentki Wydziału Lekarskiego AM w Krakowie i ojcem syna Bartosza, który przyszedł na świat w 1981 r.

Po odbyciu stażu podyplomowego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Rzeszowie lek. med. Wrzesław Romańczuk rozpoczął pracę w kierowanej przez profesora Ryszarda Korczowskiego Klinice Pediatrii Instytutu Medycyny Klinicznej krakowskiej Akademii Medycznej. Po rozwiązaniu Instytutu kontynuował pracę w Oddziale Dziecięcym Szpitala Wojewódzkiego nr 2 w Rzeszowie (kolejno na stanowiskach młodszego asystenta, asystenta i starszego asystenta).

Pod skrzydłami prof. Ryszarda Korczowskiego lek. med. Wrzesław Romańczuk zainteresował się gastroenterologią dziecięcą.

Dla Wrzesia oznaczało to dogłębne, wręcz do bólu rozpracowanie tematu. Dość powiedzieć, iż w latach 1983–1984 zaliczył indywidualne szkolenie z gastroenterologii i endoskopii w Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie, a w 1984 r. szkolenie indywidualne z zakresu endoskopii w Śląskiej AM w Katowicach. Aby kierowana przez doktora W. Romańczuka Wojewódzka Poradnia Gastroentero-

logii Dziecięcej z Pracownią Endoskopii mogła właściwie funkcjonować, potrzebowała aparatury diagnostycznej.

NIE WSTYDZĘ SIĘ BYĆ ŻEBRAKIEM W SŁUSZNEJ SPRAWIE

Szef Wojewódzkiej Poradni Gastroenterologii Dziecięcej z Pracownią Endoskopii w swoim życiu zawodowym i prywatnym musiał znaleźć czas, by jak to wówczas mówiono, organizować pieniądze na zakupy sprzętu. To stało się jego pasją.

Łatwość nawiązywania kontaktu z osobami różnej proweniencji, czy wykształcenia, przydawała się ogromnie w tych bataliach. Romańczuk nie wstydził się w tej sprawie pukać do rozmaitych drzwi. Nie było dla niego sprawy, nie było problemu, którego nie można by rozwiązać. Jeśli przy planowaniu charytatywnej imprezy, którą organizował, potrzebna była pomoc wojska, policji, hotelarzy, poligrafów, mediów, artystów, doktor wpisywał na karteczce odpowiednie nazwiska i dzwonił.

Dzwonił do ludzi, których znał bardzo dobrze lub trochę mniej dobrze. Ale gdzieś się z nimi spotkał, miał z kimś wspólnych znajomych.

W Klinice mówiono, że ludzie dzielą się na tych, którzy są przyjaciółmi Wrzesia, i tych, którzy jeszcze o tym nie wiedzą.

- On zawsze pamiętał o ludziach, którzy go wspierali. Miał dla nich czas. Poma-

gał, gdy oni byli w „szpitalno-zdrowotnych” potrzebach.

Do dziś w Rzeszowie pamiętane są rozmaite imprezy charytatywne, z których dochód przeznaczano np. na zakup wideoendoskopu dla pracowni endoskopii Oddziału Pediatrii Szpitala Wojewódzkiego nr 2. Organizował je sztab ludzi „nakręcanych” przez doktora Wrzesława. Odbywały się więc np. „kolacje endoskopowe”, pikniki, festyny rekreacyjne, aukcje obrazów. W programie jednej z nich pod nazwą „Rzeszów – Dzieciom” (1993) znalazły się m.in. biegi uliczne, występy młodzieżowych zespołów artystycznych, wyścigi rowerów górskich, pokaz tresury psów policyjnych, parada motocykli zabytkowych, musztra orkiestry wojskowej, uliczny konkurs plastyczny i mecz legendarnej drużyny „Orły Górskiego” z Rzeszowiakiem. Setki ludzi pomagały organizować te przedsięwzięcia, a tysiące w nich uczestniczyły.

Prof. Romańczukowi udało się do swego przedsięwzięcia wciągnąć także zespół Maanam, który kilkakrotnie koncertował w imprezach przez Niego organizowanych. Otrzymał nagrodę miasta Rzeszowa, za dokonania w dziedzinie nauki i techniki w 1994 r. nagrodę II stopnia za „wybitne osiągnięcia w dziedzinie gastroenterologii dziecięcej”.

W 1996 roku doktor społecznik aż trzy razy miał przyjemność odbierać nagrody i wyróżnienia: „Gazeta Wyborcza” uhonorowała go nagrodą „Gwóźdź sezonu 95” w kategorii Osobowość Roku, od Wojewody Rzeszowskiego odebrał Odznakę Honorową „Za zasługi dla województwa rzeszowskiego”, zaś Towarzystwo Przyjaciół Dzieci przyznało mu Odznakę „Przyjaciel Dziecka”.

Prof. Romańczuk nadal prowadził też aktywne życie naukowe. I tak w 1987 r. uczył się i podpatrywał, jak leczą małych pacjentów (szkolenie indywidualne w gastroenterologii dziecięcej i endoskopii) w The Institute of Child Health, University of Londyn, w 1994 r. odbył staż indywidualny z endoskopii w The Karolinska Hospital w Sztokholmie i w tym

samym roku również staż indywidualny z pediatrii i gastroenterologii w Department of Pediatrics, The University of Iowa Hospitals and Clinics. Był jedynym Polakiem zakwalifikowanym do programu „**The Young Clinician – Scientist Program**” w USA. Brał udział w wielu zjazdach i konferencjach naukowych w kraju i za granicą. Był inicjatorem Rzeszowskich Dni Gastrologicznych.

W 1989 roku obronił na Wydziale Lekarskim AM w Krakowie rozprawę doktorską „Próby różnicowania i postępowanie lecznicze w zmianach chorobowych jelita grubego dzieci”.

29 grudnia 1994 roku powierzono mu pełnienie obowiązków dyrektora Szpitala Wojewódzkiego nr 2 w Rzeszowie. Rok później wygrał konkurs na to stanowisko na okres 5 lat (1995–2000).

Nowe wyzwanie, jakim było dyrektorowanie Szpitalem Wojewódzkim nr 2, całkowicie go pochłonęło. Przyszło mu zarządzać placówką służby zdrowia w bardzo trudnym czasie: w okresie zmian systemowych jej finansowania. Dyrektor Romańczuk zapisał się w historii szpitala m.in. utworzeniem pododdziałów dziennej opieki nad pacjentami – nowością na rynku usług medycznych. Takie pododdziały uruchomiono np. na oddziale chorób dzieci i chirurgii dziecięcej.

Chciał kierować szpitalem, największym w województwie, najlepiej jak umiał i chciał się w tym doskonalić. Od roku 1995 był członkiem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Menedżerów Opieki Zdrowotnej. Był jednym z organizatorów powstania Oddziału Rzeszowskiego STOMOZ i jego przewodniczącym. Szpital Wojewódzki nr 2 pod jego kierownictwem otrzymał jako pierwszy w Polsce certyfikat jakości.

W czerwcu 2000 r. doktor Romańczuk przestał być dyrektorem SW nr 2.

We wrześniu 2000 r. Wrzesław Romańczuk otrzymał angaż na stanowisko pełnomocnika dyrektora naczelnego Instytutu – Pomnika Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie ds. restrukturyzacji. Nadal intensywnie pracował naukowo. 18 kwietnia 2002 r. uzyskał tytuł doktora habilitowanego w CZD w Warszawie na podstawie pracy „Odległa ocena stanu klinicznego pacjentów z czynnościowymi zaparciami stolca”.

W tym samym roku dr hab. n. med. Wrzesław Romańczuk został profesorem nadzwyczajnym w Instytucie Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego. W tym samym czasie UR rozpoczął starania o uruchomienie trzyletnich studiów licencjackich na kierunku pielęgniarstwo oraz położnictwo. Ówczesny rektor UR, prof. dr hab. Włodzimierz Bonusiak,

powołał prof. Romańczuka na pełnomocnika tworzenia tych kierunków.

Po dwóch latach pracy zespół pracowników UR (dr Małgorzata Marć, dr Beata Penar-Zadarko, Monika Binkowska-Bury, Teresa Gwizdak) **kierowany przez Romańczuka osiągnął sukces. Komisje akredytacyjne (każda oddzielnie: nauki i szkolnictwa wyższego oraz ministerstwa zdrowia) wydały pozytywną opinię. Kształcenie na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo (znalazły się w strukturach Wydziału Pedagogicznego) mogło ruszyć.**

Zasadniczą część kadry nowego Instytutu stanowili znakomici polscy lekarze (m.in. profesorowie: Idalia Cybulska, Paweł Januszewicz, Józef Ryżko, Jerzy Socha, Piotr Socha, Elżbieta Piątek, Danuta Dzierżanowska, Piotr Kaliciński, Andrzej Kawecki) ściągnięci z Warszawy do Rzeszowa przez Romańczuka. Zadziałały jego prywatne kontakty. 4 października 2004 r. dyrektor Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa dr hab. n. med. Wrzesław Romańczuk, prof. UR zorganizował pierwsze spotkanie kadry naukowo-dydaktycznej Instytutu ze studentami pierwszego roku.

Był tą przysłowiową iskrą, od której wszystko się zaczęło. Inni też podobno chcieli..., ale to właśnie Jemu (prof. W. Romańczukowi – przyp. aut.) udało się powołać Instytut do życia.

Wszędzie było go pełno. Wszyscy dziwili się, jak on to robi, jak znajduje czas na tak liczne zainteresowania. On zawsze powtarzał, że pół życia przesypiamy. Sam zwykle spał tylko 4 godziny. Mówił, że tyle snu mu w zupełności wystarcza. Dr Marian Ołpiński, który kilkakrotnie wyjeżdżał z Wrzesiem na wyjazdy służbowe, wspominał, że **nawet golił się przed pójściem na spoczynek. Dzięki temu poranna toaleta nie była tak długa. Nigdy w swoim życiu nie spotkałem człowieka tak doskonale zorganizowanego**, tak wiedzącego, co chce osiągnąć. I osiągnającego kolejne wyznaczone sobie cele. Nawet kosztem zdrowia. Zawsze zastanawiałem się, kiedy znajduje czas na to wszystko, co robił, kiedy spał?!

Potrafił odpowiadać na mejle o 4 rano – my odczytywaliśmy je dopiero kilka godzin później.

Jak wspomina dr Grażyna Hejda: Czasami na dyżurach w szpitalnym oddziale byliśmy na niego lekko zdenerwowani – przepadał w pracowni, bo musiał jeszcze zrobić badanie, jeszcze coś pilnego napisać..., natomiast wiedziony siódmym zmysłem pojawiał się w pokoju lekarskim, gdy zaczęłyśmy przygotowywać kanapki. Zjadał się nimi z lubością.

Nie tylko kanapki były słabością profesora. Największą z nich był nałóg palenia papierosów. Wiedział, że każda wypalana paczka Marlboro na pewno nie pomaga jego zdrowiu, tym bardziej że w młodym wieku przeszedł zawał serca. Bez papierosów nie umiał się jednak obejść. Także w pracy. Gdy wchodziło się do jego gabinetu na Oddziale Pediatrii „szpitala na górze”, często było w nim bardzo zimno, bo doktor właśnie wietrzył pomieszczenie, co dla wtajemniczonych było informacją, że właśnie zgasił papierosa.

Mimo tylu aktywności, zawsze najważniejsi byli dla Niego mali pacjenci. W każdym momencie swojej kariery zawodowej znajdował czas na ratowanie chorych dzieciaków.

- Doktor miał dar rozmowy z dziećmi. Nie rozczulał się nadmiernie. Rodzi-

ców potrafił przywołać do porządku, gdy chcieli nim kierować – wspomina jedna z dawnych pacjentek doktora Romańczuka. Dzieci wierzyły mu, przeczuwały, że badania pomogą w leczeniu, że muszą zgodzić się na włożenie do gardła „rurki”, przez którą doktor wszystko zobaczy.

Wrzesław Romańczuk zmarł w noc sylwestrową 31 grudnia 2004 r. Na wniosek wojewody Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski odznaczył pośmiertnie dra hab. n. med. Wrzesława Romańczuka, prof. UR Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. 22 lutego 2022 r. radni Miasta Rzeszowa jednogłośnie zdecydowali, że nazwę ulicy WRZESŁAWA ROMAŃCZUKA otrzyma odcinek ulicy biegnącej od ul. Jana Niemierskiego w kierunku północnym, a następnie zachodnim do Alei Armii Krajowej (Osiedle Mieszka 1, okolice Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 2). 23 marca odbyło się oficjalne odsłonięcie nazwy ulicy.

Dzisiaj na Uniwersytecie Rzeszowskim dziękujemy mu raz jeszcze, odsłaniając tablicę pamiątkową i nadając Jego imieniem salę wykładową w Zakładzie Nauk o Człowieku Kolegium Nauk Medycznych.

Uniwersytet Rzeszowski uhonorował postać prof. Lesława Grzegorzcyka

Artur Mazur

15 maja br. odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej postać profesora dra hab. n. med. Lesława Grzegorzcyka w auli Przyrodniczo-Medycznego Centrum Badań Innowacyjnych Kolegium Nauk Medycznych UR. Imieniem dra hab. n. med. Lesława Grzegorzcyka została nazwana aula Przyrodniczo-Medycznego Centrum Badań Innowacyjnych w budynku G4 przy ul. Warzywnej.

Uroczystość zainauguował prorektor ds. Kolegium Nauk Medycznych prof. dr hab. n. med. Artur Mazur wraz z synem profesora Lesława Grzegorzcyka dr. hab. Wiesławem Grzegorzcykiem, prof. UR.

Lesław Grzegorzcyk przyszedł na świat w Rzeszowie 31 sierpnia 1929 r. jako syn rzeszowskiego lekarza miejskiego i szkolnego dr. Józefa Grzegorzcyka i Eugenii z domu Stary, nauczycielki oraz młodszy brat późniejszego adwokata i doktora prawa Wiesława. Dziadkiem Lesława ze strony mamy był Karol Stary, nauczyciel, działacz społeczny, współtwórca i naczelnik rzeszowskiego „Sokoła”, inicjator harcerstwa w Rzeszowie, prekursor i niestrudzony propagator gimnastyki i sportu. W swym rodzinnym domu przy ul. Krakowskiej – dziś Ks. Józefa Jałowego – Lesław wzrastał w atmosferze umiłowania wiedzy, patriotyzmu,

dojrzałej religijności. Bardzo dużo czytał, szybko sam zaczął pisać. W szkole powszechnej zasłynął ze świetnie napisanej relacji z meczu piłkarskiego Resovii. Kibicowanie ulubionemu klubowi było jedną z pasji, której Lesław Grzegorzcyk pozostał wierny przez całe życie. W latach wojny i okupacji uczył się w ramach tajnego nauczania. Maturę zdał w roku 1946 w najstarszej rzeszowskiej szkole – I Liceum im. ks. Stanisława Konarskiego. Żywo interesował się literaturą polską, jej historią i współczesnością. Za niedoścignione arcydzieła uważał zarówno *Trylogię* Sienkiewicza, jak i *Lalkę* Prusa. Chciał być dziennikarzem. Powojen-

ne realia skłoniły go jednak do porzucenia tych marzeń. Poszedł w ślady ojca i podjął studia medyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył w 1952 r., już na wyodrębnionej z UJ Akademii Medycznej. Wrócił do Rzeszowa. Szczegóły drogi zawodowej prof. Lesława Grzegorzycy opisał znakomicie dr Stanisław Bajcar we *Wspomnieniu* opublikowanym w „Przeglądzie Dermatologicznym” (3/2011, t. 98). Po ukończeniu studiów 2 stycznia 1953 r. podjął pracę na Oddziale Dermatologicznym Szpitala Wojewódzkiego w Rzeszowie, gdzie po odbyciu stażów specjalizacyjnych złożył egzamin i uzyskał specjalizację z dermatowenerologii. W tym samym czasie, w latach 1955–1957, odbywał aspiranturę w Klinice Dermatologicznej w Krakowie. W czasie specjalizacji podjął równoległe pracę w poradni dermatologicznej dużego zakładu metalurgicznego WSK w Rzeszowie. Tam zapoznał się z oddziaływaniem różnych szkodliwych czynników na organizm ludzki podczas wykonywania pracy na różnych stanowiskach robotniczych w tym zakładzie. To sprawiło, że zainteresował się bliżej chorobami zawodowymi, zwłaszcza skóry. Po kilku latach pracy i badań opublikował swą pierwszą monografię pt. *Ropne i za-*

wodowe schorzenia skóry w przemyśle metalowym. W roku 1959 objął stanowisko ordynatora Oddziału Chorób Zawodowych Skóry i jednocześnie pełnił obowiązki dyrektora Przychodni Przemysłowej w Rzeszowie. W latach 1962–1963 uzyskał specjalizację z medycyny przemysłowej. W tym czasie prowadził również szeroko zakrojone badania

naukowe w zakładach przemysłowych na terenie województwa rzeszowskiego. Pokłosiem tych badań była rozprawa doktorska pt. *Nerwica naczyniowa kończyn górnych jako schorzenie zawodowe w przemyśle metalowym i hutniczym*, którą obronił w 1962 r., uzyskując stopień doktora nauk medycznych. Prawne uznanie powibracyjnej nerwicy naczyniowej za chorobę zawodową w Polsce było dużym sukcesem w życiu lekarskim Profesora, a także sukcesem w wymiarze społecznym. Badania nad wpływem drgań i hałasu na organizm ludzki były kontynuowane przez następne lata, a ich zwieńczeniem była obrona pracy habilitacyjnej w 1968 r. Wyniki badań przedstawiono również w publikacji książkowej pt. *Wpływ wibracji i hałasu na organizm ludzki*. Po uzyskaniu stopnia naukowego docenta w Akademii Medycznej w Krakowie prof. Grzegorzycyk został zatrudniony jako kierownik Zespołu Nauczania Klinicznego przy Szpitalu Wojewódzkim w Rzeszowie. W następnych latach oprócz działalności organizacyjnej prowadził dalsze badania

z zakresu medycyny przemysłowej, opisując nową jednostkę chorobową u pracowników mających kontakt z krzemionką i przetwarzaniem szkła, którą określił jako „szklane ręce” i opisał w piśmiennictwie krajowym i zagranicznym. W latach 1980–1981 wydał dwa skrypty dla studentów medycyny pt. *Zarys medycyny pracy i Propedeutyka dermatologii środowiskowej*. W 1976 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. W latach 70. ubiegłego wieku zwiększyło się znacząco zatrudnienie samodzielnych pracowników naukowych w Zespole Nauczania Klinicznego w Rzeszowie, co pozwoliło na rozpoczęcie w 1976 r. stacjonarnego szkolenia studentów medycyny oraz powołanie w 1987 r. w Rzeszowie Instytutu Medycyny Klinicznej Krakowskiej Akademii Medycznej, którym kierował prof. Grzegorzcyk. W tym czasie w Instytucie funkcjonowało 7 klinik i 3 zakłady naukowe. W 1988 roku Profesor zorganizował Klinikę Dermatologii, której został kierownikiem. W latach 1987–1989 był inicjatorem szeroko zakrojonych badań alergo-

logicznych u dzieci i młodzieży z atopowym zapaleniem skóry, a w latach 1991–1997 badań dermatoskopowych zmian barwnikowych skóry, na podstawie których został wydany w 2000 r., po raz pierwszy w Polsce, *Atlas diagnostyki zmian barwnikowych skóry*, którego współautorem był Profesor. W roku 1994 Lesław Grzegorzcyk został profesorem zwyczajnym.

W tym krótkim podsumowaniu pragnę wspomnieć, że prof. Grzegorzcyk jest autorem 200 prac naukowych opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych oraz kilkudziesięciu artykułów popularnonaukowych, które ukazywały się w prasie codziennej i tygodnikach. Był promotorem 7 przewodów doktorskich, recenzentem 25 prac doktorskich i 4 prac habilitacyjnych oraz 4 wniosków profesorskich.

Profesor Grzegorzcyk był organizatorem wielu spotkań naukowych i konferencji naukowo-szkoleniowych dla lekarzy. W roku 1981 zorganizował Konferencję Sekcji Alergologicznej Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego oraz Zebranie Naukowe Grupy Badającej Wyprysk Kontaktowy w krajach RWPG. W roku 1983 zorganizował w Rzeszowie i Łańcucie „Symposium of Prostanoids” z udziałem laureatów Nagrody Nobla S.K. Bergströma i J.R.

Vane’a, a w 1986 r. IX Krajowy Zjazd Naukowy Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej. Czynnikiem uczestniczył w licznych stażach zagranicznych, zjazdach i sympozjach, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

Potrzebę uruchomienia w Rzeszowie studiów lekarskich, które ułatwiłyby czy nawet umożliwiły wielu zdolnym, młodym ludziom z ówczesnego województwa rzeszowskiego zdobycie wykształcenia medycznego, a w konsekwencji zapewniły mieszkańcom lepszą opiekę zdrowotną, zauważał doktor Lesław Grzegorzcyk już w latach 60. XX w. Przez dwie dekady, mimo przeszkód, rok po roku był coraz bliższy realizacji tego celu. Jako docent, a później profesor Akademii Medycznej w Krakowie utworzył w swym rodzinnym mieście wspomniany wyżej Zespół Nauczania Klinicznego podniesiony następnie do rangi Katedry, a wreszcie Instytutu Medycyny Klinicznej. Dzięki staraniom profesora Grzegorzcyka był to doskonale wyposażony ośrodek, w którym zatrudnienie znaleźli wybitni lekarze i naukowcy, a studia obejmowały IV, V i VI rok. Kolejne roczniki lekarzy – absolwentów Collegium Medicum Resoviense (nie była to formalna nazwa; napis taki widniał na

budynku Instytutu przy ul. Szopena) zasilały placówki ochrony zdrowia w regionie. W roku 1991, kiedy wszystko – wykwalifikowana kadra, kliniki w rzeszowskich szpitalach, baza lokalowa, najnowocześniejszy sprzęt, struktura organizacyjna – było gotowe do rozpoczęcia pierwszych trzech lat studiów lekarskich, Instytut został zlikwidowany, a tytaniczna praca profesora Lesława Grzegorzczaka i jego współpracowników zaprzepaszczone. Na otwarcie pełnych studiów lekarskich Rzeszów czekać musiał kolejne ćwierćwiecze.

Profesor Grzegorzczak wraz z częścią dotychczasowych współpracowników rozpoczął pracę w ówczesnej rzeszowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej. Kierował tam nowo powstałym Instytutem Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego. Po kilku latach, w roku 1994, wybrany został na stanowisko dziekana, w kolejnej kadencji – prodziekana Wydziału Pedagogicznego: początkowo WSP, a od roku 2001 już w ramach nowej uczelni – Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wspierał w tym czasie nie tylko inicjatywy związane z naukami medycznymi czy wychowaniem fizycznym; przyczynił się też m.in. do utworzenia Zakładu

Wychowania Plastycznego, który następnie usamodzielniał się i rozwinął, dając początek dzisiejszemu Instytutowi Sztuk Pięknych UR. Profesor Grzegorzczak miał swój gabinet dziekański w budynku mieszczącym dziś Instytut Pedagogiki przy ul. ks. Jałowego – tym samym, w którym siedemdziesiąt lat wcześniej zaczynał swą edukację jako uczeń szkoły powszechnej.

Mogłoby się wydawać, że sprawy naukowe, dydaktyczne i organizacyjne

wypełniały bez reszty życie zawodowe profesora Grzegorzczaka. Był on jednak przede wszystkim czynnym lekarzem. Gabinet na piętrze swego domu przejął po ojcu, doktorze Józefie Grzegorzczaku. Do późnych lat życia prowadził prywatną praktykę lekarską z dermatologii i wenerologii. W dni przyjęć, mimo zmęczenia, nie odmawiał pomocy żadnemu z pacjentów czekających w długich kolejkach. Nigdy też nie przyjmował opłat od lekarzy, studentów ani ludzi ubogich. Dla dzieci znajdował zawsze uśmiech i dobre słowo. Jeśli było trzeba, postępował niestandardowo. Zauważył na przykład, jakim lękiem najmłodszy pacjenci reagują na sam widok białego fartucha lekarskiego. Zrezygnował więc na zawsze z tego – wydawałoby się – obowiązkowego atrybutu medyka.

Sportu nie uprawiał, lecz z przyjemnością i poczuciem miłego obowiązku chodził na mecze piłkarskie, siatkarskie i koszykarskie Resovii. Jako lekarz nieraz towarzyszył sportowcom w ich wyjazdach, także zagranicznych. Z radością przyjmował zwycięstwa i awanse, ze smutkiem porażki. Znał na pamięć daty meczów i składy drużyn na przestrzeni lat. Był współautorem książkowej monografii Resovii.

W uznaniu zasług dla tego najstarszego rzeszowskiego klubu sportowego został jego dożywotnim honorowym prezesem.

Wyniósł z domu umiłowanie historii, zwłaszcza historii Polski. Wracał i później w swych lekturach do czasów napoleońskich, autonomii galicyjskiej i II Rzeczypospolitej, czytał pamiętniki i opracowania historyczne, tęsknił za ówczesną kulturą i tradycjami. Będąc za granicą, zawsze poszukiwał miejsc związanych z dziejami Polski. Przestrzegał przedwojennych zwyczajów, gestów i zwrotów grzecznościowych, które już w jego czasach nie były częste. Używał pięknej, eleganckiej polszczyzny, znał świetnie język niemiecki. Miał wszechstronną wiedzę i zainteresowania; swej erudycji dawał wyraz w artykułach, wykładach dla studentów, okolicznościowych przemówieniach i zwyczajnych rozmowach. Przywiązywał wagę do tradycyjnych ceremoniałów uniwersyteckich i ich oprawy wizualnej, cenił w nich obecność łaciny, którą znał z przedwojennej szkoły. Interesował się m.in. polską sztuką drugiej połowy XIX i pierwszej XX w. W roku 1984, kiedy kierowane przez niego Collegium Medicum Resoviense wciąż jeszcze rozwijało się pomyślnie,

doprowadził do zakupu monumentalnego obrazu Włodzimierza Tetmajera *Zmartwychwstanie Polski*, przed którym miały się odbywać promocje doktorów medycyny, a który dziś jest własnością Uniwersytetu Rzeszowskiego. Salom i jednostkom organizacyjnym kierowanego przez siebie Instytutu Medycyny Klinicznej nadał profesor Grzegorzcyk imiona zasłużonych dla medycyny rzeszowian: profesorów Jana Glatzla, Stanisława Konopki i Władysława Szafera.

Bolało go niszczenie i zaniedbywanie zabytków – szczególnie dworów i pałaców. Kiedy w latach 70. ubiegłego wieku nadarzyła się okazja, by na terenie ówczesnego województwa rzeszowskiego poszukać jakiegoś zabytkowego obiektu, w którym krakowska Akademia Medyczna mogłaby urządzić dom pracy twórczej dla swych pracowników, wybór profesora Grzegorzcyka padł na częściowo zrujnowany po dziesięcioleciach powojennych spustoszeń dwór Urbańskich i Szeliskich w Komborni. Dzięki jego zaangażowaniu i osobistemu, regularnemu nadzorowaniu prac remontowych dwór uratowany został od zniszczenia i podniósł się z ruin.

Czuł się mocno związany ze swym starym domem, gdzie spędził pra-

wie całe swoje życie i któremu zapewnił wpis do rejestru zabytków, oraz z całym rodzinnym miastem. Ludziom starego Rzeszowa poświęcił własne wspomnienia wydane pod takim właśnie tytułem. Nade wszystko stawiał dobro swej rodziny, ale też przez całe życie wspomagał potrzebujących. Był kochającym i czułym synem, bratem, mężem, tatą, dziadkiem i wujkiem. Człowiekiem dobrego serca, poważnie traktującym swą wiarę katolicką, lojalnym wobec przyjaciół, życzliwym, a jednocześnie umiejącym walczyć o swoje racje. Cieszyły go rodzinne spotkania i rozmowy, wspólne wyjazdy z żoną Haliną z Grodzickich i synem Wiesławem, a także codzienne długie spacerunki z suczką Lalą. Syn profesora Grzegorzcyka i synowa Joanna pracują wciąż na Uniwersytecie Rzeszowskim. Krzysztof i Piotr, dwaj ukochani wnukowie, są już dorośli i samodzielni.

Profesor Lesław Grzegorzcyk był kawalerem Krzyża Oficerskiego Orderu Polonia Restituta, Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Złotego, Srebrnego i Brązowego Krzyża Zasługi. Zmarł w Rzeszowie 22 grudnia 2010 r.

fot. archiwum prywatne

fot. M. Świącicki

Susanne Kramer-Drużycka (1968–2023)

Wojciech Furman

W końcu października 1991 r. zjawiła się w Rzeszowie na kilka dni grupa „Die Falken” z Bielefeldu. Jest to socjalistyczna organizacja niemieckiej młodzieży, która powstała na początku XX w. i była zakazana w III Rzeszy. Grupa „Die Falken” odwiedziła dawny niemiecki nazistowski obóz zagłady na Majdanku w Lublinie, a w drodze powrotnej wstąpiła na krótko do Rzeszowa.

Zaledwie kilka miesięcy wcześniej, w czerwcu 1991 r., premier Tadeusz Mazowiecki i kanclerz Helmut Kohl podpisali traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec. 17 października tego samego roku sfinalizowano rozmowy o partnerstwie Rzeszowa i Bielefeldu. Umowę o partnerstwie podpisali prezydent Rzeszowa Mieczysław Janowski i nadburmistrz Bielefeldu Eberhard David. Dziś można stwierdzić, że wspomniana grupa „Die Falken” była pierwszą, która rozpoczęła wypełnianie umowy o partnerstwie obu miast żywą treścią. Ta działalność jest z powodzeniem kontynuowana przez licznych następców.

W grupie „Die Falken” wodziła rej szczupła, wysoka dziewczyna. Przedstawiła się jako Susanne Kramer, studentka historii na uniwersytecie w Bielefeldzie. Pochodziła z Hagen w Zagłębiu Ruhry. Niespodziewanie jej pierwszy pobyt w Rzeszowie przedłużył się do kilku tygodni. Powodem był atak wyrostka robaczkowego i natychmiastowa operacja, a potem rekonwalescencja. Spędzała ją w mieszkaniu Marty Jakubowicz-Pisarek, członkini niedawno powstałego Towarzystwa Polsko-Niemieckiego w Rzeszowie.

Taki był początek rzeszowskiej przygody Zuzi. Rok później, wbrew wszelkim rozsądnym ostrzeżeniom rodziny i znajomych, zdecydowała się przyjechać na cały rok do Rzeszowa. Rozpoczęła pracę jako lektorka języka niemieckiego w ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej. Ten pierwszy rok przeciągnął się znacznie dłużej, a późniejsze małżeństwo z Krzysztofem Drużyckim, podówczas dziennikarzem studenckiego Radia Centrum, spowodowało, że Zuzia zadowoliła się w Polsce na dobre.

Jak młoda dziewczyna początkowo nieznająca języka może spędzać czas w obcym kraju? Zuzia znalazła na to spo-

Polsko-niemieckie spotkanie młodzieży w 1992 r.
Susanne Kramer w dolnym rzędzie druga od lewej

sób, wymyślając niemiecki Stammtisch. W każdą środę wieczorem każdy zainteresowany mógł spróbować, by przy kawiarnianym stoliku porozmawiać po niemiecku z rodowitą Niemką na dowolny temat. Pomysł okazał się tak potrzebny i udany, że w następnych latach, kiedy Zuzia nie było już w Rzeszowie, kolejni niemieccy lektorzy – stypendyści DAAD czuli się zobowiązani, by nadal prowadzić Stammtisch. Te spotkania odbywają się do dzisiaj, a miejsca i terminy każdy może znaleźć na Facebooku. Innym trwałym śladem, jaki Zuzia zostawiła w Rzeszowie, jest szkoła

językowa Germanitas. Była jej współzałożycielką, szkoła działa z powodzeniem do dzisiaj, a jej sztandarowym przedsięwzięciem są doroczne polsko-niemieckie kursy tandemowe. W ciągu wielu lat wzięły w nich udział setki osób z obu krajów, poznając się nawzajem i często nawiązując trwałe przyjaźnie.

W trakcie pobytu w Polsce Zuzia zdecydowała się na dokończenie studiów, początkowo we Wrocławiu, a następnie w Warszawie. Studia łączyła z pracą w wielu instytucjach, w tym w Instytucie Goethego, Polsko-Niemieckiej Wymianie Młodzieży, Fundacji im. Róży

Luksemburg. Jako urodzona buntowniczką nigdzie nie starała się zagrzać miejsca na dłużej. Jej rzeczywistą pasją była ochrona przyrody i walka o prawa zwierząt. Brała udział w licznych akcjach, a wiele z nich inicjowała.

W ostatnich latach walczyła z ciężką chorobą i dzielnie znosiła liczne chemioterapie. 18 maja bieżącego roku przegrała tę walkę. Pozostanie w naszej pamięci, podobnie jak jej trwały wkład we wzajemne zrozumienie Polaków i Niemców.

Towarzystwo Polsko-Niemieckie w Rzeszowie

Nagroda dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego kierunku lekarskiego na międzynarodowej konferencji w Rydze

W dniach 27–28 marca 2023 r. studenci kierunku lekarskiego Anna Głowacka i Mateusz Iwański uczestniczyli w międzynarodowej konferencji Riga Stradiņš University International Student Conference in „Health and Social Sciences”, która odbyła się w Rydze.

Udział w konferencji to realizacja grantu MEiN „Najlepsi z najlepszych! 4.0” pt. „Popularyzacja innowacyjnych wyników badań naukowych z obszaru onkologii precyzyjnej w ramach udziału studentów w międzynarodowych konferencjach”. W trakcie konferencji p. Anna Głowacka zaprezentowała pracę pt. *Knockout of lncRNA-CCAT1 with the use of CRISP-CAS9 system and G7*

PAMAM dendrimers influences apoptosis and proliferation of NSCLC cells swojego autorstwa, Mateusza Iwańskiego oraz Konrada Wróbla. Prezentacja została wyróżniona nagrodą za zajęcie II miejsca w sesji Oncology – oral presentation. Praca jest oparta na wynikach uzyskanych w trakcie realizacji grantu MEiN „Studenckie Koła Naukowe tworzą innowacje”. Opiekunami naukowymi pracy byli prof. Jacek Tabarkiewicz, prof. Stanisław Wołowiec oraz dr Konrad Kwaśniak. Studenci Anna Głowacka i Mateusz Iwański byli także uczestnikami w programie „Mistrzowie dydaktyki”.

10 medali zawodników KU AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego na AMP w Lekkiej Atletyce w Poznaniu!

Reprezentacja naszego AZS przywiozła do stolicy Podkarpacia ciężki worek wypełniony medalami!

W ciągu 3 dni zmagania na stadionie Gołęczin w Poznaniu nasi sprinterzy, długodystansowcy i skoczkowie zostawili na tartanie całe serce, co zaowocowało świetnymi wynikami i radością z wywalzonego podium.

W najlepszej trójce w klasyfikacji generalnej uplasowali się: Michał Zieleń – w biegu na 1500 m,

Magdalena Golec, Emilia Dąbek, Wiktoria Wrońska i Judyta Zwolińska – w sztafecie 4 x 100 m,

Marcin Jachym – w skoku wzwyż.

W klasyfikacji zawodników uniwersytetów na podium stanęli:

Michał Zieleń – w biegu na 1500 m,

Magdalena Golec, Emilia Dąbek, Wiktoria Wrońska i Judyta Zwolińska – w sztafecie 4 x 100 m,

Wiktoria Miąso – w skoku wzwyż,

Marcin Jachym – w skoku wzwyż,

Wiktoria Wrońska – w biegu na 100 m i w biegu na 200 m,

Patryk Marszałek – w biegu na 3000 m i w biegu na 1500 m.

Tuż za podium na 4. miejscu zmagania zakończyła Wiktoria Miąso, skacząca wzwyż oraz sztafeta 4 x 400 w składzie: Kacper Szwedo, Hubert Sopel, Patryk Marszałek i Michał Zieleń. Świetne wyniki w eliminacjach dały szansę walki o medale również Judycie Zwolińskiej (100 m), Oliwerowi Wdowikowi (100 m) i Magdalenie Golec (skok w dal).

Nasi lekkoatleci nie zamierzają zwalniać tempa i zaraz po powrocie wrzucą wyższy bieg w przygotowaniach do przyszłorocznych AMP i Mistrzostw Polski Młodzieżowców.

Studenci UR ze świetnymi wynikami podczas Akademickich Mistrzostw Polski w trójboju siłowym

W Katowicach odbyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w trójboju siłowym. Do Akademickich Mistrzostwach Polski zgłosiło się 60 uczelni.

Drużyna żeńska w składzie Aleksandra Blajer, Gabriela Blajer, Daria Tylec, Łucja Zajdel oraz Monika Winarska zdobyła srebrny medal w klasyfikacji generalnej.

Indywidualnie Aleksandra Blajer zdobyła złoty medal w kategorii wagowej 52 kg, Gabriela Blajer zwyciężyła w kategorii 57 kg. O podium otarła się Daria Tylec, która była czwarta w kategorii wagowej 52 kg.

Ze srebrnego medalu w klasyfikacji uniwersytetów cieszył się Benjamin

Duda. Skład męski uzupełnili: Dawid Kuczkowski, Michał Chrzanowski, Kamil Piotrowski, Daniel Kozik, Kacper Mazurkiewicz, Jakub Ciomcia oraz Wojciech Czech.

Z bardzo dobrej strony zaprezentowali się również studenci, którzy zdobyli brązowy medal w kategorii uniwersytetów. Indywidualnie Karol Budziwół zajął III miejsce w klasyfikacji generalnej w kategorii wagowej do 83 kg, wśród studentów z Uniwersytetów był drugi.

Gospodarzem imprezy był Uniwersytet Śląski w Katowicach.

Drużyna UR ostatecznie zajęła trzecie miejsce podczas Akademickich Mistrzostw Polski w szachach

„Co się odwlecze, to nie uciecze” – to znane powiedzenie znalazło swoje odzwierciedlenie w niedawno rozegranych Akademickich Mistrzostwach Polski w szachach. Drużyna z pewnością liczyła na dobry wynik, jednak nie spodziewała się, że zostanie wyróżniona po fakcie.

Po zakończeniu Mistrzostw nasi zawodnicy byli przekonani, że zajęli czwarte miejsce. Jednakże, jak się okazało, punkty zostały błędnie policzone. Ostatecznie to drużyna z Rzeszowa stanęła na podium, i to właśnie do niej trafił puchar za trzecie miejsce.

Dzisiaj, 5 kwietnia 2023 r., w uroczystej atmosferze pani rektor dr hab. Elżbieta Rokosz, prof. UR osobiście wręczyła drużynie nagrodę.

Za reprezentowanie naszej uczelni podczas Akademickich Mistrzostw Polski w szachach odpowiedzialni byli zawodnicy: Barbara Trybowska, Anna Winter, Agnieszka Łuka, Miłosz Szpar, Adrian Miasik, Piotr Sygulski, Wojciech Urbański, Michał Drozdal oraz ich opiekun Miłosz Szczudło. Podczas wręczenia nagrody obecni byli również prezes KU AZS UR Mateusz Salamon oraz Adam Maryniak.

Nie da się ukryć, że nagłe wyróżnienie wzbudziło w naszych zawodnikach ogromną radość i dumę. Każdy z nich zrobił wszystko co w jego mocy, by jak najlepiej reprezentować swoją uczelnię. Dzisiaj drużyna cieszy się z zasłużonego trzeciego miejsca. To dowód na to, że w sporcie tak naprawdę liczy się nie tylko wynik, ale również duch walki i determinacja, jaką wykazali się nasi zawodnicy.

Gratulujemy i trzymamy kciuki za kolejne sukcesy!

fot. M. Świąćicki

Dwa brązowe medale w AMP w brydżu sportowym

W dniach 28.04–30.04.2023 r. w Katowicach odbyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w brydżu sportowym. Reprezentacja Uniwersytetu Rzeszowskiego osiągnęła bardzo dobry wynik i powróciła do Rzeszowa z dwoma brązowymi medalami.

W turnieju par w pionie uniwersytetów III miejsce zdobyli: Dominik Puchała (I rok mechatroniki, 2 st.) i Patryk Leszczak (I rok inżynierii materiałowej, 2 st.), zajmując jednocześnie w generalnej klasyfikacji 6. miejsce w gronie 88 par. Drugi brązowy medal w pionie uniwersytetów zdobyła drużyna w składzie: 1) mgr Ilona Bobko, 2) prof. dr hab. Aleksander Bobko, 3) Patryk Leszczak (I rok

inżynierii materiałowej, 2 st.), 4) Dominik Puchała (I rok mechatroniki, 2 st.), 5) mgr Janusz Słonina, 6) mgr Tadeusz Marut (uczestnik i jednocześnie kapitan drużyny oraz opiekun sekcji brydża sportowego). Było to jednocześnie 6. miejsce w generalnej klasyfikacji na 15 uczelni.

Pozostałe pary w składzie: dr Anna Cisek i Monika Skrobacz (II rok matematyki, I st.) oraz dr Adam Najdecki i dr inż. Jacek Barman zajęły również wysokie miejsca z wartością punktową powyżej 50%, 25. i 31. finału C.

Piąte miejsce w AMP w piłce ręcznej mężczyzn

Mateusz Salamon

W dniach 1–3.05.2023 r. odbyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w piłce ręcznej mężczyzn – półfinał C. W zawodach wzięło udział łącznie 10 zespołów z Rzeszowa, Krakowa, Katowic, Gliwic i Opola. Reprezentanci KU AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego wywalczyli piąte miejsce, awansując tym samym do finału, który odbędzie się w maju w Opolu.

Klub Uczelniany AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego zorganizował półfinał C Akademickich Mistrzostw Polski w piłce ręcznej mężczyzn. Zawodnicy łącznie z dziesięciu uczelni rywalizowali na hali Uniwersytetu Rzeszowskiego przy ul. Zelwerowicza oraz na hali Politechniki Rzeszowskiej przy ul. Poznańskiej. W pierwszych dwóch dniach rywalizacji odbyły się mecze fazy grupowej. Zespoły podzielono na grupy A i B, wśród których przeprowadzono mecze w systemie gry każdy z każdym, natomiast w trzecim dniu zmagania odbyły się pół-

finały, finał oraz mecze o miejsca trzecie, piąte, siódme i dziewiąte.

W tabeli końcowej na dwóch czołowych pozycjach uplasowały się zespoły z Krakowa – zwyciężyła Akademia Górniczo-Hutnicza, a drugie miejsce zajęła Akademia Wychowania Fizycznego. Podium uzupełniła Politechnika Śląska.

Oprócz wspomnianych trzech drużyn awans wywalczyły dwie uczelnie z Rzeszowa – czwarte miejsce zdobyła Politechnika Rzeszowska, a piąte, czyli ostatnie premiowane awansem do finałów AMP-ów w Opolu, należało do studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Na dalszych pozycjach uplasowały się kolejno Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Politechnika Krakowska, Uniwersytet Opolski i Uniwersytet Jagielloński.

Tabela końcowa Akademickich Mistrzostw Polskich w piłce ręcznej mężczyzn – półfinał C:

1. AGH Kraków
2. AWF Kraków
3. Politechnika Śląska
4. Politechnika Rzeszowska
5. Uniwersytet Rzeszowski
6. Uniwersytet Śląski w Katowicach
7. Uniwersytet Ekonomiczny Katowice
8. Politechnika Krakowska
9. Uniwersytet Opolski
10. Uniwersytet Jagielloński.

Finały Akademickich Mistrzostw Polski w piłce ręcznej mężczyzn i kobiet odbędą się w Opolu w dniach 25–28.05.2023 r.

Nasi zawodnicy w Opolu wywalczyli 2 medale, drużyna kobiet zajęła 6 miejsce w klasyfikacji generalnej oraz 3 miejsce w klasyfikacji uniwersytetów. Drużyna mężczyzn zajęła 5 miejsce w klasyfikacji generalnej i srebrny medal w klasyfikacji uniwersytetów.

Serdecznie gratulujemy.

Awans zawodniczek i zawodników KU AZS Uniwersytet Rzeszowski do finału Akademickich Mistrzostw Polski w siatkówce plażowej 2023

Wojciech Bajorek

Znakomicie spisali się studenci oraz studentki Uniwersytetu Rzeszowskiego reprezentujący barwy klubowe KU AZS UR w półfinale Akademickich Mistrzostw Polski w siatkówce plażowej, który rozgrywany był w dniach 29–30 maja 2023 r. w Lublinie.

Turniej kobiet rozgrywany był na terenie Campusu Politechniki Lubelskiej i objął 23 zgłoszone do turnieju pary. Uniwersytet Rzeszowski reprezentowała jedna nasza para: Anna Chodorowska/Weronika Puchalska.

Po bardzo zaciętej walce w kolejnych meczach (0:2, 2:0, 2:1, 2:1, 0:1) nasze zawodniczki ostatecznie zajęły 8 miejsce, które podobnie jak w roku ubiegłym zagwarantowało im awans do finału AMP.

W turnieju mężczyzn również zestawiono 23 zgłoszone pary, a Uniwersytet Rzeszowski tym razem reprezentowały 3 pary: Michał Curzytek/Maciej Charzewski, Tomasz Bąk/Mateusz Pyrak oraz Dawid Woźniak/Dominik Paszek.

Na 4 miejscu w turnieju uplasowała się para Curzytek/Charzewski (2:1, 2:1, 0:1).

8 miejsce zajęła para Woźniak/Paszek (2:0, 1:2, 2:0, 1:0).

Na miejscu 13–16 ostatecznie sklasyfikowano parę Bąk/Pyrak (2:0, 0:2, 2:0, 0:2).

Do finału AMP awansowały pary Curzytek/Charzewski oraz Woźniak/Paszek.

Finał Akademickich Mistrzostw Polski w siatkówce plażowej zostanie rozegrany w dniach 18–21 czerwca 2023 r. na terenach kultowego Monta Beach Volley Club Warszawa.

Gratulujemy awansu i trzymamy kciuki za dalsze sukcesy.

Uniwersytet Rzeszowski
al. T. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
tel.: +48 17 872 10 00 (centrala)
ur.edu.pl